

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών
του Πρώην ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΩΝ
ΤΟΥ Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

Τίτλος Πτυχιακής Εργασίας :

« Η γυναικεία επιχειρηματικότητα στη Δυτική Μακεδονία την εποχή της απολιγνιτοποίησης »

**Ονοματεπώνυμο Φοιτήτριας: Σαββουλίδου Μαρία
Εποπτεύουσα Καθηγήτρια: Αικατερίνη Μέλφου**

Φλώρινα, 2023

Δήλωση περί μη λογοκλοπής

Δηλώνω ότι είμαι ο συγγραφέας της παρούσας εργασίας με τίτλο « Η γυναικεία επιχειρηματικότητα στη Δυτική Μακεδονία την εποχή της απολιγνιτοποίησης» που συντάχθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής μου εργασίας και παραδόθηκε το μήνα Απρίλιο του 2023. Η αναφερόμενη εργασία δεν αποτελεί αντιγραφή ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται σαφώς στη βιβλιογραφία και στο κείμενο ενώ κάθε εξωτερική βοήθεια, αν υπήρξε, αναγνωρίζεται ρητά

Όνομα (κεφαλαία)

ΑΜ

Υπογραφή:

ΣΑΒΒΟΥΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ

FG31747

Ημερομηνία: 07-04-2023

Η πτυχιακή μου εργασία αφιερώνεται στην οικογένεια μου, Ιωάννη, Βενετία και την αδελφή μου Γεωργία.

Περίληψη

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα στο πέρας των χρόνων έχει εξελιχτεί και οι γυναίκες πλέον αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου ηγετικές θέσεις. Επιπλέον, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί αποτελούν, ένα πρότυπο παράδειγμα, που αναδεικνύει την ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Επίσης, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί, μπορούν να βοηθήσουν την ενίσχυση και ανάπτυξη της οικονομίας. Στην εργασία, γίνεται αναφορά στην γυναικεία επιχειρηματικότητα και συγκεκριμένα στην ενίσχυση της οικονομίας της Δυτικής Μακεδονίας την περίοδο της απολιγνιτοποίησης.

Λέξεις κλειδιά : Γυναικεία επιχειρηματικότητα, γυναικείοι συνεταιρισμοί, ενίσχυση και ανάπτυξη της οικονομίας, Δυτική Μακεδονία, περίοδο απολιγνιτοποίησης.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	6
Κεφάλαιο 1. Επιχειρηματικότητα.....	9
1.1. Τι είναι επιχειρηματικότητα.....	9
1.2. Ιστορική εξέλιξη της επιχειρηματικότητας.....	10
1.3. Ορισμός επιχειρηματία.....	12
1.4. Τύποι επιχειρηματικότητας.....	13
1.5. Γιατί είναι σημαντική η επιχειρηματικότητα.....	16
1.6. Η επιχειρηματικότητα στην σύγχρονη εποχή.....	18
1.7. Παράγοντες που επηρεάζουν τη σύγχρονη επιχειρηματικότητα.....	20
Κεφάλαιο 2. Γυναικεία επιχειρηματικότητα.....	23
2.1. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα.....	23
2.2. Ιστορική εξέλιξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας.....	23
2.3. Τα χαρακτηριστικά της γυναικείας επιχειρηματικότητας.....	26
2.4. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα τη σύγχρονη εποχή.....	28
2.5. Τα εμπόδια της γυναικείας επιχειρηματικότητας.....	30
2.6. Η σημασία της γυναίκας στις επιχειρήσεις.....	32
2.7. Η Γυναικεία Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.....	34
Κεφάλαιο 3. Γυναικείοι συνεταιρισμοί.....	36
3.1. Ιστορική αναδρομή γυναικείων συνεταιρισμών.....	36
3.2. Η έννοια του συνεταιρισμού.....	36
3.3. Τα είδη των συνεταιρισμών.....	38
3.4. Προϊόντα γυναικείων συνεταιρισμών.....	40
3.5. Ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών.....	41
3.6. Τα πλεονεκτήματα των γυναικείων συνεταιρισμών.....	43
3.7. Τα προβλήματα των γυναικείων συνεταιρισμών στην Ελλάδα.....	45
Κεφάλαιο 4. Γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Δυτική Μακεδονία.....	47
4.1. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.....	48
4.2. Η περίοδος της απολιγνιτοποίησης.....	50
4.3. Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη δυτική Μακεδονία.....	52
4.4. Τα οφέλη των γυναικείων συνεταιρισμών την εποχή της απολιγνιτοποίησης.....	57
4.5. Τα εμπόδια των γυναικείων συνεταιρισμών στη δυτική Μακεδονία και τρόποι αντιμετώπισης.....	59

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66

Εισαγωγή

Η επικαιρότητα της εργασίας αναφέρεται στην συμβολή της γυναικείας επιχειρηματικότητας στην ανάπτυξη και την οικονομία. Η ιστορία όμως ξεκινά αρκετά χρόνια πίσω, με αργά βήματα, έφτασαν να κατέχουν ηγετικές θέσεις, καθώς τα παλιότερα χρόνια η ζωή τους περιοριζόταν στις δουλείες του σπιτιού. Στις, μέρες μας οι γυναίκες κατέχουν υψηλές θέσεις και διακρίνονται για την αποφασιστικότητα, την τόλμη, την δυναμική, τα ρίσκα που παίρνουν καθημερινά, αλλά και τον τρόπο σκέψης και λήψεις αποφάσεων σε κρίσιμα ζητήματα με τον μοναδικά ξεχωριστό δικό τους τρόπο. Έχουν τη δική τους θέση μέσα στον επιχειρηματικό κόσμο, που πολλές φορές κρίνεται απαραίτητη. Ωστόσο, υπάρχουν αρκετά προβλήματα, τα οποία πρέπει να εντοπιστούν, ώστε να αντιμετωπιστούν.

Ταυτόχρονα, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί έχουν, αναπτυχτεί αρκετά τα τελευταία χρόνια, και οι περισσότερες περιοχές διαθέτουν έστω έναν. Οι γυναίκες με όρεξη, διάθεση, μεράκι δημιούργησαν όμορφους χώρους, μέσα στους οποίους πάρουν αγνά προϊόντα από εξαιρετικές πρώτες ύλες, βασιζόμενα σε παραδοσιακές συνταγές, όπως επίσης, και στην παροχή υπηρεσιών, μέσω της δημιουργίας καλυμμάτων και ζεστούς χώρους διαμονής μέσα στην φύση, αναπτύσσοντας τον τομέα του αγροτουρισμού. Με τη δημιουργία των συνεταιρισμών οι γυναίκες καταφέρνουν να, απασχολούν δημιουργικά την καθημερινότητα τους, καταφέρνοντας να αναβιώνουν την παράδοση και τα διάφορα στοιχεία παράδοσης στις μέρες μας, να κάνουν γνωστά τα προϊόντα και σε χώρες του εξωτερικού, σε όσους συνεταιρισμούς εξάγουν τα προϊόντα τους, αλλά και να ενισχύουν σημαντικά την οικονομία. Βέβαια, υπάρχουν εμπόδια στα οποία, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί έρχονται αντιμέτωποι και χρειάζεται να αντιμετωπιστούν.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να ερευνηθούν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί της Δυτικής Μακεδονίας, καθώς λόγο της απολιγνιτοποίησης, για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, έχουν χαθεί αρκετές θέσεις εργασίας, για αυτό κρίνεται απαραίτητο να ενισχυθούν και να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί, ώστε να βοηθήσουν οικονομικά την περιοχή.

Οι ερευνητικές μελέτες σχετικές με την εξέλιξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας και την δημιουργία των γυναικείων συνεταιρισμών είναι αφιερωμένες σε πολυάριθμα έργα ξένων και ελλήνων επιστημόνων, μεταξύ των οποίων : Chris Brown, Mark Thornton, Robert Litan και Carl Schramm, David Deakins, Mark Freel, Christian Nordqvist, Natalie Hale, Κατερίνα Σαρρή & Άννα Τριχοπούλου, Δρ Αναστάσιος Δ. Καραγιάννης, Νίκος Αλιμπέρτης, Μαρία –Χριστίνα Χατζηιωάννου, Παναγιώτης Παπάζογλου, Χρίστος Θ. Καμενίδης.

Ο σκοπός της έρευνας της πτυχιακής εργασίας είναι η ανάπτυξη θεωρητικών και μεθοδολογικών βάσεων για να παρουσιάσει και να αναδείξει την εξέλιξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας και πως αυτή συμβάλει στην ενίσχυση της οικονομίας μέσα από την δημιουργία γυναικείων συνεταιρισμών.

Για την επίτευξη του σκοπού ορίστηκαν οι εξής **ερευνητικοί στόχοι** της εργασίας:

- **Θα αναλυθεί** η έννοια της επιχειρηματικότητας και πως έχει αυτή εξελιχτεί .
- **Θα αναλυθεί** η γυναικεία επιχειρηματικότητα και τα χαρακτηριστικά της.
- **Θα ερευνηθούν** τα εμπόδια της γυναικείας επιχειρηματικότητας αλλά και η ανάγκη ύπαρξης της.
- **Θα αναλυθεί** η ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών και η σημασία τους.
- **Θα ερευνηθούν** τα πλεονεκτήματα των γυναικείων συνεταιρισμών.
- **Θα πραγματοποιηθεί** παρουσίαση των γυναικείων συνεταιρισμών της Δυτικής Μακεδονίας.
- **Θα ερευνηθούν** τα οφέλη των γυναικείων συνεταιρισμών της Δυτικής Μακεδονίας.
- **Θα ερευνηθούν** τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Δυτική Μακεδονία, αλλά και τρόποι που μπορούν να ενισχυθούν.
- **Το αντικείμενο της έρευνας** αποτελεί θεωρητικές και μεθοδολογικές πτυχές ανάπτυξης, εξέλιξης και ανάλυσης της γυναικείας επιχειρηματικότητας με την ενίσχυση και δημιουργία συνεταιρισμών την περίοδο της απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία.

Η μεθοδολογική βάση της εργασίας είναι οι θεμελιώδεις αρχές της θεωρίας της επιχειρηματικότητας, κυρίως της γυναικείας επιχειρηματικότητας, της δημιουργίας γυναικείων συνεταιρισμών. Βασική υπόθεση της έρευνας αποτελεί, η σημασία της παρουσίας γυναικείων συνεταιρισμών την περίοδο της απολιγνιτοποίησης στη Δυτική Μακεδονία, με σκοπό την ενίσχυση ανάπτυξης της οικονομίας.

Οι **μέθοδοι έρευνας** στην εργασία βασίζονται στην ιστορική προσέγγιση και την ανάλυση θεωρητικών βάσεων.

Η βάση των πληροφοριών της έρευνας αποτελούν πραγματικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην εργασία , τα οποία προέρχονται από στοιχεία του το Cambridge dictionary, του University of Kansas, το World economic forum, το Women associations, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, το ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ - ΑΠΟΛΙΓΝΙΤΟΠΟΙΗΣΗ, τη Δ.Ε.Η., σε εξειδικευμένα περιοδικά και άρθρα στο διαδίκτυο, καθώς και σε διάφορα επιστημονικά άρθρα επιστημόνων.

Η πρακτική σημασία των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Η πρακτική αξία των διατυπωμένων στην εργασία θεωρητικών θέσεων, συμπερασμάτων και συστάσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μια μεθοδολογική βάση, ώστε να εφαρμοστούν πλήρη διαμορφωμένα σχέδια για την ενίσχυση των γυναικείων συνεταιρισμών, κυρίως στη Δυτική Μακεδονία την περίοδο της απολιγνιτοποίησης, αλλά και η γενικότερη ενίσχυση των γυναικείων συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα.

Η δομή της διπλωματικής εργασίας: Η διπλωματική εργασία αποτελείται από εισαγωγή, τέσσερα κεφάλαια, συμπεράσματα και βιβλιογραφία.

Κεφάλαιο 1. Επιχειρηματικότητα

1.1. Τι είναι επιχειρηματικότητα.

Όπως, διακρίνεται και από τη λέξη, η επιχειρηματικότητα δείχνει τον άνθρωπο που επιχειρεί . Η σημασία του ρήματος `` επιχειρώ `` σημαίνει προσπαθώ να κάνω κάτι καινούριο. Η επιχειρηματικότητα ή η επιχειρηματική πρωτοβουλία αποτελεί έναν όρο, που ενώ χρησιμοποιείται, δεν διαθέτει ένα ακριβή όρο που να είναι είναι κοινά αποδεκτός. Επίσης, καμία δραστηριότητα, όπως του υπαλλήλου, του μισθωτού διευθυντή κ.λπ., δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την επιχειρηματική δραστηριότητα ενός ανθρώπου στην οικονομική ζωή. (Δρ Αναστάσιος Δ. Καραγιάννης, 1999, σ 15-16). Μέχρι και σήμερα δεν έχει οριστεί για την επιχειρηματική θεωρία ένας ορισμός, που να απαντά στην οικονομική ανάλυση. Ο λόγος που μέχρι σήμερα δεν έχει δοθεί ένας ορισμός, για την επιχειρηματικότητα, οφείλεται στις εμπειρικές δυσκολίες να αναγνωρίσει η βασική λειτουργία που λαμβάνει χώρα με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις εποχές. (Δρ Αναστάσιος Δ. Καραγιάννης, 1999, σ 29-30).

Η επιχειρηματικότητα αποτελείται από έξι βασικά στοιχεία, την ηγεσία, την καινοτομία η δημιουργία πλούτου, από την δημιουργία καινούριων συνδυασμών συντελεστών παραγωγής, την ανταγωνιστικότητα, το ρίσκο και την εταιρική κοινωνική ευθηνή. Βασικός, σκοπός μιας επιχείρησης είναι η αύξηση του πλούτου της, μέσω του προϊόντος η της υπηρεσίας που διαθέτει στην αγορά, με στόχο την επιστροφή μεγαλύτερης αξίας προς τον επιχειρηματία που επένδυσε για την δημιουργία του. Η επιστροφή της αξίας, αποτελεί την κοινωνική ευημερία και πρόοδο και δεν είναι μόνο οικονομική. Επίσης, η επιχειρηματικότητα συμπεριλαμβάνει και το επιχειρηματικό ρίσκο, καθώς ο επιχειρηματίας δεν γνωρίζει την επιτυχία η την αποτυχία της επιχειρηματικής δραστηριότητας. (Μαθιουδακη Σαββίνα, 2017)

Υπάρχουν διάφοροι ορισμοί και απόψεις για την έννοια της επιχειρηματικότητας. Ωστόσο, αν ανατρέξουμε πίσω στο χρόνο ο Richard Cantillon (1755), θεωρείται από τους πρώτους συγγραφείς που ανακάλυψε την οικονομική θεωρία και υιοθέτησε τον όρο επιχειρηματικότητα, εξέτασε τον κρίσιμο ρόλο της επιχειρηματικότητας στην οικονομία η οποία προίκισε τον επιχειρηματία με τον πιο κομβικό ρόλο. (Chris Brown, Mark Thornton)

Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η επιχειρηματικότητα, μπορεί να διδαχτεί, καθώς διδάσκεται σε πανεπιστήμια και κολέγια σε όλο τον κόσμο. Στις σπουδές αυτές η επιχειρηματικότητα διδάσκεται ως μια γραμμική διαδικασία που αποτελείται από την αναγνώριση των ευκαιριών, την κατανόηση των αναγκών πόρων, την απόκτηση πόρων, τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την συγκομιδή. Επίσης, η επιχειρηματικότητα δεν μπορεί να

προβλεφτεί για την επιτυχία, γι αυτό και δεν μπορεί να διδαχτεί απόλυτα. Χρειάζεται πρακτική προσέγγιση. Απαιτείται διαρκής άσκηση, ώστε η γνώση με την πράξη να εξελίσσονται και να ανταποκρίνονται σε μελλοντικά εγχειρήματα.

Ο σκοπός της επιχειρηματικότητας, είναι αρκετά σημαντικός, τόσο στην ανάπτυξη νέων επιχειρήσεων, όσο και ως νοοτροπία. Αρχικά, μέσω των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων βοηθούν στην δημιουργία αλλαγών, που έχουν ως αποτέλεσμα να ενισχύουν την ανταγωνιστική θέση μιας χώρας στο παγκόσμιο επιχειρηματικό περιβάλλον, αλλά και να ανοίγουν θέσεις εργασίας (Ripsas, 1998, στο Σαρρή & Τριχοπούλου, 2018, σ 58). Έτσι, οι επιχειρήσεις μπορούν να προσαρμόζονται πιο άμεσα στις αλλαγές και είναι καινοτόμες. Ωστόσο, η επιχειρηματικότητα, αποτελεί μια στάση ζωής για το άτομο, για τον τρόπο που σκάφτεται και ενεργεί. (Σαρρή & Τριχοπούλου, 2018, σ 58).

Επίσης, η επιχειρηματικότητα, συμφώνα με πολλούς ανθρώπους και ιδρύματα, αποτελεί δεξιότητα ζωής, η οποία βοηθά τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν ένα άγνωστο μέλλον. Μέσα από διάφορες μεθόδους που διαθέτει, δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους να σκέπτονται να δρουν, να ψάχνουν ευκαιρίες να μπορούν να προσεγγίσουν προβλήματα να έχουν την ικανότητα να προσαρμόζονται σε νέες συνθήκες και τέλος να μπορούν να παίρνουν τον έλεγχο των στόχων και φιλοδοξιών. (Heidi M. Neck, Christopher P. Neck, Emma L. Murray, 2020, σ 40-42)

Η δημιουργία, η ιδιοκτησία και η εμπορευματοποίηση, μιας τεχνολογίας, ενός προϊόντος, η υπηρεσία ή μιας ιδέας, όπως και οι ανάληψη των ρίσκων αποτελούν την επιχειρηματικότητα. Αποτελεί την έναρξη ενός εγχειρήματος που είναι αβέβαιο χωρίς την εγγύηση επιτυχίας. Παρ'όλου που η επιχειρηματική δραστηριότητα είναι αβέβαιη, ταυτόχρονα είναι και αρκετά ελκυστική, κάτι που παρατηρείται από τα χαρακτηριστικά των ιδρυτών επιχειρήσεων που περιγράφουν μια πιο ζωντανή εικόνα γι' αυτήν. (Liberal.gr, 2019)

entrepreneurship skill in starting new businesses, especially when this involves seeing new opportunities = Επιχειρηματικότητα : δεξιότητα στην έναρξη νέων επιχειρήσεων, ειδικά όταν αυτό συνεπάγεται τη θέαση νέων ευκαιριών. (Cambridge dictionary)

1.2. Ιστορική εξέλιξη της επιχειρηματικότητας.

Η επιχειρηματικότητα μέσα στα χρόνια πέρασε από αρκετά εξελικτικά στάδια για να φτάσει ως σήμερα. Για μελετήσουμε την εξέλιξη αυτή θα πρέπει να ανατρέξουμε αρκετά πίσω στο χρόνο από τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες που άρχισε να δημιουργεί ο άνθρωπος.

Αρχικά, από τον ιστορικός λαός που έφτασε στην ακμή του τη 2^η χιλιετία π.Χ. τους Χετταίους, όπου διατηρώντας το μονοπώλιο επεξεργασίας σιδηρού, για τα όπλα και τα άρματα τους. Τους Αιγύπτιους, που η παρουσία του ποταμού Νείλου, βοήθησε στην επιβίωση των ανθρώπων, αλλά και στην εμπορική εξέλιξη της χώρας. Την Αρχαία Ελλάδα, που δείχνει μέσα από τα

αρχαία κείμενα, ότι οι Έλληνες ήταν πρωτοπόροι στην επιχειρηματικότητα, με στόχο να αναδεχθεί το άτομο, ως χρήσιμο στην οικονομική ζωή της πόλης κράτους. Τον Εύξεινο Πόντο, που υπήρξε κέντρο εμπορείου λόγω της γεωγραφικής του θέσης, και σύνδεση όχι μόνο επιχειρηματικά αλλά και πολιτιστικά την Ανατολή με την Δύση. Την Κίνα που αποτελεί τον παλαιότερο πολιτισμό της Ανατολικής Ασίας, όπου η επιχειρηματικότητα ήταν πολύ διαδεδομένη. Την επιχειρηματικότητα στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, όπου δημιουργήθηκε, από ένα ημιμυθικό πρόσωπο τον Ρωμύλο, θέσπισε ένα σύστημα διοίκησης με πολιτικά όργανα που διατηρήθηκε για αιώνες. Επίσης, και η επιχειρηματικότητα στο Βυζάντιο, που αποτέλεσε το Ανατολικό τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και διαφοροποιήθηκε η διοικητική, πολιτική και οικονομική κατάσταση, όταν έγινε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Ως τη σύγχρονη εποχή, που η επιχειρηματικότητα αποτελείται από ένα οργανωμένο σύστημα οικονομίας. (Σαρρή & Τριχοπούλου, 2018)

- Σύμφωνα με τον Πλάτωνα : << Η επιχειρηματικότητα και η συσσώρευση πλούτου και ιδιωτικής περιουσίας φθείρει ηθικά τον άνθρωπο>>. (427-374 π.Χ.)
- Σύμφωνα με τον Δημοσθένη : << Ο ρόλος του εμπόρου-επιχειρηματία είναι να βρει την καλύτερη τιμή για δικό του όφελος >>. (384-322 π.Χ.)
- Συμφώνα με τον Αριστοτέλη : << Οι καινοτόμες και έξυπνες επιχειρηματικές ιδέες είναι οι βασικές πηγές των μεγάλων κερδών>>. (384-322 π.Χ.)

Τα αρχαία κείμενα που έχουν σωθεί, μας δείχνουν πως οι Αρχαίοι Έλληνες ως πρωτοπόροι στην επιχειρηματικότητα. Επίσης, η διαδικασία για το κυνήγι του κέρδους, γίνεται μέσα σε ηθικά και νομικά πλαίσια, καθώς με αυτόν τον τρόπο μπορεί να φέρει και τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Με λίγα λόγια την καλλιέργεια των τεχνών, του πολιτισμού και τις συνθήκες διαβίωσης των κατοίκων. Τους Αρχαίους χρόνους η επιχειρηματικότητα επεκτείνονταν σε τρεις άξονες, να εντοπίσει μια κερδοφόρα ευκαιρία, να την υλοποιήσει και στην ανακάλυψη μιας νέας ιδέας για καινούρια επιχείρηση. Επίσης, στην μυθολογία, βασιζόμενοι στον Θεό Ερμή, αναγνωρίζετε η προστασία του εμπορίου, της ανταλλαγής, της επιχειρηματικότητας, και του οικονομικού κέρδους. (Νίκος Αλιμπέρτης, 2016)

Οι Ρωμαίοι εξέφρασαν την προτίμηση τους στη γεωργία περισσότερο και λιγότερο στο εμπόριο. Από τον 12ο έως τον 16ο αιώνα, η εκκλησία άρχισε σταδιακά να έχει μία ευρύτερη αποδοχή, της επιχειρηματικότητας. Τον 18ο αιώνα, χρησιμοποιείται για πρώτη φορά ο όρος «επιχειρηματίας» συνδεδεμένο όμως άρρηκτα με τον πλούτο της γης. Μετά τον 19ο αιώνα, ο Μαρξ στρέφεται εναντίον του επιχειρηματία θεωρώντας τον κεφαλαιούχο που νοικιάζει την ανθρώπινη εργασία για το δικό του πλουτισμό και συμφέρον. Έτσι γεννάται και η ιδέα του καπιταλισμού. (Νίκος Αλιμπέρτης, 2016)

Η επιχείρηση αποτελεί αντικείμενο αναγνώσεων και ερμηνειών. Στις μέρες μας γίνονται προσπάθειες από οικονομολόγους, ιστορικούς και κοινωνιολόγους να περιγράψουν το τι είναι επιχειρηματίας – επιχείρηση – επιχειρηματικότητα. Η αρχή του της ιστορικής αυτής επιστήμης ξεκίνα στα χρόνια πριν τη μεγάλη κρίση του 1929 στο πανεπιστημιακό κλίμα του Χάρβαρντ των ΗΠΑ, συχνά δεν γίνεται σαφής ο εγγενής διπλός χαρακτήρας αυτού του κλάδου. Η μελέτη και ανάλυση της επιχείρησης αναφέρθηκε αρχικά για εκπαιδευτικούς λόγους, για μελλοντικούς επαγγελματίες στον χώρο των επιχειρήσεων, όπως επιχειρηματίες και στελέχη επιχειρήσεων, και για την μελέτη της θεωρίας της οικονομίας και της κοινωνίας, παρόλο αυτό το επιστημονικό πεδίο διαμορφώθηκε από οικονομολόγους και κοινωνιολόγους. Ωστόσο, στην λογιστική υπήρχε μελέτη με στόχο την τεχνική καταγραφή της οικονομικής κατάστασης μιας επιχείρησης, καθώς και για την προετοιμασία εξειδικευμένου προσωπικού. Βέβαια, το 20 ο αιώνα, η εκπαίδευση των στελεχών των επιχειρήσεων αποτελούσε μια πιο σύνθετη διαδικασία, που απαιτούσε ένα χαρακτήρα πρακτικής αποτελεσματικότητας. Επίσης, το διδάσκεται σε οικονομικές σχολές, το μάθημα της Ιστορίας των Επιχειρήσεων (Business History), με ειδίκευση στον τομέα της Διοίκησης και Διαχείρισης της Επιχείρησης (Business Administration, Management). Επομένως, αυτοί οι όροι, δείχνουν το ιστορικό παρελθόν τόσο του επιχειρηματία όσο και της επιχείρησης, που χρησίμευσε συχνά ως νομιμοποιητικό πλαίσιο αναφοράς και ένταξης στην ανάπτυξη των σύγχρονων επιχειρήσεων. (Μαρία –Χριστίνα Χατζηγιάννου, 2007)

Τέλος, παρατηρούμε πως η εξέλιξη της επιχειρηματικότητας, έχει περάσει από πολλά στάδια για να φτάσει ως, σήμερα, παίρνοντας μορφή κάθε φορά από τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην κάθε εποχή, αλλά και τις απαιτήσεις που αυτή έχει.

1.3. Ορισμός επιχειρηματία.

Στην παραδοσιακή οικονομική θεωρία, ο όρος του επιχειρηματία απουσιάζει. Ενώ, στην νεοκλασική θεωρία φαίνεται πως ο επιχειρηματίας είναι αυτός που συντονίζει διάφορους συντελεστές παράγωγης, ωστόσο η θέση του δεν θεωρείται σημαντική. Συγκεκριμένα, η θέση του επιχειρηματία φαίνεται να ταυτίζεται με τον ιδιοκτήτη –μάντζερ, ενώ διαθέτει πλούτο, επιτρέποντας την παράγωγή, δεν συμβάλει με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά γνώρισμα στην όλη διαδικασία. Βεβαίως, μπορεί να μην υπάρχει κάποια ιδιαίτερη θέση στην οικονομική, για τον επιχειρηματία, υπάρχουν οικονομολόγοι που έχουν συνεισφέρει στην ανάπτυξη του ρόλου και της εννοίας του επιχειρηματία .

Η χρήση του αγγλικού όρου <<entrepreneur>>, διαθέτει γαλλική ριζά και μπορεί να μεταφραστεί <<εκείνος που παρεμβάλλεται >>. Μεγάλοι Γάλλοι οικονομολόγοι, για το ρολό του επιχειρηματία, έχουν εκφράσει ορισμένες απόψεις. Οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι Cantillon και Say. (David Deakins, Mark Freel, 2007, σ 40).

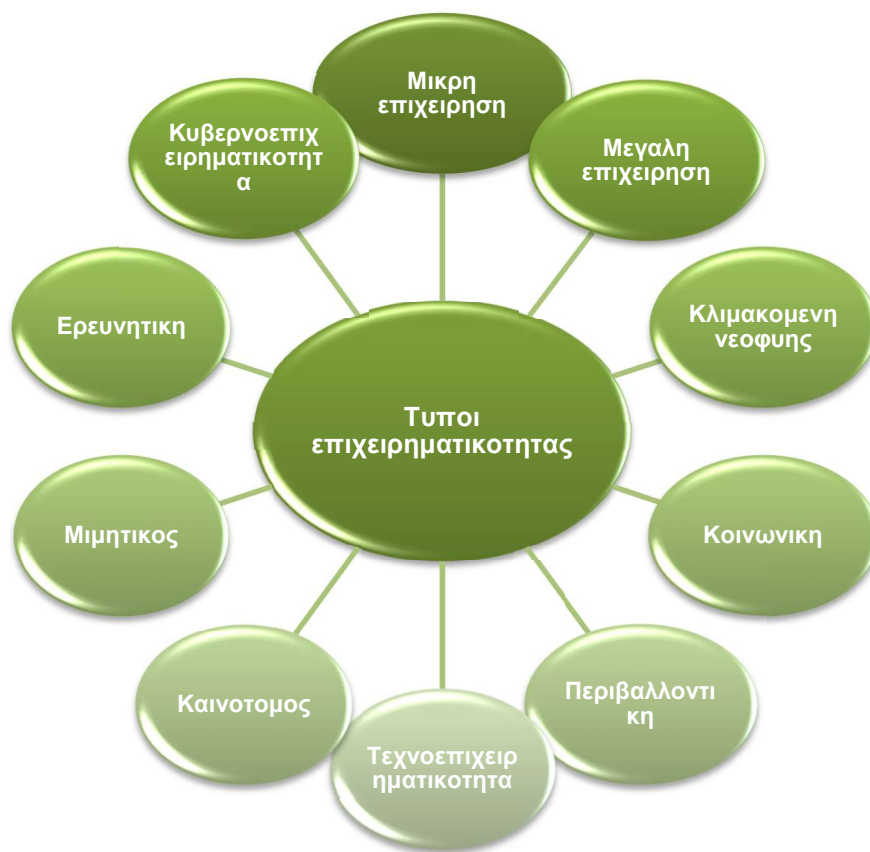
Σύμφωνα με τον Casson (1982), ο επιχειρηματίας είναι ένα πρόσωπο που έχει ως ειδικευση, να παίρνει αποφάσεις για το συντονισμό περιορισμένων φυσικών πόρων. Ο Knight (1921) είδε τον επιχειρηματία ως κάποιον, ο οποίος προσπαθεί να προβλέψει και να ενεργήσει σύμφωνα, με την αλλαγή εντος των αγορών και που αναλαμβάνει την αβεβαιότητα της δυναμικής της αγοράς. Ο Burns (2010) ορίζει τον επιχειρηματία ως ένα πρόσωπο που βλέπει ευκαιρίες σε καταστάσεις που οι άλλοι άνθρωποι βλέπουν κινδύνους. (βλέπε σχήμα 1.1, παρακάτω) (Κατερίνα Σαρρή & Άννα Τριχοπούλου, 2018, σ 63)

Σχήμα 1.1: Χαρακτηριστικά του επιχειρηματία (πηγή, Κατερίνα Σαρρή & Άννα Τριχοπούλου, 2018)

1.4. Τύποι επιχειρηματικότητας.

Η γνώση για το είδος της επιχειρηματικότητας που ασκεί μια εταιρεία μπορεί να βοηθήσει για το αν μπορεί να επιβιώσει η εργασιακή της κουλτούρα. Το εργασιακό περιβάλλον και οι ιδιότητες του επηρεάζουν τον επιχειρηματία, ανάλογα με το είδος της επιχειρηματικότητας. Για παράδειγμα, η επιλογή εργασίας σε μια εταιρεία που προωθεί τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, είναι ιδανική για εταιρείες που ακολουθούν την τεχνολογία ή την καινοτόμο επιχειρηματικότητα. Αντίθετα η θέση εργασίας στη μιμητική ή κοινωνική επιχειρηματικότητα δεν είναι η ιδανική. (βλέπε σχήμα 1.2, παρακάτω)

Σχήμα 1.2 : Τύποι επιχειρηματικότητας .

Τύποι επιχειρηματικότητας :

- **Επιχειρηματικότητα μικρών επιχειρήσεων :** Τα κέρδη που κερδίζουν στην επιχειρηματικότητα των μικρών επιχειρήσεων είναι για να στηρίξουν τις οικογένειές τους και να επιβιώσουν. Οι μικρές επιχειρήσεις, καθώς είναι μικρές δεν διαθέτουν τον καινοτόμο παράγοντα, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να προσελκύσουν επιχειρηματικά κεφάλαια για να λειτουργήσουν ομαλά. Συνήθως, τα άτομα αυτά χρηματοδοτούν οι ίδιοι τις επιχειρήσεις τους ή λαμβάνουν δάνεια από φίλους και μέλη της οικογένειας.
- **Επιχειρηματικότητα μεγάλων επιχειρήσεων :** Οι επιχειρήσεις με πεπερασμένο κύκλο ζωής παρουσιάζουν μεγάλη επιχειρηματικότητα. Διαθέτουν την καινοτομία και αποτελούν την καλύτερη επιλογή για προχωρημένους επαγγελματίες που ξέρουν πώς να διατηρήσουν την καινοτομία. Αυτές οι εταιρείες προσφέρουν προϊόντα που είναι διαφορετικές παραλλαγές γύρω από το βασικό τους προϊόν. Επίσης έχουν γρήγορη ανάπτυξη.
- **Κλιμακόμενη νεοφυής επιχειρηματικότητα :** Αυτό το είδος επιχειρηματικότητας ξεκινά με μια μοναδική ιδέα που μπορεί να φέρει

μια αλλαγή. Από την ανάπτυξη ενός επιχειρηματικού σχεδίου έως το λανσάρισμά του, η επεκτάσιμη νεοφυής επιχειρηματικότητα εντοπίζει τι λείπει στην αγορά, με σκοπό να βρει μια λύση. Συνήθως, αυτές οι επιχειρήσεις λαμβάνουν χρηματοδότηση από επενδυτές επιχειρηματικών συμμετοχών, ανάλογα με την μοναδικότητα της ιδέας, παρέχουν χρηματοδότηση.

- **Κοινωνική επιχειρηματικότητα :** Σ' αυτό το είδος επιχειρηματικότητας, στόχος είναι οι επιχειρηματίες να αναγνωρίζουν ένα κοινωνικό πρόβλημα και, ώστε να προσαρμόζουν τις δραστηριότητές τους για να δημιουργήσουν κοινωνική αξία. Στους οργανισμούς αυτούς χρησιμοποιούνται ηθικές πρακτικές, όπως ο συνειδητός καταναλωτισμός και η εταιρική κοινωνική ευθύνη, για να διευκολύνουν την επιτυχία. Η κοινωνική επιχειρηματικότητα σχετίζεται με εταιρείες όπως είναι, μη κερδοσκοπικές, κερδοσκοπικές ή υβριδικές, οι οποίες έχουν δεσμευτεί για κοινωνική ή περιβαλλοντική αλλαγή.
- **Περιβαλλοντική επιχειρηματικότητα :** Είναι γνωστή και ως οικολογική επιχειρηματικότητα και πράσινη επιχειρηματικότητα. Ο στόχος αυτών των επιχειρήσεων είναι για την παραγωγή κέρδους είναι το ενδιαφέρον για το περιβάλλον. Ένας οικολογικός επιχειρηματίας υιοθετεί άκρως περιβαλλοντικά υπεύθυνες επιχειρηματικές αξίες και πρακτικές. Επίσης, έχουν σκοπό να αντικαταστήσουν το υπάρχον προϊόν ή τις υπηρεσίες με προϊόντα που είναι περιβαλλοντικά κατάλληλα για χρήση.
- **Τεχνοεπιχειρηματικότητας :** Η Τεχνοεπιχειρηματικότητα είναι συμβαίνει, όταν ενώνεται η τεχνολογία με την επιχειρηματικότητα. Επίσης, είναι γνωστή ως τεχνολογική επιχειρηματικότητα. Οι τεχνικοί επιχειρηματίες αναλαμβάνουν υπολογισμένους κινδύνους που έχουν προοπτική να δημιουργήσουν κέρδη. Η βάση των προϊόντων και των υπηρεσιών μιας τέτοιας επιχείρησης είναι η τεχνολογία. Μια τέτοια επιχείρηση προτιμά να απασχολεί δημιουργικούς ανθρώπους με γνώσεις τεχνολογίας που είναι παθιασμένοι με την τεχνολογική αλλαγή.
- **Καινοτόμος επιχειρηματικότητα :** Το θεμέλιο της καινοτόμου επιχειρηματικότητας είναι οι εφευρέσεις και οι νέες ιδέες. Οι επιχειρηματίες αυτοί, έχουν τη δυνατότητα να σκεφτούν νέους τρόπους επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως επίσης και να μπορούν να μετατρέψουν μια νέα ιδέα σε επιτυχημένο εγχείρημα. Για την καινοτόμα επιχειρηματικότητα απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις, ώστε να μετατραπεί μια νέα ιδέα σε μια πρωτοποριακή υπηρεσία ή προϊόν. Στόχος των επιχειρηματιών καινοτομίας είναι να δημιουργούν τις επιχειρήσεις τους με σκοπό να φέρουν στην αγορά νέα προϊόντα ή νέες ιδέες.

- **Μιμητική επιχειρηματικότητα :** Αυτό το είδος επιχειρηματικότητας μιμείται υπάρχουσες επιχειρηματικές ιδέες και πραγματοποιεί ενέργειες, για να τις βελτιώσει. Αυτές οι εταιρείες μιμούνται ήδη λειτουργικά προϊόντα και υπηρεσίες, που υπάρχουν στην αγορά, συνήθως βάση συμφωνίας franchise. Επίσης οι επιχειρηματίες, δεν έχουν στόχο την ανάπτυξη καινοτομίας, αν και είναι έτοιμοι να εργαστούν και να βελτιώσουν τις υπάρχουσες. Παραδείγματα, εταιρειών που λειτουργούν με μιμητική επιχειρηματικότητα είναι, οι εταιρείες γρήγορου φαγητού και οι πολυεθνικές εταιρείες ετερογενών δραστηριοτήτων.
- **Ερευνητική επιχειρηματικότητα :** Οι ερευνητές είναι εκείνοι που πραγματοποιούν έρευνα σε βάθος, ώστε να εντοπίσουν, την αγορά και τις ευκαιρίες, πριν ξεκινήσουν την επιχείρησή τους. Αυτοί οι επιχειρηματίες εκτιμούν πως η σωστή συλλογή πληροφοριών και προετοιμασίας, έχουν αρκετές πιθανότητες να επιτύχει η επιχείρησή τους. Επομένως, σε αυτό το είδος οι επιχειρηματίες βασίζονται περισσότερο σε γεγονότα, δεδομένα και την πεποίθηση ότι με τη σωστή προετοιμασία και γνώση θα είναι πιο πιθανό να πετύχουν.
- **Κυβερνοεπιχειρηματικότητα :** Οι κυβερνοεπιχειρηματίες αποτελούνται από ανθρώπους που αξιοποιούν τα οφέλη της τεχνολογίας των πληροφοριών για να κάνουν επιχειρήσεις. Στόχος είναι μέσα από τη σκέψη να εντοπίσουν νέες ιδέες, με σκοπό να παρέχουν μέσω του διαδικτύου προϊόντα και υπηρεσίες στους πελάτες. Κατανοώντας την ψηφιακή εποχή, απομακρύνουν την ταλαιπωρία να πάνε σε ένα φυσικό κατάστημα. Αυτή η επιχειρηματικότητα υπάρχει μόνο στο διαδίκτυο και είναι γνωστή ως εικονική επιχείρηση.

1.5. Γιατί είναι σημαντική η επιχειρηματικότητα.

«Οι επιχειρηματίες σε όλη τη σύγχρονη οικονομική ιστορία... υπήρξαν δυσανάλογα υπεύθυνοι για πραγματικά ριζοσπαστικές καινοτομίες – το αεροπλάνο, ο σιδηρόδρομος, το αυτοκίνητο, η ηλεκτρική υπηρεσία, ο τηλεγράφος και το τηλέφωνο, ο υπολογιστής, ο κλιματισμός, και ούτω καθεξής – που όχι μόνο βασικά μεταμόρφωσε τη ζωή των καταναλωτών, αλλά έγιναν επίσης πλατφόρμες για πολλές άλλες βιομηχανίες που, σε συνδυασμό, έχουν αλλάξει ριζικά ολόκληρες οικονομίες». (Robert Litan και Carl Schramm, από το Center for American entrepreneurship)

Κατά την επιχειρηματικότητα, οι αχρησιμοποίητοι πόροι, η εργασία και το κεφάλαιο χρησιμοποιούνται πιο αποτελεσματικά. Οι επιχειρηματίες αναλαμβάνουν κινδύνους με σκοπό να αποκομίσουν κέρδος ή, για την περίπτωση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, θα χρειαστεί να λύσουν ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες. Έτσι, τόσο η σημασία των επιχειρηματιών όσο και ο ρόλος της επιχειρηματικότητας ξεπερνούν τον

επιχειρηματικό κόσμο. (βλέπε σχήμα 1.3, παρακάτω) (Center for international development, by Najm Mohamed, 2020)

Σχήμα 1.3 : Κύριοι λόγοι που είναι σημαντική η επιχειρηματικότητα

- **Η επιχειρηματικότητα επιταχύνει την οικονομική ανάπτυξη**
Για τις οικονομίες της αγοράς, οι επιχειρηματίες είναι ιδιαίτερα σημαντικοί, καθώς επειδή μπορούν να λειτουργήσουν ως τροχοί της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Με τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών, τονώνουν νέες θέσεις εργασίας, που τελικά έχει ως αποτέλεσμα την επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης. Επομένως, η επιχειρηματικότητα δημιουργεί αρκετές θέσεις εργασίας, που είναι πολύ σημαντικές για την οικονομική ανάπτυξη.
- **Η επιχειρηματικότητα προωθεί την καινοτομία**
Μέσω των σωστών πρακτικών έρευνας και ανάπτυξης, οι επιχειρηματίες φέρνουν νέα καινοτομία που ανοίγει την πόρτα σε νέα εγχειρήματα, αγορές, προϊόντα και τεχνολογία. Έτσι, παράγοντας νέα προϊόντα και υπηρεσίες ή φέρνοντας καινοτομία σε υπάρχοντα προϊόντα και υπηρεσίες, η επιχειρηματικότητα έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει τη ζωή των ανθρώπων.
- **Η επιχειρηματικότητα μπορεί να προωθήσει τις κοινωνικές αλλαγές**
Οι επιχειρηματίες αλλάζουν ή σπάζουν την παράδοση ή τους πολιτισμούς της κοινωνίας και μειώνουν την εξάρτηση από

απαρχαιωμένες μεθόδους, συστήματα και τεχνολογίες. Συγκεκριμένα, οι επιχειρηματίες είναι οι πρωτοπόροι στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών και συστημάτων που φέρνουν τελικά αλλαγές στην κοινωνία. Αυτές οι αλλαγές συνδέονται με βελτιωμένο τρόπο ζωής, γενναιόδωρη σκέψη, καλύτερο ηθικό και υψηλότερες οικονομικές επιλογές. Επομένως, οι κοινωνικές αλλαγές επηρεάζουν σταδιακά τις εθνικές και παγκόσμιες αλλαγές.

- **Η επιχειρηματικότητα προωθεί την έρευνα και τη βιομηχανική ανάπτυξη**

Μαζί με την παραγωγή νέων επιχειρηματικών ιδεών και τη σκέψη, οι επιχειρηματίες προωθούν επίσης την έρευνα και την ανάπτυξη. Καλλιεργούν τις ιδέες τους, τις διαμορφώνουν σε μια νέα μορφή και τις μετατρέπουν σε μια επιτυχημένη επιχειρηματική προσπάθεια. Ωστόσο, έχουν αντίκτυπο και σε άλλες επιχειρήσεις, πέρα από τις δικές τους εταιρείες και εγχειρήματα. Επομένως όταν ένας επιχειρηματίας αναπτύσσει ένα νέο προϊόν, υπηρεσία ή ιδέα, οι άλλοι συχνά ακολουθούν (και μερικές φορές ακόμη και περαιτέρω τελειοποιούν τις ιδέες).

- **Η Επιχειρηματικότητα Αναπτύσσει και Βελτιώνει τις Υπάρχουσες Επιχειρήσεις**

Θεωρείται ότι οι επιχειρηματίες επινοούν εντελώς νέα προϊόντα και ιδέες, αλλά επηρεάζουν επίσης τις υπάρχουσες επιχειρήσεις. Εφόσον οι επιχειρηματίες σκέφτονται διαφορετικά, μπορούν να βρουν καινοτόμους τρόπους για να επεκτείνουν και να αναπτύξουν τις υπάρχουσες επιχειρήσεις. Όπως, ο εκσυγχρονισμός των διαδικασιών παραγωγής, η εφαρμογή νέας τεχνολογίας στις συνολικές διαδικασίες διανομής και μάρκετινγκ και η βοήθεια των υφιστάμενων επιχειρήσεων να αξιοποιήσουν τους υπάρχοντες πόρους με πιο αποτελεσματικούς τρόπους.

Με λίγα λόγια, η υποστήριξη και η προώθηση της επιχειρηματικότητας μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομία της χώρας, ακόμη και στις υπάρχουσες επιχειρήσεις, και η κοινωνική επιχειρηματικότητα αυξάνει την πιθανότητα εύρεσης λύσεων καινοτομίας σε κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες σε όλο τον κόσμο.

1.6. Η επιχειρηματικότητα στην σύγχρονη εποχή.

Τα τελευταία χρόνια η παγκόσμια οικονομία εξελίσσεται ραγδαία προς τον μετασχηματισμό. Η Αλληλεπίδραση των δυνάμεων της παγκοσμιοποίησης, οι δημογραφικές αλλαγές, η ψηφιακή επανάσταση και η κλιματική κρίση, αποτελεί ένα μίγμα, που χρειάζεται μεγάλες αλλαγές. Μια ακόμη δύναμη, η υγειονομική κρίση του COVID-19, που δημιούργησε νέες τάσεις, οι οποίες επηρεάζουν την οικονομική και κοινωνική ζωή. Επομένως, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε όλο τον κόσμο η επιχειρηματικότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με νέα

δεδομένα και καινούριες προκλήσεις. (Παναγιώτης Παπάζογλου, στο Capital.gr, 2021)

Μια, πρόσφατη έρευνα της ΕΥ, CEO Imperative Study 2021, όπου συμμετείχε και η Ελλάδα πρώτη φορά, ανέδειξε τις προκλήσεις αυτές, αλλά και τις στρατηγικές αντίδρασης των επιχειρήσεων. Έτσι, διακρίνεται πως στις μέρες μας, οι επιχειρήσεις που ξεχωρίζουν, προωθούν τον μετασχηματισμό τους, καταργούν τα στεγανά, στηρίζουν την καινοτομία και αξιοποιούν τα δεδομένα για να έρθουν πιο κοντά στους πελάτες τους. Οι επιχειρήσεις με βάση τις απαιτήσεις της κοινωνίας, θα πρέπει πέρα από τους μετόχους να εστιάσουν, και σε άλλα μέρη, όπως δημιουργήσουν αξία για τους καταναλωτές, τους εργαζόμενους, τους επενδυτές, το περιβάλλον και τις τοπικές κοινωνίες. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι στις μέρες μας, πολλές επιχειρήσεις δίνουν περισσότερη έμφαση στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα, και τα ζητήματα διακυβέρνησης – τα λεγόμενα κριτήρια ESG. (Παναγιώτης Παπάζογλου, στο Capital.gr, 2021)

«Με άλλα λόγια, πρέπει να θεωρούμε δεδομένο ότι στα επόμενα χρόνια, η κατανάλωση, το ανθρώπινο ταλέντο και τα επενδυτικά κεφάλαια θα μετακινηθούν σταδιακά προς τις επιχειρήσεις που θέτουν τη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για όλους στο επίκεντρο της στρατηγικής τους». (Παναγιώτης Παπάζογλου, στο Capital.gr, 2021)

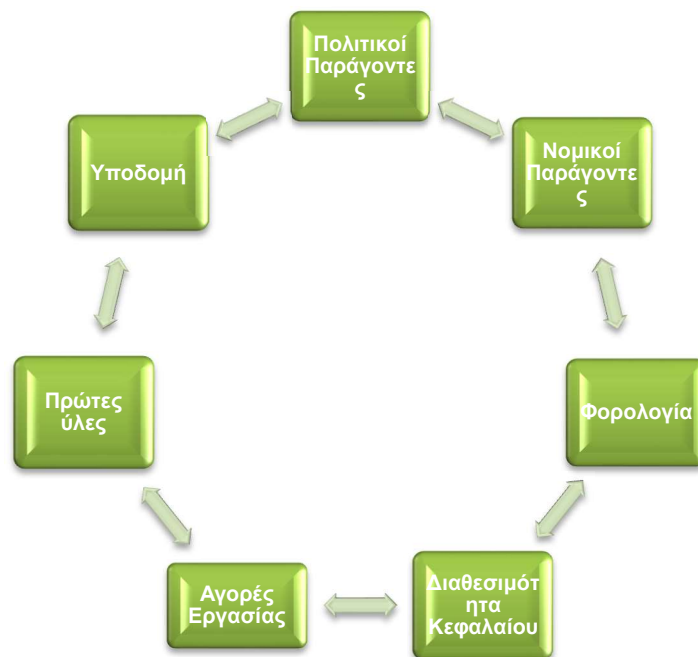
Το να γίνει κάποιος επιχειρηματίας απαιτεί πάθος, επιμονή, εργασιακή ηθική. Οι επιχειρηματίες πρέπει να αναλάβουν κινδύνους για δυνητικά υψηλές αποδόσεις, για αυτό πολλά άτομα είναι επιφυλακτικά, λόγω αβεβαιότητας σχετικά με τα μελλοντικά κέρδη. Ένα από τα πρώτα πράγματα που πρέπει να αποκρυπτογραφήσουν οι επιχειρηματίες προτού αποδεχτούν αυτήν την πρόκληση είναι να καθορίσουν τι είδους επιχείρηση θα ξεκινήσουν. Υπάρχουν αμέτρητοι κλάδοι για να διαλέξετε και υπάρχουν πολλά κριτήρια που πρέπει να αναλυθούν πριν δεσμευτείτε για ένα επιχειρηματικό σχέδιο. (Market Business News , by Christian Nordqvist, 2019).

- **Επιλέγοντας το είδος της επιχείρησης:** Αρχικά, οι επιτυχημένες επιχειρήσεις, είναι αυτές που με την προσφορά εξαιρετικών προϊόντων και υπηρεσιών προσελκύουν καταναλωτές. Επομένως, είναι απαραίτητο για τις επιχειρήσεις πέρα από τα πιθανά κέρδη, να γίνεται η επιλογή μιας επιχείρησης με βάση το πάθος, κάτι που θα κάνει αυτή τη διαδρομή πιο ευχάριστη.
- **Διενέργεια Έρευνας Αγοράς:** Στις μέρες μας η λόγο της πρόσβασης σε μια πληθώρα δεδομένων διαθέσιμα στους επιχειρηματίες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιοποίηση των υπαρχόντων πόρων. Είναι αρκετές επιχειρηματικές δραστηριότητες που αποτυγχάνουν, πριν την έναρξη τους, λόγω έλλειψης πληροφοριών. μη διεξαγωγής του κατάλληλου όγκου έρευνας. Κρίνεται απαραίτητη η κατανόηση της αγοράς στην οποία θα δραστηριοποιείτε η επιχείρηση.

- **Δημιουργία Επιχειρηματικού Σχεδίου:** Για την διαμόρφωση επιχειρηματικού σχεδίου πρέπει να δηλώνεται αποστολή και όραμα της επιχειρηματίας. Για μια εταιρεία ο καθορισμός αποστολής αποτελεί ένα δύσκολο έργο, καθώς, θέτει τις βάσεις για ολόκληρο το επιχειρηματικό σχέδιο. Τη στιγμή που θα κατανοήσουν οι επιχειρηματίες τον σκοπό της εταιρείας, χρησιμοποιείται μια δήλωση οράματος για να τοποθετηθούν οι οργανισμοί στο μέλλον.
- **Διαμόρφωση Οικονομικού Σχεδίου:** Η κατοχή ενός οικονομικού σχεδίου είναι ανεκτίμητη. Οι επιχειρηματίες αρκετές φορές συμβουλευονται να προσλάβουν έναν λογιστή, οποίος θα συμμετέχει στη διαχείριση των βιβλίων. Επίσης, οι πρακτικές προϋπολογισμού, είναι σημαντικό να περιλαμβάνονται σε ένα οικονομικό σχέδιο, ώστε να αποτραπεί η υπερβολική δαπάνη κεφαλαίων που απαιτούνται για την επέκταση. (Market Business News , by Christian Nordqvist, 2019).

1.7. Παράγοντες που επηρεάζουν τη σύγχρονη επιχειρηματικότητα.

Για την ανάπτυξη κάθε οικονομίας η επιχειρηματικότητα είναι απαραίτητη. Στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αποδίδουν την ακμή τους αρκετές χώρες. Επομένως, κυβερνήσεις και άνθρωποι σε όλο τον κόσμο θέλουν να ενθαρρύνουν αυτήν την ιδέα. Αναφέρονται, οι παράγοντες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και συνεπώς στην ανάπτυξη της οικονομίας σε κάθε περιοχή (Βλέπε σχήμα 1.4, παρακάτω) (Management Study Guide, by Prachi Juneja).

Σχήμα 1.4 : Παράγοντες που επηρεάζουν τη σύγχρονη επιχειρηματικότητα.

- **Πολιτικοί Παράγοντες**
Ένας από τους βασικούς παράγοντες είναι οι πολιτικοί, καθώς αποτελούν σημαντικό μέρος στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε μια δεδομένη γεωγραφική περιοχή. Αυτό συμβαίνει επειδή οι πολιτικοί αποφασίζουν τον τύπο της αγοράς που υπάρχει.
- **Νομικοί Παράγοντες**
Οι επιχειρηματίες εξαρτώνται από τη νομοθεσία για μια μεγάλη ποικιλία παραγόντων. Ανάλογα με την ισχύ και τη δικαιοσύνη που διαθέτει ένα νομικό σύστημα ενός έθνους, μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την ποιότητα της επιχειρηματικότητας. Ο λόγος που συμβαίνει αυτό είναι επειδή οι επιχειρηματίες ζητούν μια μεγάλη ποικιλία νομικών υπηρεσιών για να λειτουργήσουν.
- **Φορολογία**
Με τις φορολογικές διατάξεις, η κυβέρνηση μπορεί να επηρεάσει έναν υψηλό βαθμό έλεγχου στην αγορά. Για να διατηρήσει η κυβέρνηση τα νομικά και διοικητικά συστήματα σε ισχύ για ολόκληρη την οικονομία, κάποιο ποσό φορολογίας είναι απαραίτητο.
- **Διαθεσιμότητα Κεφαλαίου**
Ο ρυθμός ανάπτυξης των κεφαλαιαγορών ενός έθνους είναι σημαντικός στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας σε μια δεδομένη περιοχή. Επίσης, για να ξεκινήσουν ριψοκίνδυνες επιχειρήσεις και για να κλιμακώσουν γρήγορα την επιχείρηση εάν η ιδέα αποδειχθεί επιτυχής, οι επιχειρηματίες απαιτούν κεφάλαια. Επομένως, ένα καλά ανεπτυγμένο σύστημα παροχής κεφαλαίων σε κάθε στάδιο, που διαθέτει μια χώρα, βοηθά της επιχειρήσεις να βιώνουν υψηλότερο βαθμό οικονομικής ανάπτυξης που καθοδηγείται από την επιχειρηματικότητα.
- **Αγορές Εργασίας**
Επίσης ένα σημαντικό παράγοντα παραγωγής η εργασία, για οποιοδήποτε είδος προϊόντος ή υπηρεσίας. Γι αυτό, η τύχη των επιχειρηματιών εξαρτάται τόσο από τη διαθεσιμότητα ειδικευμένου εργατικού δυναμικού όσο και σε λογικές τιμές.
- **Πρώτες ύλες**
Η πρώτη ύλη αποτελείται από φυσικούς πόρους και είναι ένα απαραίτητο προϊόν που χρειάζεται σε κάθε βιομηχανία. Σε κάποιες χώρες η πρώτη ύλη είναι διαθέσιμη, μέσω της αγοράς η οποία πληρώνεται σε μια δίκαιη τιμή.
- **Υποδομή**
Υπάρχουν ορισμένες υπηρεσίες που είναι απαραίτητες σχεδόν σε όλους τους κλάδους για να αναπτυχθούν. Οι υπηρεσίες μπορεί να περιλαμβάνουν μεταφορές, ηλεκτρισμό κ.λπ. Καθώς αυτές οι υπηρεσίες θεωρούνται βασικές, μπορούν να αποτελέσουν την υποδομή που απαιτείται για την ανάπτυξη οποιασδήποτε επιχείρησης.

(Management Study Guide ,by Prachi Juneja)

Τέλος, οι παράγοντες που προαναφέρθηκαν δεν είναι εξαντλητική, καθώς η επιχειρηματικότητα αποτελεί ένα περίπλοκο θέμα για να μπορέσει να αποτυπωθεί σε μόνο σε λίγα σημεία. Ωστόσο, όσα έχουν προαναφερθεί παρέχουν, μια ένδειξη για το είδος των παραγόντων που μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της επιχειρηματικότητας.

Κεφάλαιο 2. Γυναικεία επιχειρηματικότητα .

2.1. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα.

Γυναικεία επιχειρηματικότητα, αποτελεί την επιχειρηματικότητα, η οποία ασκείται από γυναίκες. Καθώς, η επιχειρηματικότητα διαφοροποιείται ανάλογα με τα χαρακτηριστικά του ατόμου που την ασκεί, όπως είναι το φύλο, ήταν απαραίτητο να ξανά διατυπωθεί ο όρος. Επομένως, χρησιμοποιούμε τον όρο, την επιχειρηματικότητα που ασκείται από γυναίκες η επιχειρηματικότητα των γυναικών.

Η σημασία της γυναικείας επιχειρηματικότητας, είναι αρκετά σημαντική για τα άτομα, την κοινωνία, και την χώρα. Παρόλα αυτά, οι επιχειρήσεις που διατηρούν και διευθύνουν είναι λιγότερες σε αντίθεση με τους άνδρες. (Minniti and Naudi 2010, από Σαρρή & Τριχοπούλου, 2018,σ 95).

Μόνο, το ένα τρίτο των επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο, ανήκει σε γυναίκες. Τα χαρακτηριστικά, η συμπεριφορά και τα κίνητρα των γυναικείων επιχειρηματιών, αποτελεί πολύπλοκες και πολύπλευρες έννοιες. Ωστόσο, δεν είναι αρκετές οι γνώσεις για την επιχειρηματικότητα που ασκείται από γυναίκες, ενώ υπάρχει αρκετή βιβλιογραφία, από ερευνητές και φορείς σχεδιασμού πολιτικής. (Orhan, 2001 De Bruin et al., Greene et al ., 2007 Minniti and Naudi, 2010, από Σαρρή & Τριχοπούλου, 2018,σ 95).

Σύμφωνα με το ΗΒ, το ποσοστό της γυναικείας επιχειρηματικότητας είναι τόσο, όσο υπάρχει σε αρκετές ανεπτυγμένες χώρες. Περίπου, το ήμισυ για τα αντίστοιχα ποσοστά των ανδρών, αποτελεί η συμμετοχή των γυναικών σε πολλές χώρες. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα στατιστικά δεδομένα, μπορεί και να μην συμπεριλαμβάνουν τα ακριβή στοιχεία, για την συμμετοχή της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Αυτό, μπορεί να συμβαίνει, καθώς οι γυναίκες είναι πιθανόν να εργάζονται και ως συνέταιροι η σε οικογενειακές επιχειρήσεις, και να μην είναι φανερή η συμμετοχή τους, στα επίσημα στατιστικά στοιχεία. Σε μελέτη του, βρετανικού Συνδέσμου Μικρών Επιχειρήσεων (Federation of Small Businesses –FSB), δείχνει πως σε ποσοστό 35 %, ο ιδιοκτήτης της επιχείρησης είναι και άνδρας και γυναίκα. Το 15% ανέχεται, κατά μέσο όρο, σε επιχειρήσεις που διαχειρίζονται μόνο γυναίκες. Η διαδικασία των μελετών για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα, δείχνουν πως ένα από τα κενά πληροφόρησης, που υπάρχουν, προέρχονται, από την ύπαρξη αξιόπιστων στοιχείων. Επιπλέον, κλάδος της οι γυναικείας επιχειρηματικότητας υστερεί σε σχέση με αυτή των ανδρών, στο ΗΒ. (David Deakins, Mark Freel, 2007,σ 119-120).

2.2. Ιστορική εξέλιξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας .

Οι γυναικεία επιχειρηματικότητα, αποτέλεσε σημαντικό ρόλο σε ορισμένες σημαντικές βιομηχανίες. Οι γυναίκες κατά τα μέσα της περιόδου του 1850, δραστηριοποιήθηκαν στους τομείς της οικιακής οικονομίας και της κοινωνικής εργασίας. Επίσης, στο πέρας των χρόνων η συμβολή των γυναικών είναι

ιδιαίτερα σημαντική, καθώς οι ιδέες και οι στρατηγικές που ανέπτυξαν βοήθησε στη διαμόρφωση της επιχειρηματικής εξέλιξης, όπως και στη βελτίωση της συνεργασίας των ανθρώπων. Επιπλέον, αναφέρονται μερικά σημαντικά σημεία για, τον τρόπο που έχει εξελιχτεί ο ρόλος των γυναικών, από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μέχρι να αναλάβουν ηγετικές θέσεις, έως το ποσοστό των γυναικών που ακλουθούν την τριτοβάθμια εκπαίδευση. (University of Kansas)

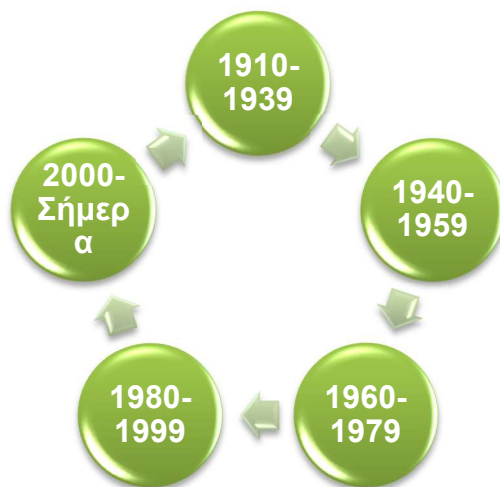
Τα πρώτα χρόνια του 1900, οι γυναίκες που κατέχουν επιχειρήσεις, έγιναν μερικές από τις πρώτες πιο εξέχουσες ιδιοκτήτριες επιχειρήσεων. Το ποσοστό των γυναικών που εργάζονται, αυξήθηκε περίπου 10%, κατά την περίοδο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, από το 1940 έως το 1945. Οι δουλειές που έκαναν οι γυναίκες ήταν κυρίως, επισκευή αεροπλάνων, το ράψιμο ρούχων όπως και το άνοιγμα οικιακών επιχειρήσεων. Επιπλέον, την μεταπολεμική περίοδο, αρκετοί άνθρωποι, θεώρησαν πως οι γυναίκες θα έπρεπε να επιστρέψουν στο σπίτι, ωστόσο οι γυναίκες συνέχισαν να αναλαμβάνουν επαγγελματικούς ρόλους. Η περίοδος της μεταπολεμικής άνθησης είχε αρχίσει. Επιπλέον, οι γυναίκες για να μπορούν να εργάζονται έξω από το σπίτι και να λαμβάνουν εξέχουσα θέση και ίση αμοιβή, για να καθιερωθεί το δικαίωμα αυτό, αγωνίστηκε το κίνημα για τα δικαιώματα των γυναικών. (University of Kansas)

Η θέση των γυναικών στο εργατικό δυναμικό αυξάνεται σταθερά από τα μέσα του 1900 έως σήμερα, καθώς το 1965, μόλις το 39% των γυναικών ήταν στο εργατικό δυναμικό, ενώ κορυφώθηκε στο 60% το 1999, και περίπου το 57% των γυναικών είναι σήμερα στο εργατικό δυναμικό. Στις μέρες μας το ήμισυ του εργατικού δυναμικού στην Αμερική, αποτελείται από γυναίκες. Με το πέρασμα των χρόνων, ο ηγετικός ρόλος των γυναικών στις επιχειρήσεις αυξάνεται. Από το 1968, των διευθυντικών και επαγγελματικών επαγγελματιών κατείχαν ποσοστό 31%, οι γυναίκες, και ο αριθμός αυτός έχει αυξηθεί στο 52% από το 2013. (University of Kansas)

Σύμφωνα με τους Media Partners, θέλουν να δουν τον θρίαμβο των γυναικών επιχειρηματιών παντού. Επομένως, αφιέρωσαν ολόκληρο τον Μάρτιο δημοσιεύοντας, άρθρα, ενθαρρυντικές αναρτήσεις και πληροφορίες με επίκεντρο τις γυναίκες στις επιχειρήσεις και τους επιχειρηματίες. Ο Μήνας Μάρτιος ξεκίνησε ως εθνικός εορτασμός το 1981, για να αναγνωρίσει την επιτυχημένη και εντυπωσιακή ιστορία των γυναικών στις επιχειρήσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Αργότερα, το 1987, το Κογκρέσο όρισε τον Μάρτιο τον μήνα για τον εορτασμό της Ιστορίας των Γυναικών για ολόκληρη τη χώρα, μετά από αίτηση του National Women's History Project. Αυτή η έκθεση ορίζει τον όρο «επιχειρηματίας» για να αναφέρεται σε μια γυναίκα που είχε μια ιδέα για μια υπηρεσία ή ένα προϊόν και ξεκίνησε μια δική της επιχείρηση. Οι Αμερικανίδες είχαν επιχειρήσεις ήδη από τους αποικιακούς οικισμούς. (Media partners, by Natalie Hale, 2017)

Οι γυναίκες δεν χρησιμοποιούσαν ιστορικά τη λέξη «επιχειρηματίας» για να περιγράψουν τις επιχειρήσεις τους μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Πριν από αυτό, τα αποκαλούσαν «περιθώρια» ή έργα μερικής απασχόλησης και

κατανοούσαν την επιχειρηματικότητα για να περιγράψουν αυτό που έκαναν οι άνδρες. (Βλέπε σχήμα 2.1, παρακάτω)

Σχήμα 2.1 : Η ιστορική εξέλιξη της γυναίκας στον επιχειρηματικό κόσμο.

- **1910-1939**
Αρχικά, οι γυναικείες επιχειρήσεις αποτελούνταν από ταβέρνες και υπαίθριες κατοικίες, καταστήματα λιανικής, ξενοδοχεία και οίκους ανοχής. Ωστόσο, από το 1900 έως το 1929, ο προοδευτισμός, ο φεμινισμός, ο καταναλωτισμός και η μετανάστευση δημιουργήθηκε ένα κλίμα το οποίο σιγά σιγά άρχισε να ευνοεί την γυναικεία επιχειρηματικότητα και την αποδοχή τους .
- **1940-1959**
Την περίοδο του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, οι γυναικείες επιχειρήσεις επεκτάθηκαν, καθώς χρειάστηκε να καλύψουν τις θέσεις εργασίας, ώστε οι άνδρες να μπορούν να φύγουν και να πολεμήσουν. Όταν ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος τελείωσε, οι γυναίκες απωθήθηκαν από τις δουλειές του πολέμου, και έτσι αρκετές επέλεξαν να γίνουν επιχειρηματίες γυναίκες και να αποκτήσουν τις δικές τους επιχειρήσεις. Επιπλέον, το 1945 οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε γυναίκες, ήταν 600.000, ενώ το 1950 έφτασαν σχεδόν 1 εκατομμύριο. Μέχρι τη δεκαετία του 1950, οι γυναίκες εντάχθηκαν, συχνά αξιοποιώντας τις δεξιότητες της νοικοκυράς για να δημιουργήσουν επιχειρήσεις. Ταυτόχρονα, όρισαν τις οικιακές επιχειρήσεις τους ως μέρος του να είναι μια καλή μητέρα.
- **1960-1979**
Το μεταβαλλόμενο κοινωνικό και πολιτιστικό τοπίο παρείχε νέα κίνητρα στις ιδιοκτήτριες γυναίκες επιχειρήσεων, στην αρχή της δεκαετίας του 1960. Από το 1960 έως και το 1970, τα πολιτικά δικαιώματα και τα κινήματα των γυναικών, δημιούργησαν μια νέα αίσθηση σκοπού, δικαιωμάτων και ενδυνάμωσης στις γυναίκες επιχειρηματίες. Ωστόσο,

το αποτέλεσμα ήταν μια σταδιακή αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο οι γυναίκες επεκτεινόταν στον επιχειρηματικό κόσμο, επιδιώκοντας όχι μόνο την έναρξη μιας επιχείρησης, αλλά να αρχίσουν να θεωρούνται ίσες στον κόσμο των επιχειρήσεων. Επίσης, άρχισαν να επεκτείνονται πέρα από τις παραδοσιακές γυναικείες κατηγορίες και σε χώρους που πριν βρίσκονταν άνδρες, όπως προτύργια της τεχνολογίας, των μετάλλων και της χρηματοδότησης .

- **1980-1999**

Έως και τη δεκαετία του 1980, το κοινό και οι πολιτικοί αναγνώρισαν ευρέως ότι οι γυναίκες επιχειρηματίες ήταν απαραίτητες για την οικονομία του έθνους. Σεμινάρια και κυβερνητικά προγράμματα, προσπάθησαν να εξασφαλίσουν ότι οι γυναίκες είχαν τους απαραίτητους πόρους, ώστε να ξεκινήσουν και να αναπτύξουν τις επιχειρήσεις τους. Επιπλέον, με την προτροπή της Εθνικής Ένωσης Γυναικών Ιδιοκτητών Επιχειρήσεων (NAWBO), το 1988, το κογκρέσο ψήφισε νόμο της Γυναίκειας επιχειρηματικής ιδιοκτησίας.

- **2000-Σήμερα**

Παρατηρούμε, λοιπόν, πως η ιστορική εξέλιξη των γυναικών στις επιχειρήσεις ήταν μια αρκετά δύσκολη πορεία, για τις γυναίκες επιχειρηματίες. Η τεχνολογική καινοτομία αυξήθηκε γρήγορα. Η εξέλιξη αυτή έδωσε τη δυνατότητα να αναπτυχθούν, οι γυναίκες επιχειρηματίες, όχι μόνο σε επιχειρήσεις που βασίζονται στην τεχνολογία, αλλά και να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία για να ξεκινήσουν, να λειτουργήσουν, να προωθήσουν και να επιταχύνουν όλους τους τύπους εταιρειών. Επιπλέον, μικρές και μεγάλες, γυναικείες επιχειρήσεις έφτασαν να αποτελούν το 30 τοις εκατό όλων των επιχειρήσεων των ΗΠΑ, σε θέσεις που κάποτε ήταν μόνο αντρικές. Τέλος, ο επόμενος αιώνας υπόσχεται να είναι ένα ακόμα πιο φωτεινό κεφάλαιο για την ιστορία της γυναικείας επιχειρηματικότητας στις επιχειρήσεις. (Media partners, by Natalie Hale, 2017)

2.3. Τα χαρακτηριστικά της γυναικείας επιχειρηματικότητας.

Οι γυναίκες μπορεί να είναι εξαιρετικές. Υπάρχουν αρκετές δηλώσεις γύρω από τη δύναμη που κατέχουν οι γυναίκες στον κόσμο. Στη σημερινή κοινωνία, οι γυναίκες μπορούν να κάνουν τα πάντα και συχνά βρίσκονται σε θέσεις εξουσίας. Οι γυναίκες επιχειρηματίες κάνουν τα πάντα, από το να είναι σχεδιαστές ιστοσελίδων μέχρι να κατέχουν τις δικές τους εταιρείες συναγερμού και οτιδήποτε ενδιάμεσα. (Monika Beck, 2022)

Στα χαρακτηριστικά της γυναικείας επιχειρηματικότητας, είναι αντιληπτή η διάφορα που υπάρχει ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες επιχειρηματίες, όπου είναι λιγότερο διακριτό στις μικρότερες επιχειρήσεις. Συγκεκριμένα το 2006, στην Ελλάδα άνδρες ηλικίας 18-64 ετών, που βρισκόταν στην αρχή της δημιουργίας μιας επιχείρησης αποτελούσε το 11,1% ενώ το αντίστοιχο των γυναικών βρισκόταν στο 4,7% (I.O.B.E.,2006). Το ποσοστό αυτό δείχνει πως

ο αριθμός των γυναικών είναι πολύ μικρότερος από αυτόν των ανδρών. Οι περισσότερες γυναίκες ξεκινούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα, σχετικά αργά, σε ηλικία 35-45 ετών. Η καθυστέρηση αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι, οι γυναίκες φροντίζουν πρώτα την ανατροφή των παιδιών τους, και έπειτα να ασχοληθούν με την επιχειρηματική ζωή (έρευνα Κ.Ε.Θ.Ι. 2004). (από Αγγελίδου Αικατερίνη, 2010)

Χαρακτηριστικά γυναικείας επιχειρηματικότητας :

1) Θετικότητα.

Κάθε επιτυχημένο άτομο έχει ως βασικό παράγοντα την δυνατότητα να διατήρηση μια θετική προοπτική για τη ζωή. Επομένως, γυναίκες που εργάζονται σε έχουν μια θετική προοπτική για τα πάντα και έτσι βλέπουν πάντα τη θετική πλευρά της κατάστασης και την αγκαλιάζουν με όλη τους τη δύναμη.

2) Φιλοδοξίες.

Στις μέρες μας οι άνθρωποι που θέλουν να ασχοληθούν με τις επιχειρήσεις, δεν θα πάνε μακριά χωρίς φιλοδοξίες, οι γυναίκες επιχειρηματίες πρέπει να το έχουν ακόμα περισσότερο, να βγαίνουν στον κόσμο και κάνουν αυτά τα όνειρα πραγματικότητα.

3) Αυτοπεποίθηση.

Η αυτοπεποίθηση δημιουργεί την αίσθηση ότι ξέρετε τι κάνετε. Δεν θα εμπιστευόσασταν κάποιον, που δεν νιώθετε ότι μπορεί να ανταπεξέλθει σε ό,τι του ζητηθεί. Οι ισχυρές γυναίκες νιώθουν αυτοπεποίθηση για τον εαυτό τους.

4) Οργάνωση.

Η οργάνωση είναι απαραίτητη για την επιτυχία. Η ζωή είναι ακατάστατη και μπορεί να είναι ταραχώδης, αλλά όταν έχεις οργάνωση, μπορεί να δημιουργηθεί ειρήνη στη μέση του χάους. Έτσι, και οι γυναίκες επιχειρηματίες πρέπει να διακρίνονται για την οργάνωση τους.

5) Η πίστη.

Η πίστη των επιτυχημένων γυναικών σε αυτό που κάνουν δημιουργεί ένα πάθος οδήγησης. Αυτό το πάθος, για την οδήγηση, είναι εμπνευσμένο και μπορεί να βοηθήσει να συνεχίσει τις προσπάθειές να ανταπεξέλθει σε δύσκολες στιγμές.

6) Όραμα .

Οι επιτυχημένες γυναίκες έχουν ένα όραμα για το πού θα τους οδηγήσουν τα επιχειρηματικά τους όνειρα. Έχουν σχέδια για να επιτύχουν αυτούς τους στόχους και έχουν την αφοσίωση για να τα καταφέρουν.

7) Η αποτυχία.

Η αποτυχία, δεν εμποδίζει επιτυχημένες γυναίκες από το να επανέλθουν και να συνεχίσουν τη ζωή τους. Οι δυνατές γυναίκες δεν βλέπουν την αποτυχία ως κάτι που, θα τις κάνει να τα παρατήσουν.

8) Εργατική.

Η επιτυχία δεν έρχεται χωρίς σκληρή δουλειά. Οι επιτυχημένες γυναίκες δεν εργάζονται σκληρά μόνο κάποιες μέρες του χρόνου, αλλά εργάζονται σκληρά όλες τις ημέρες. Επίσης, είναι αφοσιωμένα άτομα, κάτι που είναι πολύ πιο δύσκολο στην πράξη .

9) Ριψοκίνδυνες.

Οι γυναίκες επιχειρηματίες είναι συχνά ριψοκίνδυνες. Είναι πρόθυμες να αντιμετωπίσουν νέες προκλήσεις. Συχνά είναι πρόθυμοι να αναλάβουν ρίσκα για να πετύχουν τους στόχους τους.

10) Multitasking.

Οι γυναίκες επιχειρηματίες είναι συχνά καλές στο multitasking. Είναι σε θέση να χειρίζονται πολλαπλές εργασίες και ευθύνες ταυτόχρονα, και πρέπει να αναλάβουν πολλούς διαφορετικούς ρόλους. Φυσικά, δεν είναι όλες οι γυναίκες επιχειρηματίες καλές στο multitasking.

11) Δικτύωση.

Οι γυναίκες επιχειρηματίες, συνήθως είναι πολύ καλοί στο να συνδέονται με άλλους ανθρώπους και να χτίζουν σχέσεις. Έτσι, καταφέρνουν να γνωστοποιήσουν την επιχείρησή τους και να βρουν πιθανούς πελάτες και συνεργάτες. Η δεξιότητα αυτή είναι πολύτιμη , γιατί τους επιτρέπει να έχουν πρόσβαση σε πόρους και πληροφορίες που διαφορετικά δεν θα είχαν.

12) Διαχείριση του χρόνου.

Οι επιτυχημένες γυναίκες επιχειρηματίες έχουν την ικανότητά τους να διαχειρίζονται αποτελεσματικά το χρόνο τους. Ξέρουν πώς να ιεραρχούν τις εργασίες τους και είναι σε θέση να κάνουν πρώτα τα πιο σημαντικά πράγματα, κάτι που τους επιτρέπει να έχουν μια καλή ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και να είναι σε θέση να επιτύχουν τους στόχους τους.

2.4. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα τη σύγχρονη εποχή .

Με την εξέλιξη των χρόνων, οι γυναίκες που δραστηριοποιούνται στον επιχειρηματικό κόσμο, έχουν αλλάξει και έχουν προσαρμοστεί στους διαφορετικούς ρόλους, ειδικά στην εξισορρόπησή τους. Στη σύγχρονη εποχή, η ιδέα των γυναικών επιχειρηματιών η που εργάζονται σε επιχειρήσεις, έχει αλλάξει σημαντικά. Η αλλαγή αυτή οφείλεται, στην αύξηση των ψηφιακών πλατφορμών και την ευκολία εργασίας, η οποία έχει αυξηθεί αρκετά τα τελευταία χρονιά. Η ψηφιακή εξέλιξη οδήγησε σε ασύλληπτες ευκαιρίες για τις γυναίκες να γίνουν επιχειρηματίες και να εργαστούν για να είναι οικονομικά ανεξάρτητες. Επιπλέον τα τελευταία χρόνια, στην Ινδία, αυξήθηκε αρκετά ο αριθμός των γυναικών που ξεκινούν και κατέχουν τις δικές τους επιχειρήσεις, κάτι που δεν συμβαίνει μόνο στην αστική Ινδία αλλά και στην αγροτική Ινδία.

Όλο ένα και αυξάνονται οι μικρές επιχειρήσεις ή οι γυναίκες που κυριαρχούν στην οικογενειακή επιχείρηση και γίνονται επιχειρηματίες δεύτερης γενιάς. Με βάση αρκετά στατιστικά στοιχεία του κλάδου, φανερώνουν πως οι επιχειρήσεις που διευθύνονται από γυναίκες ενδέχεται να έχουν καλύτερες επιδόσεις και είναι περισσότερο θετικές στο να ρισκάρουν. Επίσης, ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία, ώστε οι γυναίκες να αποτελούνται καλύτεροι ηγέτες, είναι η ικανότητά τους να εκφράζουν χαρά και ψυχραιμία, οι ιδιότητές τους να φροντίζουν, να εστιάζουν στις διαπροσωπικές σχέσεις και να ανταποκρίνονται στις συναισθηματικές ανάγκες.

Στη σύγχρονη εποχή, είναι σημαντικό για τις γυναίκες επιχειρηματίες να ενδυναμώνονται και εμπνέονται από χώρους συνεργασίας, που μπορούν να ανταποκρίνονται στις συγκεκριμένες ανάγκες και προτιμήσεις τους. Κατέχουν επιχειρήσεις, και καταφέρνουν να ξεπερνούν καθημερινά εμπόδια όπως η παροχή χώρων γραφείου που είναι φιλικό προς τα παιδιά και την βελτίωση των συνθηκών υγιεινής στην εργασία. Επίσης, καινοτομούν, ξεκινούν, να εργάζονται και διαχειρίζονται επιχειρήσεις για να υποστηρίξουν την εθνική ανάπτυξη. Επιπλέον, έχουν ξεκινήσει να εξετάζουν τους κινδύνους, που επηρεάζουν την λειτουργία των επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα καταφέρνουν να συνδυάζουν πολλές πτυχές που σχετίζονται με την παραγωγή και αντιμετωπίζουν το αβέβαιο επιχειρηματικό περιβάλλον. Τέλος, στη μελέτη φαίνεται πως η ικανότητα των γυναικών να είναι, ευρηματικές σε συνδυασμό με την επιχειρηματικότητα τους συνέβαλαν στο εισόδημα των νοικοκυριών την περίοδο της πανδημίας του COVID-19. (Bold out line)

Το 2019 στις ΗΠΑ, οι νέες γυναικείες επιχειρήσεις βρίσκονταν στο 28%, ενώ το 2021 έφτασαν σε ποσοστό 49%, σύμφωνα με μια νέα μελέτη. Επιπλέον, η δημιουργία νέων επιχειρήσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες, αποτελείται κυρίως από γυναίκες. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί, πως η εκμετάλλευση μιας «ευκαιρίας που σχετίζεται με την πανδημία» ήταν ο μεγαλύτερος λόγος για να ξεκινήσουν οι γυναίκες νέες επιχειρήσεις το 2021.

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα έχει αυξηθεί κυρίως, στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, περίπου 8 με 10 εκατομμύρια μικρομεσαίων επιχειρήσεων, διαθέτουν έστω μία γυναίκα ιδιοκτήτρια, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα στο Σημείο Πόρων Γυναικείας Επιχειρηματικότητας. Επίσης, η δυνατότητα, για εργασία από το σπίτι βοηθά, τις γυναίκες να ανταποκριθούν και να ικανοποιήσουν ανταγωνιστικές απαιτήσεις, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα.

Η έκθεση εκτιμά ότι θα χρειαστούν ακόμη 151 χρόνια για να καλυφθεί το παγκόσμιο χάσμα μεταξύ των φύλων στις οικονομικές ευκαιρίες και τα επιτεύγματα των γυναικών. Θετική εξέλιξη που επισημαίνεται στην Έκθεση Παγκόσμιας Χάσματος των Φύλων 2022, είναι η αλλαγή στο είδος των ρόλων που αναλαμβάνουν οι γυναίκες, καθώς υπάρχουν περισσότερες γυναίκες σε ανώτερους, νομοθετικούς και διευθυντικούς ρόλους. (World economic forum, 2022)

2.5. Τα εμπόδια της γυναίκειας επιχειρηματικότητας.

Οι πρώτες γυναικείες επιχειρήσεις χρειάζονταν χαμηλά κεφάλαια, ώστε να ξεκινήσουν. Επίσης, το Forbes αναφέρει πως, μια σημαντική πρόκληση για κάθε γυναίκα που αρχίζει μια επιχείρηση είναι η ελάχιστη χρηματοδότηση. Η δυνατότητα χρηματοδότησης των γυναικείων επιχειρήσεων, αποτελεί, μια από τις κορυφαίες προκλήσεις των γυναικείων επιχειρήσεων. Μεταξύ των διαφόρων εκθέσεων, μία από τις σταθερές συμβουλές για την υπέρβαση των προκλήσεων και την επιτυχία ως επιχείρηση που ανήκει σε γυναίκες είναι η ανάπτυξη ενός δικτύου υποστήριξης. Σύμφωνα με την Έκθεση για το 2018, State of Women-Owned Businesses, που διενεργήθηκε από την American Express, υπάρχουν 12,3 εκατομμύρια, που αντιστοιχεί στο 40%, επιχειρήσεις που ανήκουν σε γυναίκες στην Αμερική. Οι εταιρείες απασχολούσαν 9,2 εκατομμύρια ανθρώπους και είχαν έσοδα 1,8 τρισεκατομμύρια δολάρια. (SBDC NET, 2019)

Ενώ η γυναικεία επιχειρηματικότητα αυξάνεται σε όλο τον κόσμο, τα εμπόδια που παραμένουν είναι αρκετά. Ταυτόχρονα οι άνδρες συνεχίζουν να κατέχουν περισσότερες επιχειρήσεις απ ότι οι γυναίκες. Η έκθεση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το Παγκόσμιο Χάσμα των Φύλων για το 2022, δείχνουν πως η επίδραση που είχε η πανδημία, εξακολουθεί να επηρεάζει τις γυναίκες περισσότερο από τους άντρες. Επιπλέον, η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό μειώθηκε: από 60,1%, όπως αναφέρεται στην έκδοση του 2021 στο 51,7% φέτος. Επίσης, οι μισθοί των γυναικών αυξήθηκαν οριακά, το 2022. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι γυναίκες κερδίζουν 2% περισσότερα κατά μέσο όρο από ότι το 2021, ενώ οι άνδρες κερδίζουν 1,8% λιγότερα από πέρυσι. (World economic forum, 2022)

Πέρα από τα τυπικά επιχειρηματικά εμπόδια, οι γυναίκες ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, στις οποίες πραγματοποιήθηκε συνέντευξη, ανέφεραν αρκετές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες επιχειρηματίες. Στις προκλήσεις αυτές, περιλαμβάνουν την απόκτηση χρηματοδότησης, την ανάπτυξη ενός δικτύου υποστήριξης και τον υπολογισμό των συναισθημάτων ανεπάρκειας και του φόβου της αποτυχίας. Κάποιες άλλες δυσκολίες είναι η εξισορρόπηση των κοινωνικών προσδοκιών, η προβολή και η ακρόαση, όπως επίσης και η ικανότητα θετικής ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. (Business News Daily, 2022)

Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στις επιχειρήσεις :

1. Περιορισμένη Χρηματοδότηση

Στις γυναικείες επιχειρήσεις η έλλειψη οικονομικής υποστήριξης, αποτελεί από τις βασικές προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν. Επίσης, λόγω φύλου η πολιτισμικών προκαταλήψεων, πολλές φορές οι γυναίκες αρνούνται δάνεια. Αρκετά ιδρύματα τείνουν να χρηματοδοτούν επιχειρήσεις που ανήκουν σε άνδρες. (Forbes)

2. Εξισορρόπηση ευθυνών

Οι γυναίκες πέρα από τον επιχειρηματικό κόσμο έρχονται αντιμέτωπες με μια σειρά ευθυνών, οι περισσότερες έχουν οικογένειες, συζύγους και άλλες ευθύνες. Οι ευθύνες αυτές συχνά μπορεί να πιέσουν μια γυναίκα να εγκαταλείψει είτε την επιχείρηση είτε την οικογένειά της. Από την μεριά της οικογένειας περιμένει από αυτήν να είναι μητέρα και σύζυγος, από την μεριά της επιχείρησης απαιτεί να είναι ηγέτης και να δείχνει δέσμευση. Κάποιες γυναίκες καταφέρνουν να ισορροπήσουν ανάμεσα σ αυτές τις δυο σφαίρες της ζωής τους. Ωστόσο, υπάρχουν και εκείνες που καταπονούνται. (Forbes)

3. Φόβος Αποτυχίας

Η επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελείται από απρόβλεπτες συνθήκες. Ο φόβος τόσο για το γνωστό όσο και το άγνωστο, είναι βασική πρόκληση για τις γυναίκες. Ο φόβος της αποτυχίας, ενδυναμώνει κυρίως, όταν οι άνθρωποι γύρω τους ήταν δύσπιστοι για τις ικανότητές τους στις επιχειρήσεις. Αυτός ο φόβος μπορεί να οδηγήσει τις γυναίκες να καταλήξουν να λειτουργούν από ένα μέρος φόβου αντί για εμπιστοσύνη. (Forbes)

4. Ανεπαρκές Σύστημα Υποστήριξης

Η αποτυχία η δυσκολία να κρατήσουν οι γυναίκες την επιχείρησή τους μπορεί να οφείλεται στην έλλειψη επαρκούς συστήματος υποστήριξης. Ο επιχειρηματικός κόσμος των γυναικών αντιμετωπίζει προκλήσεις, σχετικά με την απόκτηση υποστήριξης, από την έλλειψη των σχετικών συνδέσεων έως την ανάγκη οικονομικής πρόσβασης ή συναισθηματικής υποστήριξης. Καθυστερούν να ξεκινήσουν τις επιχειρήσεις τους, καθώς το σύστημα υποστήριξης είναι ακριβό. (Forbes)

5. Ανισότητα των φύλων

Παρά την δημιουργία νόμων, να υπάρχει ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον για όποιον θέλει να ασχοληθεί με τις επιχειρήσεις, οι αλλαγές αυτές, δεν έχουν ακόμη εφαρμοστεί. Ταυτόχρονα έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται στρατηγικές, με σκοπό την αντιμετώπιση ζητημάτων ανισότητας μεταξύ των φύλων ή αναλύουν ζητήματα φύλου για να φωτίσουν τις επενδυτικές αποφάσεις. (Forbes)

6. Περιορισμένη γνώση

Η αρχή της εισόδου των γυναικών στον επιχειρηματικό κόσμο , αποτελείται από την ενδυνάμωση τους, με γνώση. Ωστόσο, η προσφορά της γνώσης στις γυναίκες είναι περιορισμένη. Ενώ μπορεί να οφείλεται στο ανταγωνιστικό περιβάλλον, οι γυναίκες, πλέον, αναζητούν σχετικές και πρακτικές πληροφορίες. (Forbes)

7. Δυσμενές Επιχειρηματικό Περιβάλλον

Μια πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και τις εμποδίζουν στη συμμετοχή τους στις επιχειρήσεις είναι τα λιγότερο εδραιωμένα επιχειρηματικά δίκτυα και οι κοινωνικοί και παραδοσιακοί περιορισμοί. Σε κάποιες χώρες, οι γυναίκες μπορεί να απαιτείται να έχουν έναν άνδρα σύντροφο, για να κάνουν συμφωνίες. Πέρα από τις προκλήσεις αυτές, σιγά σιγά αποδέχονται τις ικανότητες των γυναικών στον επιχειρηματικό κόσμο. (Forbes)

8. Δειλότητα

Συχνά, οι γυναίκες που έχουν ως στόχο τους την επιτυχία ντρέπονται να διαφημίσουν τα επιτεύγματά τους. Φοβούνται μήπως τους χαρακτηρίσουν. Η ταπεινοφροσύνη δεν είναι δειλία. Οι γυναίκες πρέπει να σταθούν δίπλα στην επιτυχία τους και να αφήσουν τους ανθρώπους γύρω τους να την αναγνωρίσουν. (Forbes)

2.6. Η σημασία της γυναίκας στις επιχειρήσεις .

Στις εταιρείες πρέπει να υπάρχει μια φυσική αναλογία στην εργασία και να, εργάζονται τόσο γυναίκες όσο και άντρες, καθώς τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι η πρόσληψη των γυναικών σε ηγετικές θέσεις, μπορεί να βοηθήσει τις επιχειρήσεις να πετύχουν τους στόχους τους, ώστε να φέρουν γρήγορα αποτελέσματα. Σχετικά με μια μελέτη που πραγματοποιήθηκε, από την Peakon, αποκάλυψε ότι όταν η διοίκηση μιας εταιρείας που περιλαμβάνει το 50% ή περισσότερες γυναίκες, οι εργαζόμενοι της νιώθουν περισσότερο πιστοί τόσο στην εταιρεία όσο και στα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της. Στην έκθεση της Morgan Stanley, που εκπονήθηκε το 2017 αναφέρονται τα στοιχεία αυτά, υπογραμμίζοντας ότι, όταν συμπεριλαμβάνονται σε μια εταιρεία τόσο άντρες όσο γυναίκες, οδηγεί σε βελτιωμένη παραγωγικότητα, πιο σημαντική καινοτομία στο σχεδιασμό προϊόντων και υπηρεσιών, βελτιωμένη λήψη αποφάσεων και μειωμένη εναλλαγή εργαζομένων, με συνδεδεμένο υψηλότερο επίπεδο ικανοποίησης των εργαζομένων. (Ict plus,2022)

Οι γυναίκες, διαθέτουν διαφορετικά σύνολα ζωής και εμπειρίες από ότι οι άνδρες, γι αυτό κι έχουν ένα μεγάλο πλεονέκτημα στον επιχειρηματικό κόσμο, καθώς οι δεξιότητες που διαθέτουν έχουν διαφορετικές απόψεις, διαφορετικές προτιμήσεις και διαφορετικές στρατηγικές. Η ικανότητα από την περίοδο της κύησης, μέχρι να γεννήσουν και να μεγαλώσουν το παιδί τους, αποδεικνύει η έρευνα, πως οι γυναίκες τα καταφέρνουν σε μια ποικιλία δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες στο χώρο εργασίας. Η ικανότητα στην διαχείριση εργασιών, η επικοινωνία, και η υπομονή είναι απαραίτητα για καταφέρνουν να επιτύχουν. Ταυτόχρονα οι γυναίκες ενθαρρύνουν τους άλλους να συζητούν τα προβλήματα, να παραμείνουν οργανωμένες, να παραμένουν υπομονετικές και να έχουν κατανόηση. Επίσης, με το να εργάζονται περισσότερες γυναίκες, δίνεται η ευκαιρία στη διαφορετικότητα και δημιουργείται, η συνεργασία

ανδρών και γυναικών. Με την συνεργασία ανδρών και γυναικών πετυχαίνεται η διαδικασία της λήψης αποφάσεων, να γίνεται πιο πολυδιάστατη και επομένως πιο ολοκληρωμένη. Τα διοικητικά συμβούλια που αποτελούνται με έστω μια γυναίκα, τείνουν να χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να πραγματοποιήσουν τις κινήσεις τους, από τα συμβούλια που ανήκουν αποκλειστικά σε άνδρες. Ωστόσο, αν και η τάση αυτή μπορεί να οδηγήσει σε, μικρότερες ή και λιγότερες εξαγορές, επιτρέπει επίσης πιο προσεκτικές και πιο ενημερωμένες αποφάσεις. (UAB COLLAT SCHOOL OF BUSINESS)

Όταν οι γυναίκες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της επιχειρηματικότητας, η καινοτομία ενισχύεται, η παραγωγικότητα αυξάνεται, η δημιουργικότητα επεκτείνεται και η οικονομία τελικά αναπτύσσεται (Βλέπε σχήμα 2.2, παρακάτω).

Συγκεκριμένα :

Οφέλη γυναικείας επιχειρηματικότητας .

- **Οικονομική ανάπτυξη**

Στις μέρες μας οι γυναίκες, που ξεκινούν καινούριες επιχειρήσεις είναι πολύ περισσότερες από ότι στο παρελθόν, κάτι που οδήγησε σε οικονομική βελτίωση τόσο σε μικρότερη όσο και σε μεγαλύτερη κλίμακα. Στην έκθεση Επιχειρηματικών Επιχειρήσεων, για το 2019 της American Express, οι επιχειρήσεις που ανήκαν σε γυναίκες αυξήθηκαν κατά 21% από το 2014 έως το 2019. Τα έσοδα και η απασχόληση, αυτής της περιόδου αυξήθηκαν. Ενώ υπάρχουν εμπόδια, η τάση συνεχίζει να προοδεύει. Νέες επιχειρήσεις που ανήκουν σε γυναίκες εμφανίζονταν κάθε μέρα. Ο ρυθμός ανάπτυξης είναι ενθαρρυντικός. Ταυτόχρονα, δημιουργεί μια αισιόδοξη προοπτική για την οικονομία των Ηνωμένων Πολιτειών.

- **Καινοτομία, Δημιουργικότητα και Παραγωγικότητα**

Στον επιχειρηματικό κόσμο οι γυναίκες μπορούν να εντοπίσουν τις ανάγκες στις κοινότητές τους και έπειτα να δημιουργούν τα κατάλληλα προϊόντα ή υπηρεσίες που καλύπτουν αυτές τις ανάγκες. Σχεδόν το 50 % του κλάδου που μπορεί να ενασχολούνται οι επιχειρήσεις των γυναικών μπορεί να είναι επαγγελματικές/επιστημονικές/τεχνικές υπηρεσίες, υγειονομική περίθαλψη και κοινωνική βοήθεια ή άλλες υπηρεσίες. Οι κλάδοι αυτοί παράγουν λιγότερα έσοδα από τους υπόλοιπους.

- **Πρότυπα**

Ένα βασικό στοιχείο, ώστε να αυξηθεί ο αριθμός των γυναικών επιχειρηματιών είναι, είναι να μεταδοθεί η ιστορία επιτυχίας τους στους υπόλοιπους ανθρώπους. Αρκετές νεότερες γυναίκες δεν γνωρίζουν ποιες είναι οι γυναίκες επιχειρηματίες, κάτι που πρέπει να αλλάξει. Το να υπάρχουν πρότυπα στον επιχειρηματικό χώρο αποτελεί ένα βασικό στοιχείο, για να λειτουργεί στους υπόλοιπους ως υπενθύμιση για το τι έχει ήδη επιτευχθεί και τι πρέπει ακόμη να γίνει. Στο Women's Venture

Fund οι γυναίκες μπορούν να μοιράζονται τις επιχειρηματικές τους ιστορίες με γυναίκες που επιθυμούν να ξεκινήσουν μια δική τους επιχείρηση. Με τη μετάδοση επιτυχημένων γυναικείων επιχειρηματικών ιστοριών, είναι περισσότερο εύκολο οι γυναίκες να αισθάνονται πιο εξοπλισμένες για να επιτύχουν τους στόχους τους και να κυνηγήσουν τα επιχειρηματικά τους όνειρα. (Linked in, 2021)

2.7. Η Γυναικεία Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.

Η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, βρίσκεται αρκετά πίσω σε αντίθεση με τις ανεπτυγμένες χώρες της Ε.Ε., σύμφωνα με την πρόεδρο του Συνδέσμου Επιχειρηματιών Γυναικών Ελλάδας (ΣΕΓΕ). Αυτό οφείλεται αρχικά στη δυσκολία να συνδυάσουν την επαγγελματική με την οικογενειακή ζωή, κυρίως λόγω το ότι δεν υπάρχει αρκετή διαθεσιμότητα, στην παροχή υπηρεσιών φύλαξης των παιδιών. Επίσης ένας ακόμη λόγος είναι η αδυναμία να βρουν κεφάλαιο, ώστε να χρηματοδοτήσει την επένδυση.

Ωστόσο, κατά την περίοδο της πανδημίας του COVID 19, διαμορφώθηκε ένα νέο πλαίσιο στο οποίο ενίσχυσε την ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Η εργασία από το σπίτι, λόγω των περιοριστικών μέτρων του κορωνοϊού, έδειξε πως οι εργαζόμενοι εξ αποστάσεως ήταν περισσότερο αποδοτικοί. Πλέον, έχει διαμορφωθεί το νομοθετικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο θα μπορούν να εργάζονται στο σπίτι και ταυτόχρονα να βρίσκονται κοντά στην οικογένεια τους. Η αύξηση που δημιουργήθηκε στο ηλεκτρονικό εμπόριο, ήταν 107% περισσότερη από το 2019. Επομένως, έδωσε μια μεγάλη ώθηση, να αναπτυχτεί και να εξελίχθη μια εταιρία, ακόμη και σε μια δύσκολη περίοδο, καθώς άλλαξε η αγοραστική συμπεριφορά και οι καταναλωτές άρχισαν να χρησιμοποιούν περισσότερο τις διαδικτυακές αγορές.

Επιπλέον, έχουν αυξηθεί τα χρηματοδοτικά μέσα τα οποία, βοηθούν τις γυναίκες να ξεκινήσουν τις επιχειρήσεις τους. Τα προγράμματα αυτά αποτελούνται από, την ανταγωνιστική οικονομία και ψηφιακή μετάβαση (θα δεσμευτούν πόροι σε ποσοστό 20,3%), τις Νέες Επιχειρήσεις για Γυναίκες (πρόγραμμα ΕΣΠΑ) και δωρεάν πρόγραμμα εκπαίδευσης για τη βελτίωση των ψηφιακών δεξιοτήτων των γυναικών.(Quantum.gr)

Σύμφωνα με την, Σταματίνας Παντελαίου (Στο Banks.com.gr, 2022), αναφέρει πως η γυναικεία επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα για το έτος 2022, ανήλθε το σε 25,5 %, ποσοστό που δείχνει πως σημειώθηκε αύξηση των 6 ποσοστιαίων μονάδων, από το 2015 έως και το 2022. Την περίοδο της πανδημίας ποθυ 7 ξέσπασε τον Μάρτιο του 2022, σε συνδυασμό των δραστηκών μέτρων, ώστε να περιοριστεί η διασπορά της νόσου, οδήγησε σε πτώση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Στις επιχειρήσεις που διευθύνονταν από γυναίκες, δημιουργήθηκε πτώση των κερδών τους, αρκετά χαμηλά και στο σύνολο των εταιρειών. Το ποσοστό της μείωσης, των κερδών προ φόρων, ανήλθε σε 15 %, στο συνολικό ποσοστό σημείωσε μείωση κατά 28%, το 2019 -2020. 2020/2019. Στα κέρδη ebitda, όπου σημειώθηκε μείωση 10%, ενώ ταυτόχρονα το ποσοστό στο σύνολο ανήλθε σε 18%.

Ωστόσο στους χρηματοοικονομικούς δείκτες κερδοφορίας και αποδοτικότητας, οι γυναικείες επιχειρήσεις, σημειώνουν καλύτερες επιδόσεις, και το 2020 και το 2021. Αυτό δείχνει πως οι εταιρίες που διοικούνται από γυναίκες, διακρίνονται για τη διαχείριση κόστους και την αποτελεσματικότητας τους.

Επομένως, παρατηρούμε πως ο δρόμος για την επιχειρηματική ζωή, πέρασε πολλά σταδία για να φτάσει έως σήμερα. Οι δεξιότητες που διαθέτουν οι γυναίκες για την οργάνωση, τον τρόπο σκέψης τη λήψη ευθυνών και την αποφασιστικότητα τους δείχνει την αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα τους στον επιχειρηματικό χώρο. Ταυτόχρονα, οι επιδόσεις των γυναικών δείχνουν, πως συμβάλλουν αρκετά στην οικονομία των χωρών. Παρ όλου που έχουν σημειωθεί αρκετά βήματα προς την ένταξη τους στην επιχειρηματική αγορά, εντοπίζουν αρκετές προκλήσεις, που στο μέλλον πρέπει να ξεπεραστούν.

Κεφάλαιο 3. Γυναικείοι συνεταιρισμοί .

3.1. Ιστορική αναδρομή γυναικείων συνεταιρισμών.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα των γυναικείων συνεταιρισμών ξεκίνα αρκετά χρόνια παλιότερα, και συγκεκριμένα με την ίδρυση του νόμου Ν. 602/1915 «Περί Γεωργικών Συνεταιρισμών». Το 1950 με την ίδρυση της Διεύθυνσης Γεωργικών Εφαρμογών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων στο πλαίσιο του προγράμματος της Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας, ταυτόχρονα άρχισε να πραγματοποιείται η ενημέρωση των γυναικών της υπαίθρου όπως και η ενθάρρυνσή τους προς ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών (Κωτσάϊδου 2007: 51, στη Καραβασίλη Ε.).

Η πρώτη συγκροτημένη δημιουργία γυναικείων συνεταιρισμών ξεκίνησε στις αρχές του 1980. Κατά το πλαίσιο της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά θέματα ισότητας των δύο φύλων και με πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, υπηρεσίας του Υπουργείου Εσωτερικών ενισχύθηκε η διαδικασία δημιουργίας γυναικείων συνεταιρισμών (Ανθοπούλου et al. 1998, στη Καραβασίλη Ε.) με σκοπό να προωθήσει αλλά και να ενισχύσει δράσεις και προγράμματα, που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών της υπαίθρου μέσω της δημιουργίας μικρών επιχειρήσεων.

Στις αρχές του 2000 οι γυναικείοι συνεταιρισμοί έφτασαν στους 71, και σήμερα έχουν φτάσει στους 141, από τους οποίους οι 90 είναι ενεργοί, σύμφωνα με τα στοιχεία από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Στους συνεταιρισμούς αυτούς εργάζονται αρκετές γυναίκες όπου, παρά τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν με την οικονομική κρίση και τη έλλειψη πολιτικών στήριξης. Σήμερα, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί ανήκουν στο φάσμα της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας ως εργαλείο στήριξης για την ανάδειξη πολιτιστικών και παραδοσιακών ιδιαιτεροτήτων και τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. (Koutsou, 2014, στη Διονελη Μ.).

3.2. Η έννοια του συνεταιρισμού.

Η δημιουργία συνεταιρισμού, αποτελείται από άτομα τα οποία ενώνονται εθελοντικά, με σκοπό την πραγματοποίηση εργασιών, ώστε να βγάλουν χρήματα. Οι συνεταιρισμοί εγγράφονται στον Έφορο Εταιρειών βάση Ομόρρυθμων και Ετερορρυθμων Συνεταιρισμών και Εμπορικών Επωνυμιών. Οι συνεταιρισμοί δεν έχουν ανεξάρτητη νομική οντότητα, σε αντίθεση με τις εταιρίες. Επίσης, ένας ομόρρυθμος συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος για τα χρέη και τις υποχρεώσεις που έχει ο συνεταιρισμός. Αντίθετα, ένας ετερόρρυθμος συνεταιρισμός είναι υπεύθυνος για το ποσό που έχει συνεισφέρει ως κεφάλαιο του συνεταιρισμού ή περιουσία. Ωστόσο, ένας συνεταιρισμός μπορεί να είναι είτε ομόρρυθμος είτε ετερόρρυθμος συνεταιρισμός. (Companies.gov.cy)

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί συνιστά μια μορφή επιχειρήσεις που αποτελεί συλλογικού χαρακτήρα. Όλοι οι συνεταιρισμοί, αποτελούν την συγκέντρωση προσώπων, εθελοντικά, με στόχο να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν διάφορες οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές ανάγκες και στόχους, μέσα από μια συνιδιοκτήτη και δημοκρατικά διοικούμενη επιχείρηση (νόμος «Αλέξανδρος Παπαναστασίου», 2000 της Ασλανίδου Θεοδώρας και Ζγουρνιου Άννας)

Συνεταιρισμός, θεωρείται η ένωση προσώπων (οργανισμός) που ανήκει και ελέγχεται από τους ανθρώπους, με σκοπό να καλύψει κοινές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες και φιλοδοξίες, από την κοινή ιδιοκτησία και δημοκρατικά ελεγχόμενης επιχείρησης. Συχνά, τα κέρδη επιστρέφονται στα μέλη του συνεταιρισμού, ωστόσο, οι συνεταιρισμοί συχνά επικεντρώνονται περισσότερο στις υπηρεσίες για τα μέλη παρά στις επενδύσεις. Οι λόγοι που μπορεί να δημιουργηθούν οι συνεταιρισμοί είναι αρκετοί, όπως η ικανοποίηση πολλών διαφορετικών αναγκών. (UNIVERSITY of NEBRASKA –LINCOLN)

Η λέξη «cooperatio» που είναι λατινικής προέλευσης, αντιστοιχεί στη λέξη συνεταιρισμός, η οποία σημαίνει συνεργασία και συχνά ταυτίζεται με αυτήν του «συνεργατισμού». Κατά τη Διεθνή Συνεταιριστική Ένωση: οι συνεταιρισμοί είναι οι εθελοντικές, αυτόνομες ενώσεις προσώπων, οι οποίες ενώνονται για να προβούν στην κάλυψη των κοινών οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών αναγκών και στόχων τους, με στόχο να δημιουργήσουν μία κοινή και δημοκρατικά ελεγχόμενη επιχείρηση (από ΚΑΡΟΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ στη Παπαδοπούλου, 2021).

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί ή η συνεταιριστική οργάνωση αποτελούν έναν ιδιόμορφο οικονομικό οργανισμό, ο οποίος έχει πολύπλευρη δραστηριότητα, καθώς πέρα από την παραγωγή των προϊόντων και τις υπηρεσίες που προσφέρει στα μέλη του, προσφέρει και στα μέλη της κοινωνίας, μέσα στην οποία δραστηριοποιείται, με πολλές φορές η προσφορά τους να απευθύνεται και προς τρίτους (από Κολύρης, 1995, στη Βασιλική Σεμου).

Σύμφωνα με τον Phillips (1953, στη Βασιλική Σεμου), οι διάφορες δραστηριότητες και ο ρόλος των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων, αποτελούνται από οικονομικές δραστηριότητες, με σκοπό να βοηθήσουν την τοπική ανάπτυξη και σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά τους, εφόσον είναι οικονομικές οργανώσεις, η συμβολή τους είναι να ενισχύσουν οικονομικά τα μέλη τους αλλά και στην οικονομική ενίσχυση της χώρας.

Στο πέρασ των χρόνων έχουν διατυπωθεί πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί αναφορικά με το τι είναι συνεταιρισμός. Λόγος αυτός οφείλεται στο γεγονός ότι κάθε ένας επιστήμονας που θέλησε να προσδώσει έναν ορισμό, έδινε έμφαση σε διαφορετικά χαρακτηριστικά και στοιχεία των συνεταιρισμών. Επιπλέον, κανένας ορισμός από όσους έχουν εκφραστεί, δεν μπορεί να θεωρηθεί πλήρης, καθώς οι συνεταιρισμοί αποτελούνται από πολλά και διάφορα χαρακτηριστικά, που αν αναφερθούν όλα σε έναν ορισμό θα είναι πρακτικά χρήσιμος.

Επίσης ένας συνεταιρισμός δεν μπορεί να θεωρηθεί μια αμιγής οικονομική μονάδα, ούτε και αμιγής κοινωνική οργάνωση, αλλά είναι ένας μικτός οικονομικοκοινωνικός θεσμός που ταυτόχρονα φροντίζει για την ανάπτυξη της οικονομικής κατάστασης και την κοινωνική και πολιτιστική θέση των μελών του. (Χρίστος Θ. Καμενιδης, 2016, σ 19-21)

Ο Νόμος 602/1915 “ Περὶ Συνεταιρισμῶν ” ορίζει ότι:

“ Ο συνεταιρισμός είναι εταιρία η οποία έχει κεφάλαιο μεταβλητό, αποτελείται από συνεταίρους των οποίων ο αριθμός είναι επίσης μεταβλητός και επιδιώκει με την συνεργασία των συνεταίρων την προαγωγή της ιδιωτικής οικονομίας καθενός από αυτούς ” (στο Χρήστος Θ. Καμενιδης ,2016, σ 20)

3.3. Τα είδη των συνεταιρισμών.

Οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες που καλύπτουν οι συνεταιρισμοί μπορεί να είναι από τη φροντίδα των παιδιών έως τις μεταφορές, τη γεωργία έως την ηλιακή ενέργεια, τις οικονομικές υπηρεσίες έως την αγορά σχολικών ειδών. Τα μέλη των συνεταιρισμών μπορεί να είναι καταναλωτές, παραγωγοί, αγρότες, εργαζόμενοι, επιχειρήσεις ή οργανισμοί, δήμοι η και άλλοι συνεταιρισμοί. (UNIVERSITY of WISCONSIN–MADISON) (Βλέπε σχήμα 3.1, παρακάτω)

Σχήμα 3.1 : Τα είδη των συνεταιρισμών .

- **Οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί** . Αποτελούνται από μέλη που χρησιμοποιούν τον συνεταιρισμό, ώστε να αγοράσουν τα αγαθά ή τις υπηρεσίες που χρειάζονται. Οι συνεταιρισμοί αυτοί, μπορεί να είναι παντοπωλεία, ηλεκτρικό ρεύμα ή υγειονομική περίθαλψη. Επιπλέον, οι καταναλωτικοί συνεταιρισμοί, μπορεί να είναι είτε πολύ μικροί, όπως είναι μια λέσχη αγοράς τροφίμων σε ένα αγροτικό χωριό, είτε πολύ μεγάλοι, όπως είναι ένα μεγάλο σούπερ μάρκετ σε μια μεγάλη πόλη. Ανάλογα με τη ζήτηση που υπάρχει, ο συνεταιρισμός μπορεί να παρέχει καλύτερη διαθεσιμότητα, επιλογή, τιμολόγηση ή παράδοση προϊόντων.
- **Εργατικοί Συνεταιρισμοί** . Αυτοί οι συνεταιρισμοί ανήκουν σε ορισμένους ή σε όλους τους εργαζομένους τους. Η ιδιοκτησία του συνεταιρισμού δίνει τη δυνατότητα στους ανθρώπους που εργάζονται, σ' αυτόν, να ελέγχουν τη στρατηγική κατεύθυνση της επιχείρησης, όπως και να επωφελούνται άμεσα από την επιτυχία της. Επίσης, είναι ένα από τα ταχύτερα αναπτυσσόμενα τμήματα των συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Στους συνεταιρισμούς εργαζομένων περιλαμβάνονται, η ίδρυση νέων επιχειρήσεων, επιχειρηματίες που μοιράζονται τα υψηλά και τα χαμηλά της επιχείρησης ή τη μετατροπή υφιστάμενων επιχειρήσεων.
- **Οι συνεταιρισμοί παραγωγών**. Οι συνεταιρισμοί αυτοί, περιλαμβάνουν, άτομα που παράγουν παρόμοια είδη αγαθών ή υπηρεσιών. Δημιουργούνται, ανήκουν και λειτουργούν από παραγωγούς. Η Επιπλέον, τα μέλη αυτών των συνεταιρισμών μπορούν να διαπραγματεύονται τις τιμές και να έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερες αγορές. Οι υπηρεσίες που παρέχουν αυτοί οι συνεταιρισμοί είναι προμήθειας, μάρκετινγκ, μεταποίηση ή ασφάλιση. Αποφασίζουν είτε να εργαστούν μαζί ή ως χωριστές οντότητες, με σκοπό να αυξηθεί η δυνατότητα μάρκετινγκ και η αποδοτικότητα της παραγωγής. Έχουν δυνατότητα να επεξεργάζονται, να εμπορεύονται και να διανέμουν τα δικά τους προϊόντα, ώστε να μπορεί να μειωθεί το κόστος με όφελος για κάθε παραγωγό.
- **Συνεταιρισμοί αγορών ή υπηρεσιών**. Είναι ένας τύπος «καταναλωτικού συνεταιρισμού» που συμβάλλουν στην κάλυψη μιας ανάγκης στην κοινότητα. Αποτελείται, από μέλη αγοραστικών συνεταιρισμών η μπορεί να είναι επιχειρήσεις ή οργανισμοί. Επίσης, συνδυάζουν τη ζήτηση των μελών για να επιτύχουν καλύτερη τιμολόγηση, διαθεσιμότητα και παράδοση προϊόντων ή υπηρεσιών. Χρησιμοποιούνται, κυρίως, από νοσοκομεία, ανεξάρτητα καταστήματα λιανικής, συνεταιρισμούς αγροτικών προμηθειών και εκπαιδευτικά ιδρύματα για οικονομικά αποδοτικές αγορές χονδρικής. Μπορούν να ονομαστούν και ως συνεταιρισμοί κοινής υπηρεσίας. Αυτές οι ανεξάρτητες επιχειρήσεις σχημάτισαν συνεταιρισμούς για να αυξήσουν την αποτελεσματικότητα στην αγορά προμηθειών ή και στην παροχή

υπηρεσιών. Επιπλέον, οι καταναλωτές έχουν την ευκαιρία να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες, να αποκτήσουν διαπραγματευτική δύναμη και να μοιραστούν τα κέρδη τους.

- **Πολυμετοχικοί Συνεταιρισμοί** . Είναι συνεταιρισμοί πολλαπλών συμμετοχών, που ονομάζονται και ως συνεταιρισμοί υβριδικού ή μοντέλου αλληλεγγύης. Οι συνεταιρισμοί αυτοί αποτελούνται σε δυο η και περισσότερους τύπους μελών, όπου ο καθένας έχει διαφορετικούς ρόλους και ενδιαφέροντα σε μια επιχείρηση που τους ωφελεί όλους. Τα μέλη τα οποία περιλαμβάνει, μπορεί να είναι καταναλωτές (είτε ιδιώτες είτε επιχειρήσεις), παραγωγούς, εργαζόμενους ή επενδυτές.

Οι παραδοσιακοί συνεταιρισμοί υπάρχουν στην Ελλάδα, και αποτελείται από τα εξής βασικά χαρακτηριστικά (από ΚΑΡΟΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ στο Κοντογεώργος & Σεργάκη,2015):

- Η ιδιοκτησία, όπως και ο έλεγχος του συνεταιρισμού, ανήκει στα μέλη
- Ελεύθερη συμμετοχή στον συνεταιρισμό και καταβολή ενός ελάχιστου συνεταιριστικού κεφαλαίου
- Το μεγαλύτερο μέρος των κεφαλαίων κίνησης προέρχεται από το συνεταιριστικό κεφάλαιο καθώς και από τις προμήθειες που παρακρατούνται στις συναλλαγές των μελών με τον συνεταιρισμό
- Επικράτηση του συστήματος των προσωπικών εταιρειών για τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευση
- Οι συνεταιριστικές μερίδες δεν μπορούν να μεταβιβαστούν σε άλλον μέσω της αγοραπωλησίας.

3.4. Προϊόντα γυναικείων συνεταιρισμών.

Η σελίδα, WomenAssociations.com, δίνει τη δυνατότητα να μεταφερθούν προϊόντα γυναικείων συνεταιρισμών σε όλη την Ελλάδα. Στη σελίδα που διατίθενται τα προϊόντα μπορεί κανείς να εντοπίσει προϊόντα από όλες τις περιοχές που υπάρχουν γυναικείοι συνεταιρισμοί, όπως την Κρήτη, Το Πήλιο και την Έδεσσα, και σε πολλές άλλες. Τα προϊόντα είναι φτιαγμένα από αγνά υλικά, χωρίς χρωστικές και συντηρητικά, όπως τα έφτιαχναν και τα φτιάχνουν οι γιαγιάδες και οι μαμάδες στα σπίτια τους. Διάφορα προϊόντα όπως, Κουλουράκια, παξιμάδια, σάλτσες, τουρσί, μαρμελάδες, γλυκά κουταλιού, ζυμαρικά, βότανα και πολλά άλλα, παρασκευάζονται, με φροντίδα, αγάπη από τα χέρια 100 γυναικών της υπαίθρου.

Το κριτήριο για την επιλογή προϊόντων αποτελούν :

- τα σύγχρονα διατροφικά πρότυπα,
- την εντοπιότητα των συνταγών και των υλικών που χρησιμοποιούνται,
- την γευστική διαφορετικότητα του προϊόντος,
- την παράδοση και τη γαστρονομική ιστορία που κουβαλάει κάθε προϊόν, και
- τους κανονισμούς παραγωγής τροφίμων σύμφωνα με το HACCP και το ISO (Women associations)

Με λίγα λόγια τα προϊόντα των γυναικείων συνεταιρισμών βασίζονται σε παραδοσιακές συνταγές, οι οποίες φτιάχνονται με τα πιο αγνά και φρέσκα υλικά. Τα προϊόντα αυτά, αποτελούνται, κυρίως από βασικά προϊόντα που διαθέτει, κάθε τοποθεσία, που βρίσκεται ο συνεταιρισμός. Πέρα από τις αυθεντικές συνταγές που χρησιμοποιούνται για την δημιουργία των προϊόντων, βασικό στοιχείο αποτελεί και οι παραδοσιακοί τρόποι που χρησιμοποιούνται για την παράγωγή τους, όπως το ψήσιμο κάποιων προϊόντων σε ξυλόφουρνο. Επίσης, μέσω των γυναικείων συνεταιρισμών μπορούν να τα προμηθευτούν οι καταναλωτές από τα ίδια τα μαγαζιά, αλλά και από την εξαγωγή, πολλών από αυτών των προϊόντων, σε διάφορες περιοχές αλλά και στο εξωτερικό. Οι δραστηριότητες των συνεταιρισμών συμπεριλαμβάνουν, αγροτουριστικούς, τη χειροτεχνία, τη μεταποίηση, τη παραγωγή βιολογικών προϊόντων και τη παραγωγή γλυκών. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες, τα οποία παράγουν καλύπτουν τις προτιμήσεις των περισσότερων, καθώς αποτελούν μια ποικιλία από χειροποίητα ζυμαρικά προϊόντα μέχρι την κατασκευή χειροποίητων αντικειμένων και τη διαχείριση ξενοδοχείων. Κάποια από τα προϊόντα αυτά που συναντάμε σε γυναίκειας συνεταιρισμούς είναι : ζυμαρικά, πίτες, τραχανά, μαρμελάδες όλων των ειδών, γλυκά του κουταλιού, λικέρ, σιροπιαστά γλυκά, διάφορες χειροποίητες σάλτσες, τουρσιά, βότανα, τσάι, κρέμες χεριών, σαπούνια, χειροποίητα πλεκτά, ξύλινα γλυπτά, ξενώνες, ενοικιαζόμενα δωμάτια κ.λπ.

Οι χειροποίητες συνταγές φέρνουν, στη μνήμη, ξεχασμένες γεύσεις και μυρωδιές από το παρελθόν και αναβιώνουν τη ζεστασιά των φαγητών της γιαγιάς, τόσο σε μικρούς όσο και σε μεγάλους. Είναι, λοιπόν, απαραίτητο να διαφυλαχτεί αυτή η εικόνα, και στις επόμενες γενιές, μέσω της δημιουργίας γυναικείων συνεταιρισμών.

Από τους πρώτους γυναικείους συνεταιρισμούς που ιδρύθηκαν, χαρακτηρίστηκαν ως αγροτουριστικοί, καθώς προσέφεραν υπηρεσίες καταλύματος και φαγητού. Ωστόσο, η επένδυση για τα καταλύματα είναι μεγάλη, γι αυτό, είναι δύσκολο να επενδύσουν οι γυναίκες σε αμιγώς αγροτουριστικούς συνεταιρισμούς. Οι περισσότεροι γυναικείοι συνεταιρισμοί είναι αγριοβιοτεχνικοί - αγροοικοτεχνικοί και ταυτόχρονα προωθούν και πωλούν τοπικά παραδοσιακά, αλλά και οικιακά προϊόντα. Επίσης, παρασκευάζουν παραδοσιακά εδέσματα αξιοποιώντας τοπικά γεωργικά προϊόντα, χειροτεχνήματα και είδη λαϊκής τέχνης, παροχή υπηρεσιών εστίασης, συλλογή και εμπορία βοτάνων και αποξηραμένων φυτών. Επιπλέον, ιδιαίτερα είναι τα προϊόντα που δημιουργούνται από επεξεργασία και εμπορία μεταξιού, καλλιέργεια καλλωπιστικών φυτών, κεριά και αλοιφές από μελισσοκέρι (Αποστολόπουλος & Σδράλη, 2009, από Διονελη Μ.)

3.5. Ίδρυση γυναικείων συνεταιρισμών.

Οι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα έχουν ταυτιστεί με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Ο πρώτος συνεταιριστικός νόμος ψηφίστηκε το 1915, είναι ο

602/1915 και αφορούσε αποκλειστικά τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις. Ακολούθησαν τέσσερεις νόμοι και ο ισχύων σήμερα είναι ο 2810/2000 περί «Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων». (Τσακνάκη Σοφία,2010)

Άρθρο 02 – Γυναικείοι συνεταιρισμοί

1. Για τη σύσταση ΑΣ μέλη των οποίων, σύμφωνα με το οικείο Καταστατικό μπορούν να γίνουν αποκλειστικά γυναίκες, στο εξής γυναικείοι ΑΣ, απαιτείται ελάχιστος αριθμός πέντε (5) ιδρυτικών μελών.
2. Αν τα μέλη του γυναικείου ΑΣ είναι έως και δέκα (10), δεν απαιτείται η εκλογή Διοικητικού Συμβουλίου, εκτός εάν προβλέπονται από το Καταστατικό του. Εφ' όσον δεν προβλέπεται η εκλογή διοικητικού συμβουλίου, η διοίκηση του γυναικείου ΑΣ ασκείται από όλα τα μέλη του ή από ένα μέλος που εκλέγεται από αυτά ως διαχειρίστρια, σύμφωνα με τους όρους του Καταστατικού.
3. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του κατά περίπτωση συναρμόδιου Υπουργού εξειδικεύονται συγκεκριμένα μέτρα ανάπτυξης και εφαρμογής θετικών δράσεων για τους γυναικείους ΑΣ, όπως δράσεις πληροφόρησης, δικτύωσης, προβολής και ανταλλαγής τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών, με σκοπό τη στήριξη της συμμετοχής και της απασχόλησης των γυναικών και την ενίσχυση της οικονομικής τους αυτοτέλειας στην αγροτική παραγωγή. (Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, αναρτήθηκε 2019)

Για την ίδρυση Αγροτικού Συνεταιρισμού (ΑΣ), μπορεί να αποτελείται αποκλειστικά από γυναίκες, σύμφωνα με το οικείο καταστατικό, και χρειάζεται τουλάχιστον ελάχιστο αριθμό πέντε ιδρυτικών μελών. Αναφέρεται στο νόμο 4384, που αφορά τους συνεταιρισμούς, πρόβλεψη που αναδεικνύει με σχετικό της σημείωμα η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων.

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων έπειτα από την συνεργασία της με το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, είναι ικανοποιημένη, αναφορικά με την προώθηση της ισότητας στον πρόσφατα ψηφισθέντα νόμο 4384/2016: «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, μορφές συλλογικής οργάνωσης του αγροτικού χώρου και άλλες διατάξεις».

- Σύμφωνα με τον οποίο για τη σύσταση Αγροτικών Συνεταιρισμών (ΑΣ), μπορούν να γίνουν αποκλειστικά γυναίκες, με ελάχιστο αριθμό πέντε ιδρυτικών μελών.
- Επίσης, δεν απαιτείται εκλογή Διοικητικού Συμβουλίου αν τα μέλη του γυναικείου, ΑΣ δεν είναι περισσότερα από δέκα, εκτός αν προβλέπεται από το καταστατικό του. Αν, δεν προβλέπεται η εκλογή Διοικητικού Συμβουλίου, η διοίκηση του γυναικείου ΑΣ πραγματοποιείται η από ένα

μέλος που εκλέγεται η από όλα, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού.

- Ταυτόχρονα σύμφωνα με τον υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του συναρμόδιου υπουργού, γίνεται προσπάθεια για την εφαρμογή μέτρων ανάπτυξης και την πραγματοποίηση θετικών δράσεων τόσο για τους ΑΣ όσο και για τους γυναικείους ΑΣ, όπως είναι η πληροφόρηση, η δικτύωση, η προβολή και η ανταλλαγή τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών, με στόχο να τη στηρίξει τη συμμετοχή και την απασχόληση των γυναικών και την ενίσχυση της οικονομίας .
- Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 17, για τη συμμετοχή των γυναικών στα διοικητικά συμβούλια, προβλέπεται ότι το ποσοστό των γυναικών υποψηφίων να εκλεγούν μέλη του διοικητικού και εποπτικού συμβουλίου, αντιστοιχεί κατ' ελάχιστο στο ποσοστό των γυναικών μελών του. (Hania.news, ομάδα σύνταξης, 2016)

Σύμφωνα με το Ελληνικό Συνταγματικό Δίκαιο, κατοχύρωσε την αρχή ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών το 1975. Οι πρώτοι γυναικείοι συνεταιρισμοί ιδρύονταν ως Αγροτικοί Συνεταιρισμοί ειδικού σκοπού σύμφωνα με τον Ν.1257/82 για τις Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις, ενώ από το 1985 μέχρι το 2000 με βάση τον Ν.1541/85, ο οποίος υπέστη πολλές τροποποιήσεις μέσα στα χρόνια. (Μαρία Διονέλη 2021)

3.6. Τα πλεονεκτήματα των γυναικείων συνεταιρισμών.

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί , μπορούν να δημιουργήσαν αρκετά θετικά αποτελέσματα όπως :

- Αποτελεσματικότερο καταμερισμό εργασίας και καλύτερη αξιοποίηση των δεξιοτήτων των μελών της συνεταιριστικής επιχείρησης .
Δημιουργία συλλογικών σχημάτων για τη βέλτιστη χρησιμοποίηση φυσικών και επενδυτικών πόρων.
- Αποτελεσματικότερη επενδυτική προσπάθεια για εξοπλισμό δωματίων, εστιατόριων, μικρών επιχειρήσεων κ.λ.π. και όχι μόνο, λόγω μαζικών αγορών
- Επίσης, η δημιουργία αγροτικών προϊόντων τα οποία περιλαμβάνουν την καταγραφή και την ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής που έχει την έδρα του ο συνεταιρισμός. Η διαδικασία βοηθά στην αναβίωση παλιών τοπικών εθίμων, και κατασκευής τοπικών χειροποίητων προϊόντων, τα οποία δημιουργούν δελεαστικό πακέτο για τους καταναλωτές που προτιμούν αγνά και τοπικά προϊόντα.
- Ενίσχυση της τοπικής οικονομίας .
- Ενίσχυση της αειφόρου τοπικής αγροτικής ανάπτυξης, καθώς για την παραγωγή αγροτικών προϊόντων χρησιμοποιούνται φυσικοί πόροι και μέσα από το φυσικό περιβάλλον.

- Αύξηση νέων θέσεων εργασίας, καθώς η δημιουργία γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών η και μικρών βιοτεχνικών και οικοτεχνικών μονάδων, βοηθά στην ενίσχυση της τοπικής απασχόλησης, για την αποτελεσματικότερη παραγωγή των προϊόντων.
- Κοινωνική αναβάθμιση των νέων γυναικών της υπαίθρου, καθώς δραστηριοποιούνται τόσο μέσα στην αγροτική επιχείρηση, όσο και με την εκλογή τους και συμμετοχή τους στα όργανα του συνεταιρισμού.
- Με τη δημιουργία των γυναικείων συνεταιρισμών, μειώνεται η μετακίνηση σε άλλες περιοχές για αναζήτηση εργασίας, με αποτέλεσμα να περιορίζεται σε κάποιο βαθμό η ερημοποίηση των χωριών, κυρίως από τις γυναίκες (Στανογιάς Τραιανός,2011)

Αρκετές επιχειρηματικές ευκαιρίες δημιουργούνται για τη γυναίκα της υπαίθρου. Οι γυναίκες της υπαίθρου διαθέτουν τις δεξιότητες και τη γνώση ώστε μπορούν να μετατρέψουν διάφορες δραστηριότητες που δημιουργούν στο σπίτι τους σε εμπορεύσιμα αγαθά και υπηρεσίες διαφυλάσσοντας την ποιότητα αλλά και τοπικό χρώμα. Οι διάφορες δραστηριότητες μπορούν να είναι η παροχή καταλύματος για τουρίστες, η μεταποίηση προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής, η τοπική γαστρονομία, τα προϊόντα οικοτεχνίας τα οποία καταφέρνουν να διαφυλάξουν την τοπική ταυτότητα και στοιχεία του τοπικού πολιτισμού. Επιπλέον, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και άντληση οικονομικών πόρων για την περιοχή. (από Ανθοπούλου,2006, Καραβασιλη Ελένη).

Με βάση μιας μελέτης για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς γυναικών στην Ελλάδα, έδειξε πως οι περισσότεροι καταναλωτές, για τις αγορές τους βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στο αν η διαδικασία της παρασκευής των τροφίμων βασίζονται σε αγνά συστατικά και παρασκευάζονται από γυναίκες. Για το λόγο αυτό διακρίνεται η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στη γυναικεία επιχειρηματικότητα και κατ επέκταση, τη συμβολή αυτής της εμπιστοσύνης, στην επιτυχία των αγροτικών γυναικείων συνεταιρισμών. (Anthoroulou and Koutsou,2010, από Σκουρτσίδα Στρατηγούλα)

Η ανάπτυξη των γυναικείων συνεταιρισμών, αποτελεί παράγοντα ενδογενούς ανάπτυξης και ως μοχλός γυναικείας επιχειρηματικότητας έχει ισχυρούς άξονες. Η συμμετοχή των γυναικών, σε γυναικείους συνεταιρισμούς βοηθά στην ευέλικτη μορφή εργασίας, καθώς δεν χρειάζεται, να αλλάξουν τόπο κατοικίας για εργασία, και δίνει εναλλακτικές σε περιοχές όπου υπάρχουν λίγες ή και καθόλου θέσεις εργασίας. Επίσης, οι γυναίκες που εργάζονται σε γυναικείους συνεταιρισμούς, μπορούν μέσω της εργασίας τους σε αυτούς να συνδυάζουν τις δουλειές τους με τις οικογενειακές ευθύνες αποτελεσματικά. Ταυτόχρονα, οι γυναίκες μπορούν να αποκτήσουν δικό τους εισόδημα και να συνεισφέρουν στις ανάγκες που έχει η

οικογένεια ενδυναμώνοντας τη θέση τους, συμβάλλοντας στην ενίσχυση της εργατικής δύναμης του νοικοκυριού και βελτιώνοντας ταυτόχρονα το βιοτικό τους επίπεδο. Η γυναικεία συνεργασία στους συνεταιρισμούς προάγει τη γυναικεία επιχειρηματικότητα, ενώ ταυτόχρονα αυξάνει την αυτοπεποίθηση των γυναικών και την αίσθηση ασφάλειας (Petrin, 1997, από Μαρία Διονέλη 2021).

3.7. Τα προβλήματα των γυναικείων συνεταιρισμών στην Ελλάδα.

Έπειτα από έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την, Ελένη Τσιομίδου, δρα Αγροτικής Κοινωνιολογίας στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥπΑΑΤ) σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ), με σκοπό να εντοπίσουν τα προβλήματα που οδήγησαν, στο κλείσιμο των γυναικείων συνεταιρισμών τα τελευταία χρόνια σε ποσοστό ένα τρίτο.

Το ΥπΑΑΤ σε συνεργασία με τη ΓΓΙ με μέλη γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών, σε όλη την επικράτεια, πραγματοποίησε 23 συναντήσεις, όπου στάλθηκε ερωτηματολόγιο στους 99 εν λειτουργία. Έπειτα σε συνέδριο αφιερωμένο στην Ελληνίδα αγρότισσα που οργανώθηκε από το ΥπΑΑΤ, η ΓΓΙ και η Περιφέρεια Αττικής, παρουσιάστηκαν τα συμπεράσματα της έρευνας.

Αρχικά τα αποτελέσματα έδειξαν πως τα προβλήματα των γυναικείων συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι τα εξής :

- Οι γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί αδυνατούν να διατηρηθούν στο χρόνο λόγω, του υψηλού κόστους και δυσκολίας προώθησης των προϊόντων τους. Καθώς, η χειρωνακτική εργασία είναι αρκετά πιο ακριβή δεν μπορούν οι τιμές, για τα προϊόντα των γυναικείων συνεταιρισμών, να ανταγωνιστούν αυτά που υπάρχουν στην βιομηχανία. Επιπλέον, η παραγωγή δεν είναι σταθερή και αυξομειώνεται ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πρώτων υλών.
- Επίσης, πιστοποίηση ISO ή και HASCC, διαθέτουν μόνο 5 συνεταιρισμοί, καθώς αποτελεί μια διαδικασία περίπλοκη, με αρκετές προϋποθέσεις και υψηλό κόστος.
- Επιπλέον, δεν υπάρχει αρκετή επικοινωνία, δικτύωση και συνεργασία ανάμεσα στους γυναικείους αγροτικούς συνεταιρισμούς, ώστε να μπορούν να ανατιμούσουν τα προβλήματα που συναντούν.
- Αρκετοί είναι οι γυναικείοι συνεταιρισμοί, που δεν διαθέτουν κάποιο κατάστημα σε μεγάλα αστικά κέντρα, παρά μόνο στη τοπική αγορά που δραστηριοποιούνται.
- Επίσης, λόγω του υψηλού κόστους μόνο 13 συνεταιρισμοί διαθέτουν χρήματα, για να διαφημίσουν τα προϊόντα τους και λιγότεροι συμμετέχουν σε εκθέσεις, καθώς το κόστος μεταφοράς είναι υψηλό, ενώ λιγότεροι είναι αυτοί που μπορούν

να διαθέτουν τα προϊόντα τους ηλεκτρονικά ή ακόμη να χρησιμοποιούν τα κοινωνικά δίκτυα.

- Επιπλέον, μέσα στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν προσθέτονται, και η έλλειψη υποδομών και κεφαλαίων, η μικρή πρόσβαση σε προγράμματα ανάπτυξης και προβολής των προϊόντων τους, οι περιορισμένες δυνατότητες αξιοποίησης της πληροφόρησης, και η συμβουλευτική, για την αντιμετώπιση των αυτών των προβλημάτων .
- Στο ερωτηματολόγιο που απάντησαν, σχεδόν περισσότεροι από τους μισούς συνεταιρισμούς, είχαν ζημία σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Οι γυναίκες που μπόρεσαν να έχουν ένα καλό εισόδημα, ήταν ελάχιστες. Πολλές είναι οι φορές που το κέρδος είναι ελάχιστο η καθόλου, ενώ η μηνιαία αποζημίωση ανέρχεται σε 100- 200 ευρώ.
- Με λίγα λόγια στην Ελλάδα, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, οι γυναικείοι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτελούν το ελάχιστο εισόδημα, τη μικρή παραγωγή, την έλλειψη ενημέρωσης και πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία, την απουσία δικτύωσης και συνεργασίας για ελαχιστοποίηση του κόστους και την κοινή προώθηση των προϊόντων τους, όπως αδυναμίες στην τεχνογνωσία, το μάρκετινγκ, τη χρήση του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Ωστόσο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι λόγοι που τις κρατούν να συνεχίζουν να διαθέτουν τους γυναικείους συνεταιρισμούς που έχουν δημιουργήσει είναι, η αγάπη γι' αυτό που κάνουν, το πείσμα να τα καταφέρουν, η ελπίδα πως όλα θα αλλάξουν και η Πολιτεία θα ασχοληθεί σοβαρά με τη δημιουργία ενός ευνοϊκού οικοσυστήματος για την ανάπτυξη των γυναικείων αγροτικών συνεταιρισμών. (Χριστίνα Πάντζου,2017)

Μερικά από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί είναι η αδυναμία δικτύωσης και σταθερής παραγωγής, με αποτέλεσμα να οδηγούν στο κλείσιμο τους. Επιπλέον, οι Γυναικείοι Αγροτουριστικοί Συνεταιρισμοί, είναι ιδιαίτερα σημαντικοί, γιατί αποτελούν ένα σημαντικό οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό θεσμό, καθώς προβάλλουν την ανάπτυξη της συλλογικής δράσης των γυναικών, βοηθούν στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων, ελληνικές διατροφικές συνήθειες μεταλαμπαδεύονται μέσω των προϊόντα ενώ ταυτόχρονα διατηρούν αλλά και προβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά. Παρ' όλου που υπάρχουν θετικά στοιχεία, υπάρχουν και αρκετά προβλήματα που εμποδίζουν τους γυναικείους αγροτικούς συνεταιρισμούς να ανατηχθούν και οδηγούν στο κλείσιμο τους, όπως η αδυναμία δικτύωσης και σταθερής παραγωγής.

Σύμφωνα με την έρευνα που πραγματοποίησε η Ελένη Τσιομίδου για τους λόγους που κλείνουν οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί, ανά την Ελλάδα, τουλάχιστον το 1/3 των γυναικείων συνεταιρισμών έχει κλείσει την

προηγούμενη χρονιά. Βασικοί παράγοντες αποτελούν, η έλλειψη πιστοποίησης ποιότητας στα παραγόμενα προϊόντα τους, τη μη σταθερή ποσότητα παραγωγής, την αδυναμία σύνδεσης με σύγχρονα δίκτυα διανομής. (The deli fair team,2017)

Σύμφωνα με έρευνες (από Ζήγος 2008, Κουτσού 2000: 614, στη Καραβασίλη Ελένη), αναφέρονται προβλήματα, όσον αφορά τη σύσταση και λειτουργία, τα οποία αντιμετωπίζουν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα. Επίσης, βασικό πρόβλημα για τη δημιουργία ενός συνεταιρισμού αποτελεί και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η γραφειοκρατία. Ταυτόχρονα και την περίοδο λειτουργίας ενός συνεταιρισμού υπάρχουν προβλήματα ως προς τη α) παραγωγή και τυποποίηση β) τη συσκευασία γ) την οργάνωση και διοίκηση δ) τις διαπροσωπικές συγκρούσεις που δημιουργούν προβλήματα διαχείρισης ε) μάρκετινγκ.

Αρκετοί είναι οι συνεταιρισμοί που εμφανίζουν προβλήματα οργάνωσης και διοίκησης. Η έλλειψη γνώσεων για τις θέσεις εργασίας δεν βοηθούν για τη σωστή ανάθεση των εργασιών, που αποτελεί μια δύσκολη διαδικασία, και έχει γίνει η αιτία για κακή συνεργασία μεταξύ των μελών του συνεταιρισμού. Επίσης, οι οικονομικές δυσκολίες των συνεταιρισμών δεν δίνουν τη δυνατότητα να προσλάβουν τα άτομα, ώστε να λειτουργήσουν σωστά. Συχνό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι συνεταιρισμοί αποτελεί και αυτό του μάρκετινγκ, καθώς για τη βιωσιμότητα τους η διαφήμιση των προϊόντων και των υπηρεσιών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση. Η τοποθεσία των περισσότερων συνεταιρισμών βρίσκεται σε περιοχές όπου χωρίς διαφήμιση η επισκέπτες δεν μπορούν να τους γνωρίζουν. (από Ομάδα Έργου «Πολιτισμός», 2003: 17- 18, στη Καραβασίλη Ελένη).

Κεφάλαιο 4. Γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Δυτική Μακεδονία

4.1. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας.

Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, αποτελεί την μοναδική περιφέρεια στην Ελλάδα, η οποία δεν βρέχεται από θάλασσα αλλά και με λιγότερο πληθυσμό, στα ΒΔ σύνορα. Το ΑΕΠ που παράγει ανέρχεται σε 2,3% του εθνικού ΑΕΠ, όπου το 6,8 προέρχεται από την Γεωργία, το 38,5% από την Βιομηχανία που περιλαμβάνει τομείς των μεταλλείων – ορυχείων με 9,8% και της Ενέργειας με 18,6% και 54,7% από τις Υπηρεσίες. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014 – 2020)

Η Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης, από τις τέσσερις Περιφερειακές Ενότητες της Δυτικής Μακεδονίας, είναι η μεγαλύτερη. Η τοποθεσία της βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της Δυτικής Μακεδονίας, ενώ το 74% της έκτασης της αποτελείται από ορεινές και ημιορεινές εκτάσεις. Επίσης, κατέχει ένα σημαντικό υδάτινο μέρος, τον Αλιάκμονα και την τεχνητή λίμνη Πολυφύτου με το εντυπωσιακό οικοσύστημά της. Επιπλέον, περιλαμβάνει αρχαίες και βυζαντινές πόλεις με αρκετά εντυπωσιακά ευρήματα, όπως και διάφορα αρχοντικά, που έχουν χαρακτηριστική αρχιτεκτονική. Οι άνθρωποι διατηρούν ήθη κι έθιμα τα οποία αναδεικνύουν την παράδοση και τον πολιτιστικό πλούτο της περιοχής. Υπάρχει έντονη ενεργειακή δραστηριότητα της χώρας, με τους ΑΗΣ και ΥΗΣ της ΔΕΗ και την εξόρυξη λιγνίτη, την δραστηριότητα του μαρμάρου, και τα παραδοσιακά και αγροτικά προϊόντα, όπως ο Κρόκος Κοζάνης, αποτελούνται από εξαιρετική ποιότητα. Τέλος, η Περιφερειακή Ενότητα Κοζάνης αποτελείται από τέσσερις Δήμους: το Δήμο Κοζάνης, το Δήμο Εορδαίας, το Δήμο Βοΐου και το Δήμο Σερβίων–Βελβεντού. (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ)

Ο νομός Φλώρινας, Η Φλώρινα συνορεύει με τους Νομούς Πέλλας, Κοζάνης και Καστοριάς.

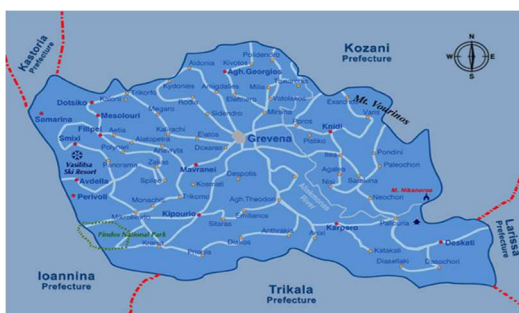
Έχει, έκταση 1.924 τετραγωνικά χιλιόμετρα, το υψόμετρο φτάνει στα 650 μέτρα και διαθέτει διάφορες εναλλαγές τοπίων, καθώς ο νομός Φλώρινας αποτελείται από ορεινό, ημιορεινό και πεδινό χαρακτήρα. Στη βόρειο –βορειοδυτική πλευρά, αποτελείται από τα βουνά Βαρνούνας, Βέρνον και Βοράς, που καταλήγουν στις εύφορες πεδιάδες των Πρεσπών. (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ)

Ο Νομός Καστοριάς, αποτελεί τη δυτική άκρη της Δυτικής Μακεδονίας. Οι νομοί με τους οποίους συνορεύει είναι, η Φλώρινα, τα Γρεβενά, η Κοζάνη και τα Ιωάννινα, και από τη δυτική πλευρά της με την Αλβανία.

Η τοποθεσία της πόλης βρίσκεται στα 620 μέτρα. Πάνω σε μια χερσόνησο είναι χτισμένη η πόλη, και εισχωρεί στη λίμνη Ορεστιάδα, ταυτόχρονα βρίσκεται κάτω από το Γράμμο και το Βίτσι. Ο πληθυσμός αποτελείται από 53.483 κατοίκους, και η πόλη έχει 20.636. Επίσης, διαθέτει και αεροδρόμιο, που ονομάζεται «Αριστοτέλης», το οποίο βρίσκεται στο Άργος Ορεστικό. Στον νομό μπορεί να φτάσει κανείς μέσω της Εγνατίας οδού ή μέσω της παλαιάς εθνικής οδού. (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ)

Ο νομός Γρεβενών βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα της Δυτικής Μακεδονίας. Οι νομοί που συνορεύει είναι με το νομό Κοζάνης, με το νομό Λάρισας, με το νομό Τρικάλων, με το νομό Ιωαννίνων και με το νομό Καστοριάς. Έχει 2.291 τ.χλμ έκταση. Το 85% περίπου του εδάφους είναι ορεινό και ημιορεινό. Επικοινωνεί με την Ήπειρο μέσω της οροσειράς που επεκτείνεται στο δυτικό τμήμα. Η τοποθεσία των Γρεβενών βρίσκεται περίπου στο κέντρο και έχει διασύνδεση με την Κοζάνη, τη Λάρισα, τα Τρίκαλα και τα Γιάννενα .. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο. 534 μ. στα ανατολικά της Β. Πίνδου, στις όχθες του Γρεβενίτη, που είναι παραπόταμος του Αλιάκμονα. (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΡΕΒΕΝΩΝ)

Γεωγραφική Θέση Περιφερειακής Ενότητας Γρεβενών

4.2. Η περίοδος της απολιγνιτοποίησης.

Σύμφωνα, με το Εθνικό Σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ, ΦΕΚ 4893/Β/2019), ακλουθεί τους στόχους που έχει θύσει η ΕΕ, αναφορικά με την ανάδειξη της Ευρώπης, έως το 2050, ως την πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο. Το σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα, προβλέπει την πλήρη απολιγνιτοποίηση της Χώρας μέχρι το 2028. Παρ'όλου που οι μονάδες παραγωγής λιγνίτη θα αποσυρθούν ως το 2025, η ΔΕΗ στέκεται αρωγός στις περιοχές που βρίσκονται οι μονάδες, προτείνει νέες βιώσιμες, οικονομικές δραστηριότητες καθώς και την επανακατάρτιση και επαναπροσανατολισμό του εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες. (Δ.Ε.Η.)

Η Ελληνική Κυβέρνηση έχει ως βασική προτεραιότητα την απεξάρτηση του λιγνίτη, η δε εθνική πολιτική αποτυπώθηκε στο Εθνικό Σχέδιο Ενέργειας και Κλίματος, ΕΣΕΚ, σύμφωνα με το οποίο η χώρα θα απολιγνιτοποιηθεί πλήρως ως το 2028. Επίσης, ο στόχος αυτός υποστηρίζει και την φιλοδοξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να αποτελέσει στο μέλλον μια κλιματικά ουδέτερη Ήπειρο.

Απολιγνιτοποίηση: πώς θα γίνει η μετάβαση σε μια ουδέτερη ενεργειακά Ευρώπη (Βλέπε σχήμα 4.1, παρακάτω)

Σχήμα 4.1 πώς θα γίνει η μετάβαση σε μια ουδέτερη ενεργειακά Ευρώπη.

- **Οδηγός η «πράσινη Συμφωνία»**
Σύμφωνα με την πολιτική της ΕΕ, όπως αποτυπώθηκε στην «Πράσινη Συμφωνία» για τη στρατηγική μετάβαση σύμφωνα με την οποία η Ευρώπη θα αποτελεί μια κλιματικά ουδέτερη Ήπειρο, όπου μέχρι το 2050 οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου θα έχουν μηδενιστεί (ΕΑΘ). Αποτελεί μια νέα αναπτυξιακή στρατηγική της ΕΕ, με σκοπό τη δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία, που μπορεί να έχει μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και να χρησιμοποιεί τους πόρους που διαθέτει αποδοτικά, ενώ ταυτόχρονα προστατεύονται το περιβάλλον και η υγεία των πολιτών, ενώ η οικονομική ανάπτυξη έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων.
- **Με ποιους πόρους**
Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, αναφορικά με το επενδυτικό σχέδιο «Βιώσιμη Ευρώπη», θα πραγματοποιήσει βιώσιμες επενδύσεις ύψους
  - Περίπου **1 τρισ. EUR**, κατά την προσεχή δεκαετία.
  - **39 δισ. EUR** περίπου για περιβαλλοντικές δαπάνες.
  - Επιπλέον, **έχουν αρχίσει**, για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο **2021-27**, οι διαπραγματεύσεις.
  - Στο πλαίσιο του προγράμματος **InvestEU**, η **ΕΕ** από τον προϋπολογισμό της θα αξιοποιήσει την εγγύηση, για το σχέδιο, ώστε να προσελκύσει πρόσθετη ιδιωτική χρηματοδότηση.
- **Πώς θα αντιμετωπισθεί η δύσκολη εξίσωση της μετάβασης**
Υπάρχουν αρκετές δυσκολίες ως προς την πράσινη οικονομία και τη κλιματική ουδετερότητα, οι οποίες είναι απαραίτητο να αντιμετωπισθούν άμεσα. Μια από αυτές τις δυσκολίες, αποτελεί η μετάβαση των περιοχών σε κλιματική ουδετερότητα ενώ εξαρτώνται από βιομηχανικές διεργασίες έντασης ορυκτών καυσίμων ή εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Οι δραστηριότητες αυτές, που βασίζονται στη παραγωγή ή χρήση ορυκτών καυσίμων, όπως είναι ο λιγνίτης, είναι σημαντικό να περιοριστούν και ως οικονομική παραγωγή αλλά και ως απασχόληση.
- **Και για τις περιοχές υπό μετάβαση τι προβλέπεται**
Αναφορικά με την πρόταση της Επιτροπής για τη θέσπιση Μηχανισμού και Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης για τη χρηματοδότηση, κατά την περίοδο μετά το 2020, για να υπάρξει μια δίκαιη μετάβαση έχει δοθεί περισσότερη προσοχή στις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις που υπάρχουν ώστε να υπάρξει κοινή απόκριση της ΕΕ. **Το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης θα στηρίξει δραστηριότητες όπως,**
  - Στους τομείς της **οικονομικής διαφοροποίησης**,
  - **Της απόκτησης νέων δεξιοτήτων** από τους εργαζομένους
  - Της **περιβαλλοντικής αποκατάστασης**.

Είναι απαραίτητο, για τις λιγνιτικές περιοχές, να υπάρξει ένα στρατηγικού σχέδιο, το οποίο θα περιλαμβάνει, ενισχυμένα φορολογικά κίνητρα με σκοπό να προσελκύσουν νέες επενδύσεις, αξιοποίηση τις δεκάδες χιλιάδες στρεμμάτων γης των λιγνιτωρυχείων που αποδεδυμούνται, διάφορες δράσεις με στόχο να αναπτυχθεί η εναλλακτική γεωργία, της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, καθώς και η δημιουργία αναλυτικών χρονοδιαγραμμάτων για την υλοποίηση των επενδύσεων. Η κυβέρνηση, για να αντιμετωπίσει τον ολικό αναπτυξιακό μετασχηματισμό αυτών των περιοχών, έχει εκπονήσει ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης (ΣΔΑΜ). (ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΚΑΙΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ, ΑΠΟΛΙΓΝΙΤΟΠΟΙΗΣΗ)

4.3. Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη δυτική Μακεδονία.

Με την αξιοποίηση των προϊόντων που προσφέρει η ελληνική γη, οι γυναίκες παράγουν αγνά και ποιοτικά προϊόντα και τρόφιμα υψηλής θρεπτικής αξίας, ασφαλή και υγιεινά και αναζωογονούν παραδοσιακές συνταγές. Ταυτόχρονα, με τις παραδοσιακές συνταγές η τοπική πολιτιστική παράδοση αναβιώνει και δημιουργούνται μοναδικά χειροτεχνήματα σε χρώματα και αισθητική, τα οποία έχουν σχεδιαστεί με παραδοσιακά σχέδια σε σύγχρονες κατασκευές οικοτεχνίας – χειροτεχνίας με απλά υλικά.

Επιπλέον, η Δυτική Μακεδονία διαθέτει εννέα συνεταιρισμούς: η Φλώρινα έχει τρεις, η Καστοριά έχει επίσης τρεις, η Κοζάνη έχει έναν, και στα Γρεβενά υπάρχουν δυο συνεταιρισμοί (fouit.gr,2018)

Φωτογραφία 1 : Υraithros.gr,2021

Φωτογραφία 2 : Greek gastronomy guide,2017

Γυναικείοι συνεταιρισμοί Φλώρινας :

Δήμος Φλώρινας

➤ **Ο Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Άνω Καλλινίκης Φλώρινας ονομάζεται Πελαγονία .**

Ο συνεταιρισμός έχει ιδρυθεί το έτος 1997. Διαθέτει 15 μέλη, και βρίσκεται στη Φλώρινα. Τα προϊόντα που δημιουργεί ο συνεταιρισμός αποτελούνται από χειροτεχνήματα, όπως παραδοσιακές φορεσιές, ποικιλία από είδη υφαντικής και εργόχειρα. Τα μέλη του συνεταιρισμού δημιουργούν χειροποίητες παραδοσιακές φορεσιές τόσο της Φλώρινας όσο και για άλλες περιοχές της Ελλάδας. Κρατώντας στα χέρια τους μια βελόνα μια κλωστή και την εμπειρία χρόνων που διαθέτουν, γνωρίζουν πολλά για τη λαϊκή παράδοση του τόπου μας. Όλα είναι φτιαγμένα στο χέρι, χρησιμοποιώντας ως πρώτη υλη το βαμβάκι, κλωστές, και χρώματα τα οποία επεξεργάζονται, βάφουν και υφαίνουν στον παραδοσιακό αργαλειό, συνεχίζουν με το ράψιμο και το κέντημα μέχρι να φτάσουν στην ολοκλήρωση μιας αυθεντικής παραδοσιακής στολής, φτιαγμένης στο χέρι. Ταυτόχρονα, η δημιουργία μιας αυθεντικής στολής, πέρα από το μεράκι και την αγάπη για τη δημιουργία παραδοσιακών φορεσιών, δεν είναι εύκολη διαδικασία, πέρα από την χειροποίητη κατασκευή, απαιτεί και να διαθέτουν οι γυναίκες ιστορικές γνώσεις και λαογραφικές, ώστε να είναι φτιαγμένες με τον πατροπαράδοτο τρόπο.
(enallaktikos.gr)

Δήμος Πρεσών

➤ **Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Ψαράδων**

Η ονομασία του γυναικείου αγροτουριστικού συνεταιρισμού είναι Ξενοδοχείο Ψαράδε . Το συγκεκριμένο κατάλυμα όποιος το επισπευτεί θα έχει τη δυνατότητα να ζήσει από κοντά την παραδοσιακή φιλοξενία των γυναικών του συνεταιρισμού. Επιπλέον, η θέα από τα δωμάτια του ξενοδοχείου κοιτάζει στον όρμο της Μεγάλης Πρέσπας, που βρίσκεται το παραδοσιακό χωριό Ψαράδες, που διαθέτει την ιδιαίτερη μακεδονική αρχιτεκτονική, και τα εντυπωσιακά γειτονικά βουνά. (In .gr, 2010)

Δήμος Αμυνταίου

➤ **Ο Αστικός Συνεταιρισμός ΠΕ Γυναικών Νυμφαίου Η Νύμφη .**

Τον Απρίλιο του 1994 ιδρύθηκε ο γυναικείος συνεταιρισμός και αποτελείται από 65 μέλη. Στόχος του συνεταιρισμού είναι τα μέλη του να έχουν οικονομική και πνευματική ανάπτυξη, επίσης να διαφυλάξουν την διατήρηση και την ανάπτυξη του παραδοσιακού οικισμού του

Νυμφαίου, των παραδόσεων του τόπου, της ιστορικής φυσιογνωμίας του και του φυσικού περιβάλλοντός που έχει το χωριό. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως κάποια από τα χρήματα του συνεταιρισμού δίνονται στις γυναίκες εταίρους, και μεγαλύτερο χρηματικό ποσό δίνεται, για να πραγματοποιηθούν έργα και επενδύσεις στο Νυμφαίο. Τα προϊόντα που παράγονται στον συνεταιρισμό είναι μαρμελάδες, διάφορα γλυκά του κουταλιού, τραχανάδες, χυλοπίτες, λικέρ, ξυλοκατασκευές, ενώ ταυτόχρονα δημιουργούνται και χειροτεχνήματα του Νυμφαίου και της περιοχής. Στη κατάσταση που διαθέτει ο συνεταιρισμός, στο Νυμφαίο, βρίσκονται όλα τα προϊόντα του, ενώ παράλληλα υπάρχουν και προϊόντα της εταιρείας «Αρκτούρος». Επίσης, ο συνεταιρισμός διαθέτει και ένα εντευκτήριο καφενείο, «Ο Ντράγκας», που μπορεί να βρει κανείς διάφορα παραδοσιακά γλυκά και πίτες τα οποία φτιάχνουν οι ίδιες οι γυναίκες. Ταυτόχρονα, σε μεγάλες γιορτές, διοργανώνονται εκδηλώσεις με χορούς από παραδοσιακά συγκροτήματα της παροχής. Επίσης, το Δεκαπενταύγουστο πραγματοποιείται παζάρι με εκθέσεις βιβλίου, ζωγραφικής και την πώληση των προϊόντων του συνεταιρισμού. (enallaktikos.gr)

Γυναικείοι συνεταιρισμοί Καστοριάς :

Δήμος Καστοριάς

- **Ο γυναικείος συνεταιρισμός Κωσταραζίου**, ιδρύθηκε το 2005. Αποτελείται από δεκαοχτώ γυναίκες από το **Νέο Κωσταράζι Καστοριάς**, δημιούργησαν τον συνεταιρισμό, έχοντας ιδιαίτερη ευαισθησία σε θέματα υγιεινής διατροφής. Παράγουν προϊόντα τα οποία βασίζονται στην παράδοση του τόπου, Με πίστη στην ελληνική παραδοσιακή κουζίνα και στα οφέλη της. Έχοντας, αυθεντικές συνταγές, από πιο μεγάλες γυναίκες του χωριού, και χρησιμοποιώντας αγνές πρώτες ύλες και άριστων φρούτων, παράγουν τα προϊόντα του συνεταιρισμού τους, τα οποία είναι λουκούμια, χαλβά, γλυκά του κουταλιού, μαρμελάδες, παραδοσιακά ζυμαρικά και παραδοσιακό τυρί μπάτζιο. (Φως της Καστοριάς, 2012)
- Συνεταιρισμός **Γυναικών Δήμου Αγίων Αναργύρων**. Το 1999, ιδρύθηκε ο συνεταιρισμός, ο οποίος αποτελείται από 16 μέλη, και βρίσκεται στη Καστοριά. Ο γυναικείος συνεταιρισμός ασχολείται με την παρασκευή και δημιουργία παραδοσιακών προϊόντων, πίτες, γλυκά κουταλιού, αρωματικά φυτά και κεριά. Επιπλέον, αποτελεί δίκτυο της Κοινωνικής, Αλληλέγγυας και Συνεργατικής Οικονομίας ο οποίος εδρεύει στη Καστοριά. (enallaktikos.gr)
- Το 2009 δημιουργήθηκε ο γυναικείος συνεταιρισμός, ο οποίος ονομάζεται **“ Γεύσεις Ακριτών ”**, όπου παράγονται παραδοσιακά προϊόντα από αγνά υλικά. Αποτελείται από 28 μελή, και η τοποθεσία

του συνεταιρισμού βρίσκεται στη πλατεία του χωριού. Τα προϊόντα τα οποία παράγονται είναι παραδοσιακά ζυμαρικά, όπως τραχανάς σε πολλές ποικιλίες, μακαρόνια, ευριστόν, γιοχάδες, διάφορες πίτες, χυλοπίτες, κορκότα, και πλιγούρι τα οποία είναι αλεσμένο σε χειροκίνητη πέτρα. Ο συνεταιρισμός βρίσκεται στο Δυτικό άκρο της Καστοριάς, σε απόσταση 25 χιλιομέτρα, από την πόλη, στο χωριό Διποταμιά. (Women associations)

Γυναικείοι συνεταιρισμοί Γρεβενών :

Δήμος Γρεβενών

- **Ο Αγροτικός Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Γυναικών Αγίου Γεωργίου.** Από 20 γυναίκες, του Αγίου Γεωργίου, ιδρύθηκε το 1992 ο συνεταιρισμός, έδρα του δήμου Ηρακλεωτών στα Γρεβενά. Διατηρώντας τις παραδόσεις του τόπου, ο συνεταιρισμός αποδεδείχθηκε επιτυχημένος τα χρόνια της πορείας του. Η παράδοση συνεχίζεται, από το 1992 και δένει με τις διατροφικές και γευστικές ανάγκες της εποχής. Η πρώτη υλη των προϊόντων προέρχεται από τοπικούς παραγωγούς και όλες οι συνταγές βασίζονται σε παραδοσιακές συνταγές, καταφέρνοντας να διατηρηθεί η γεύση και η ποιότητα τους. Επίσης, τα υλικά για την παραγωγή ζυμαρικών είναι, από την τοπική περιοχή, με παραδοσιακή συνταγή που ζύμωναν οι γιαγιάδες. Επιπλέον, δεν χρησιμοποιούνται χρωστικές ουσίες και συντηρητικά στα προϊόντα. Τα προϊόντα που παράγει ο Συνεταιρισμός είναι τα Πέτουρα, Τραχανάς Ξινός, Τραχανάς Σταρένιος – Γλυκός, Τραχανάς Λαχανικών, Τραχανάς Αλευρίσιος. Επίσης, παράγονται κάποια παραδοσιακά γλυκά όπως, σαλιάρια, κουραμπιέδες κ.α., διάφορα βουτήματα και παραδοσιακές πλαστές πίτες. Τόσο η παρασκευή όσο και η συσκευασία των προϊόντων που δημιουργούν οι γυναίκες του συνεταιρισμού γίνεται κάτω από αυστηρά ελεγχόμενες συνθήκες. (paradosiaka – zymarika.gr)
- **Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Καρπερού ιδρύθηκε το 2004** από γυναίκες της περιοχής. Τα προϊόντα που παράγουν οι γυναίκες του συνεταιρισμού είναι διάφορα σπιτικά γλυκά του κουταλιού και σπιτικά ζυμαρικά, τα οποία δημιουργούνται από αγνά υλικά βασιζόμενα σε παραδοσιακές συνταγές του τόπου.
  - **Γλυκά κουταλιού** (σε διάφορες γεύσεις: σύκο, πορτοκάλι, ντοματάκι, περγαμόντο, κ.λ.π.) καλύπτουν το 75% της παραγωγής
  - **Ζυμαρικά** (τραχανάς ξινός και γλυκός, χυλοπίτες, ευρεστό) καλύπτουν το 25% της παραγωγής (ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΡΠΕΡΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ, 2006 – 2007)

Γυναικείοι συνεταιρισμοί Κοζάνης

Δήμος Σερβίων – Βελβεντού

- Ο Γυναικείος Αγροτικός & Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Βελβεντού, ιδρύθηκε το 1985 από γυναίκες της περιοχής, με σκοπό μέσα από την παραγωγή των προϊόντων τους, να κάνουν γνωστό τον τόπο τους. Αποτελεί, τον δυναμικότερο γυναικείο συνεταιρισμό στη Δυτική Μακεδονία. Η τοποθεσία, οι εγκαταστάσεις, τα γραφεία και η παραγωγή των προϊόντων, του συνεταιρισμού βρίσκεται στο Βελβεντό Κοζάνης. Αρχικά, στον συνεταιρισμό οι γυναίκες ασχολήθηκαν με την υφαντική τέχνη και το κέντημα φτιάχνοντας τα στα σπίτια τους. Ωστόσο, σήμερα τα προϊόντα που παράγει ο συνεταιρισμός είναι γλυκά, κομπόστες, μαρμελάδες αξιοποιώντας την ποιοτική παραγωγή του τόπου, προμηθεύοντας τα διάφορα φρούτα.

Οι γυναίκες του συνεταιρισμού παρασκευάζουν :

- **Σπιτικά Γλυκά Κουταλιού :** 4 είδη
κολοκύθα πορτοκάλι σύκο κυδώνι
- **Μαρμελάδες σε 13** ξεχωριστές γεύσεις
αχλάδι ροδάκινο φράουλα κεράσι πορτοκάλι μανταρίνι μήλο
βερίκοκο νάσου (αχλαδόμηλο) βατόμουρο καρότο με μέλι
σύκο δαμάσκηνο
- **Κομπόστα ροδάκινο .**
Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως τα προϊόντα του συνεταιρισμού, είναι χειροποίητα, βασιζόμενα σε παραδοσιακές συνταγές του τόπου χωρίς συντηρητικά ή χρωστικές ουσίες, και η παρασκευή τους γίνεται από νωπά φρούτα. Περιέχουν ολόκληρα κομμάτια φρούτων, με φυσικό χρώμα και έντονο άρωμα. Τα προϊόντα μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σύγχρονου καταναλωτή, καθώς διαθέτει μεγάλη ποικιλία από αγνά υλικά με εξαιρετική γεύση.
Επίσης, από τον Μάιο έως τον Οκτώβριο διαρκεί η παράγωγή. Το εργοστάσιο έχει παραγωγή δυναμικότητα 450.000- 500.000 βάζα. Η παραγωγή φτάνει σε 80.000 – 100.000 βάζα το χρόνο, που αποτελεί σταθερή πορεία τα τελευταία χρόνια. Τα προϊόντα διατίθενται σε αρκετές περιοχές της Ελλάδας όπως, Αθήνα, κεντροδυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, κεντροδυτική Μακεδονία, Θράκη.
(Πουλιάνας Βελβεντό, 2009)

4.4. Τα οφέλη των γυναικείων συνεταιρισμών την εποχή της απολιγνιτοποίησης .

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Αττικής και τη Γενική Γραμματέα Ισότητας των Φύλων, πραγματοποίησε μια εκδήλωση στους Γυναικείους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, όπου παραβρέθηκαν τέσσερις συνεταιρισμοί γυναικών που βρίσκονται στη Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας. Οι συνεταιρισμοί που βρέθηκαν είναι από τον Αγροτικό Βιοτεχνικό Συνεταιρισμό Γυναικών Αγίου Γεωργίου Γρεβενών, τον Συνεταιρισμό Γυναικών Κωσταραζίου, τον Αγροτικό Γυναικείο Συνεταιρισμό «ΓΕΥΣΕΙΣ ΑΚΡΙΤΩΝ» και τον Γυναικείο Αγροτουριστικό Συνεταιρισμό Άνω Καλλινίκης Φλώρινας «Πελαγονία». Οι συνεταιρισμοί στην εκδήλωση είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν το συνέδριο που αφορούσε την τόνωση της γυναικείας επιχειρηματικότητας και την αγροτική ανάπτυξη, ενώ είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν τα προϊόντα προερχόμενα από τη δυτική Μακεδονία.

Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί έχουν μεγάλη πρόσφορα στη διατήρηση της υπαίθρου, στην ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας αλλά και τη διατήρηση της παράδοσης και της τοπικής κουλτούρας. Επιπλέον, είναι σημαντικό πως η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας στηρίζει πρωτοβουλίες που σκοπό έχουν να αναδείξουν τη γυναικεία επιχειρηματικότητα και ταυτόχρονα να ενισχύσουν τη δυναμική που αναπτύσσουν οι Γυναικείοι Συνεταιρισμοί, (Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, 2016).

Τα οφέλη που δημιουργούν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Δυτική Μακεδονία :

- Μπορούν να συμβάλλουν στην **οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη** των μελών τους, των οικογενειών τους και των περιοχών στις οποίες αναπτύσσονται.
- Όσο περισσότερο οι γυναικείοι συνεταιρισμοί της Δυτικής Μακεδονίας είναι δυναμική στην αγορά, τόσα οφέλη θα δημιουργούνται, καθώς οι γυναίκες θα καταφάνουν να εξασφαλίσουν ένα καλό εισόδημα, αλλά και να βοηθούν με την ενίσχυση της οικονομίας του τόπου. Συγκεκριμένα, ο Γυναικείος Αγροτικός & Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Βελβεντού, καθώς έχει αρκετά υψηλή παραγωγή, ετησίως 80.000 – 100.000 βάζα, χρειάζεται και αρκετά εργατικά χέρια για την παραγωγή, κάτι που βοηθά στην ενίσχυση της οικονομίας και της ανεργίας του τόπου.
- Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί μπορούν να **συνεισφέρουν** στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων. Συγκεκριμένα, οι γυναικείοι συνεταιρισμοί της Δυτικής Μακεδονίας χρησιμοποιούν για τη δημιουργία των προϊόντων τους, την πρώτη υλη από παραγωγούς της περιοχής. Όπως είδαμε, οι συνεταιρισμοί Αγίου Γεωργίου Γρεβενών προμηθεύεται

αλεύρι και γάλα, τον Αγροτικό και Βιοτεχνικό συνεταιρισμό Βελβεντού προμηθεύεται τα φρούτα, αλλά και στους υπόλοιπους γυναικείους συνεταιρισμούς, προτιμούν να στηρίζουν και να προμηθεύονται την πρώτη υλη από παραγωγούς της περιοχής, συνεισφέροντας στην τοπική οικονομία της περιοχής .

- Στη διατήρηση και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Συγκεκριμένα ο Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Άνω Καλλινίκης Φλώρινας ονομάζεται Πελαγονία, δημιουργεί παραδοσιακές φορεσιές, φτιαγμένες από εξαιρετικής ποιότητας υλικά, και βασισμένες σε παραδοσιακά αυθεντικά πρότυπα, κρατώντας ζωντανή την παράδοση αποτελώντας αναπόσπαστο κομμάτι της λαογραφικής παράδοσης του τόπου μας. Ταυτόχρονα, η παράδοση αποτελεί βασικό κομμάτι και των υπόλοιπων συνεταιρισμών της Δυτικής Μακεδονίας, καθώς όλοι χρησιμοποιούν τις παραδοσιακές συνταγές των γιαγιάδων, ώστε να δημιουργούν τα προϊόντα τους.
- Βοηθούν να περιοριστεί η εσωτερική μετανάστευση των νέων ανθρώπων προς τα αστικά κέντρα. Πράγματι, όπως παρατηρήσαμε στα στοιχεία των συνεταιρισμών που έχουν ήδη αναφερθεί, παρατηρούμε πως όλοι οι συνεταιρισμοί, αποτελούνται από 15 έως 65 μέλη με μέσο όρο τα 20, που σημαίνει πως τα μέλη αυτά παραμένουν στο τόπο τους για να στηρίζουν τους συνεταιρισμούς που έχουν δημιουργήσει χωρίς να χρειάζεται να μετακινηθούν σε κάποιο άλλο μέρος για να αναζητήσουν δουλειά.
- Οι γυναίκες καταφέρνουν να ισχυροποιήσουν ανάμεσα στην επαγγελματική τους ζωή με εκείνη στην οικογένεια τους και μπορούν να ανταπεξέλθουν και στα δυο άψογα. Η οικονομική ανεξαρτησία τους δίνει τη δυνατότητα να αισθάνονται περισσότερο ανεξάρτητες με ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και της θέσης τους μέσα στη κοινωνία . Αποποιούνται σταδιακά το ρόλο μητέρας - συζύγου - γιαγιάς, φτιάχνοντας μια νέα ταυτότητα, μιας σύγχρονης και ανεξάρτητης γυναίκας.
- Έχουν καταφέρει επίσης, οι συνεταιρισμοί της Δυτικής Μακεδονίας διαθέτουν τα προϊόντα τους σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας, όπως, Αθήνα, κεντροδυτική Ελλάδα, Θεσσαλία, κεντροδυτική Μακεδονία, Θράκη προϊόντα του γυναικείου συνεταιρισμού Βελβεντού. Επίσης, και τα προϊόντα του συνεταιρισμού Αγίου Γεωργίου μπορούν να τα

βρουν οι καταναλωτές και σε τοπικά σουπερ μάρκετ της περιοχής, αλλά και σε όλη την Ελλάδα .

- Γυναικείοι συνεταιρισμοί της Δυτικής Μακεδονίας παραβρέθηκαν σε εκδήλωση που οργανώθηκε από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Αττικής και τη Γενική Γραμματέα Ισότητας των Φύλων. Επομένως, οι γυναίκες του τόπου μας καταφέρνουν να προάγουν τόσο την ανάπτυξη συλλογικής ταυτότητας, όσο και τη δημιουργικότητα και την αυτοπεποίθησή τους, ενώ ταυτόχρονα η συμμετοχή τους σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις τους δίνει τη δυνατότητα να αυξάνουν κοινωνική τους δικτύωση.
- Σχεδόν όλοι οι γυναικείοι συνεταιρισμοί διαθέτουν ηλεκτρονικό κατάστημα, ώστε να μπορούν οι καταναλωτές από διάφορες περιοχές να παραγγέλλουν τα προϊόντα τους, αλλά δέχονται και τηλεφωνικές παραγγελίες. Καταφέρνουν να ενισχύσουν τους δρόμους επικοινωνίας με τους καταναλωτές.

4.5. Τα εμπόδια των γυναικείων συνεταιρισμών στη δυτική Μακεδονία και τρόποι αντιμετώπισης.

Σε συνάντηση που πραγματοποιήθηκε οι εκπρόσωποι των γυναικείων συνεταιρισμών της Δυτικής Μακεδονίας με στελέχη του υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, στη Κοζάνη, αναφέρθηκε η ανάγκη να ενισχυθούν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί της περιοχής, καθώς παρουσιάζουν τα τελευταία χρόνια στοιχεία κόπωσης. Επιπλέον, οι εκπρόσωποι των συνεταιρισμών εξέφρασαν τις ανησυχίες τους, ως προς τη λειτουργία των συνεταιρισμών, καθώς ενώ ξεκίνησαν τη λειτουργία τους πριν αρκετά χρόνια με όρεξη και διάθεση, τώρα κινδυνεύουν από τη μείωση αγοράς των προϊόντων τους από τους καταναλωτές. Αναφέρθηκαν, προς τους εκπροσώπους «να υπάρξει νομοθετική πρόβλεψη», ώστε να μπορούν να πουλήσουν τα προϊόντα τους στις υπαίθριες αγορές. Η εκπροσώπος του υπουργείου Ελένη Τσομίδου ανέφερε κάποιες βελτίωσης στο νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να βοηθήσουν στην ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Συγκεκριμένα, να μπορεί να διευκολυνθεί και να διατηρηθεί η ύπαρξη γυναικείων συνεταιρισμών που αποτελείται, ακόμη και από τρία άτομα. Επίσης, η εκπρόσωπος της ομάδας Leader, προτείνει ενίσχυση με επιπλέον επιδότηση σε γυναικείους συνεταιρισμούς. (Υraithros.gr, 2016)

Μετά το 2008, η οικονομική κρίση έχει σημαντικές επιπτώσεις σε όλη τη χώρα αλλά και στη Δυτική Μακεδονία. Συγκεκριμένα, έχει επιπτώσεις στο ΑΕΠ της περιφέρειας (στο 80% του Μ.Ο των ΕΕ-27), κατέχει την 1η θέση σε ποσοστό ανεργίας (31,8 %, ΕΛΣΤΑΤ Απρίλιος 2013), παράλληλα το ποσοστό ανεργίας των νέων (70,6%, Απρίλιος 2013) την τοποθετεί στη 2η θέση

ανάμεσα σε στις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες.

Αρχικά όσον αφορά τους βασικούς πυλώνες η ΠΔΜ :

- Κατέχει την τελευταία θέση ανάμεσα στις ελληνικές περιφέρειες όσον αφορά την ποιότητα των θεσμών.
- Κατέχει 6^η θέση, στις υποδομές.
- Κατέχει την 4^η θέση στο δείκτη της υγείας, σε επίπεδο Ελλάδας.

Στους πυλώνες αποτελεσματικότητας

- Κατέχει την 9^η θέση στο δείκτη για την ανώτατη εκπαίδευση και δια βίου μάθηση
- Κατέχει την 10^η θέση στην αποτελεσματικότητα της αγοράς εργασίας
- Κατέχει την 6^η θέση στο μέγεθος αγοράς.

Στους πυλώνες καινοτομίας και στο δείκτη τεχνολογικής ετοιμότητας , η ΠΔΜ βρίσκεται στην 5^η θέση, ενώ στο δείκτη της καινοτομίας βρίσκεται στην 6^η θέση. Κατέχει την τελευταία θέση στον δείκτη της επιχειρηματικής κουλτούρας.

Στους δείκτες των υποκατηγοριών, κατέχει από τις τελευταίες θέσεις στην Ευρώπη και τη 8^η στην Ελλάδα, συγκεκριμένα κατέχει την 13^η στους πυλώνες αποτελεσματικότητας και 12^η στους πυλώνες καινοτομίας. Σύμφωνα, με τον δείκτη RCI 2013 η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας κατέχει τη 12^η θέση ανάμεσα στις ελληνικές περιφέρειες και στην 258^η θέση από τις 262 της Ευρώπης.

Αδυναμίες της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας :

- Συγκεκριμένα, οι αδυναμίες και το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας, στη Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δημιουργεί αστάθεια των μακροοικονομικών μεγεθών της, επιπλέον, αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και υψηλή ανεργία, κυρίως μετά την χρηματοοικονομική κρίση .
- Υπάρχει σημαντική πτώση στον αγροτικό τομέα, όπου έχει μειωθεί η αξία της παράγωγης, του αριθμού των εκμεταλλεύσεων αλλά και των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου.
- Επιπλέον και τα επίπεδα της ανταγωνιστικότητας είναι χαμηλά, καθώς υπάρχουν δομικά προβλήματα, επίσης απουσία συνεταιρισμών, που να είναι οργανωμένοι, σε επιχειρηματική βάση.
- Μικρό είναι και το μέγεθος της μεταποίησης κυρίως οικογενειακού χαρακτήρα, με οργανωτική δομή αρκετά μικρή, έλλειψη δυναμισμού που δεν μπορεί να ανταποκριθεί στη στρατηγική αντιμετώπιση των προκλήσεων. Επιπλέον, εμφανίζεται χαμηλή ένταση της τεχνολογίας.
- Τα τελευταία 15 χρόνια δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία ή ενδείξεις για Ξένες Άμεσες Επενδύσεις .

Πρέπει να βελτιωθεί :

- Ενίσχυση των ΜΜΕ με σκοπό την εξαγωγική κατεύθυνση
- Δημιουργία επενδύσεων και η διασύνδεση της ΕΤΑΚ με την επιχειρηματική δραστηριότητα των ΜΜΕ
  - Ενδυνάμωση συνεργειών μεταξύ ΜΜΕ και η δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών.
- Αξιοποίηση προϊόντων ΤΠΕ από τις ΜΜΕ
- Ενίσχυση δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας και χρήσης ΑΠΕ από τις ΜΜΕ
- Δημιουργία «ταυτότητας» τοπικών προϊόντων για τις ΜΜΕ.
- Στήριξη των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την πανδημία COVID 19

Σύμφωνα με την τυπολογία της «Ευρώπης 2020», στις οποίες συμπεριλαμβάνεται η Περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας, που τοποθετείται σε αυτές που δεν καθοδηγούνται από την Επιστήμη και την Τεχνολογία όσον αφορά στην Έξυπνη Ανάπτυξη, τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, όπως επίσης αποτελείται και στις περιφέρειες που έχουν μικρή απόδοση στην Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς. Το πλαίσιο του σχεδιασμού του Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΕΠ) που αφορά τη περίοδο 2014–2020, χρήζει απαραίτητο να εφαρμοστεί ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο με στόχο να την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της ΠΔΜ, στις οποίες ενσωματώνει νέες τεχνολογίες και καινοτομία. Το αναπτυξιακό σχέδιο αποτελεί την υιοθέτηση της «Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης».

Όραμα της ΠΔΜ είναι: να δημιουργηθεί μια ανταγωνιστική περιφέρεια η οποία θα ενισχύσει τη οικονομική ανάπτυξη με βιώσιμες θέσεις εργασίας και ταυτόχρονα θα εξασφαλίσει ένα καθαρό περιβάλλον και κοινωνική συνοχή.

Η απασχόληση και η ανεργία συνδέονται με τρία χαρακτηριστικά φύλο, ηλικία και εκπαιδευτικό επίπεδο .

- Τα επίπεδα ανεργίας στις γυναίκες είναι υψηλότερο από ότι στους άνδρες.
- Επίσης, το επίπεδο ανεργίας είναι υψηλότερο στους νέους από ότι σε μεγαλύτερες ηλικίες.
- Το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο αποτελεί χαρακτηριστικό ανεργίας σε αντίθεση με άτομα που έχουν υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο.

Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία σε δυσκολότερη θέση βρίσκονται οι νέες γυναίκες με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο σε αντίθεση με τους άνδρες άνω των 45 ετών με υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο, που βρίσκονται σε καλύτερη θέση.

Για για την αντιμετώπιση της φτώχειας των περιοχών που αντιμετωπίζουν προβλήματα, η στρατηγική του ΕΠ θα φροντίσει τη

- **δημιουργία δομών** και παροχής ολοκληρωμένης φροντίδας με στόχο την προστασία της οικογένειας .
- να στήριξη τη **γυναικεία επιχειρηματικότητα** με στόχο να φροντίσει την ισότιμη ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας .
- είναι σημαντικό οι **γυναίκες να συμμετέχουν** σε δραστηριότητες της υπαίθρου, ώστε να μπορέσουν να βοηθήσουν την τοπική ανάπτυξη αλλά και να ενθαρρύνουν και τις υπόλοιπες γυναίκες να δημιουργήσουν τους δικούς τους γυναικείους συνεταιρισμούς και διάφορες άλλες δραστηριότητες της υπαίθρου.
- **μέσω ΚοινΣεπ** η γυναικεία επιχειρηματικότητα να προωθηθεί, με στόχο να ενισχυθεί τόσο η γυναικεία απασχόληση όσο και η ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας .
- η **αντιμετώπιση της γυναικείας φτώχειας** με την ισότιμη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας, με στόχο να προωθήσει την κοινωνική και οικονομική ένταξή τους. Αυτό μπορεί να γίνει, με το να βοηθήσει να δημιουργηθούν γυναικείοι συνεταιρισμοί διάφορες δραστηριότητες της υπαίθρου αλλά την προώθηση της γυναικείας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας .
- **μέριμνα** για γυναίκες που αντιμετωπίζουν διακρίσεις, όπως είναι γυναίκες με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις, γυναίκες – γονείς ατόμων με αναπηρία κ.λ.π.

Βασικοί στόχοι για την στήριξη της ισότητας των φύλων μέσα από το ΕΠ της ΠΔΜ αναφέρονται στους ακόλουθους τομείς:

- Ισότιμη ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας.
- Ένταξη των γυναικών για την τοπική ανάπτυξη με συμμετοχή σε δραστηριότητες υπαίθρου.
- πρόληψη και καταπολέμηση της γυναικείας φτώχειας και όλων των μορφών βίας λόγω φύλου EL 496 EL .
- για ζητήματα κοινωνικής προστασίας και προστασίας της υγείας .
- να φροντίσει τη στήριξη της οικογένειας, ώστε να βοηθήσει στην εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.
- διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων, ώστε να ενταθούν ισότιμα οι γυναίκες στη δημόσια ζωή.
- να καταπολεμηθούν οι διακρίσεις ανάμεσα στα φύλα και τα έμφυλα στερεότυπα .
- ισότητα φύλων σε δημόσιες πολιτικές, όπως και παρακολούθηση και αξιολόγησή τους.

- μέριμνα για γυναίκες που αντιμετωπίζουν διακρίσεις με αναπηρία ή χρόνιες παθήσεις, γυναίκες-γονείς ατόμων με αναπηρία, γυναίκες μετανάστριες, κ.λπ.

Όλα τα παραπάνω μπορούν να ενισχυθούν μέσα από διάφορες δράσεις όπως:

- να πραγματοποιούνται διάφορες δραστηριότητες όπως τη διοργάνωση εκθέσεων και εκδηλώσεων, που σκοπό έχουν να αναδείξουν και να προβάλουν τα προϊόντα των γυναικείων επιχειρήσεων και συνεταιρισμών .
- Δράσεις με σκοπό να ενημερώσουν τους εργαζομένους αλλά και τις επιχειρήσεις όπου θα αναπτύσσεται το θέμα αναφορικά με την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών.
- Την αντιμετώπιση διακρίσεων με βάση το φύλο ή συνδυασμό του φύλου με άλλες διακρίσεις στην αγορά εργασίας, καθώς και διαφορών στους μισθούς και στις συντάξεις ανάλογα με το φύλο, EL 497 EL.
- Δράσεις για την στήριξη της γυναικείας απασχόλησης και ιδιαίτερα στις γυναίκες που είναι χρόνια άνεργες, αλλά και σε εκείνες που βιώνουν πολλαπλές διακρίσεις.
- Τέλος, δράσεις για τη βελτίωση των δεξιοτήτων, αλλά και χρηματική βοήθεια για την ενίσχυση των επιχειρήσεων με στόχο την απασχόληση των γυναικών σε ειδικότητες υψηλής ζήτησης.

Αν όλα τα στοιχεία που αναφέρονται παραπάνω συνδυαστούν σωστά, θα μπορέσουν να βοηθήσουν τόσο να βελτιωθούν τα επαγγελματικά προσόντα και οι προοπτικές των γυναικών όσο και την ενίσχυση των γυναικών μέσα από τη στήριξη της γυναικείας απασχόλησης. Επίσης, και την ενίσχυση, ώστε οι γυναίκες να έχουν ισότιμη συμμετοχή αναφορικά με τη δημόσια ζωή, αλλά και σε ότι αφορά στις διαδικασίες λήψης πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αποφάσεων. (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014 – 2020)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- **Αναλύθηκε** η έννοια της επιχειρηματικότητας, στην οποία έως και σήμερα δεν έχει δοθεί ένας πλήρης ορισμός. Ο Richard Cantillon (1755), θεωρείται από τους πρώτους συγγραφείς που ανακάλυψε την οικονομική θεωρία και υιοθέτησε τον όρο επιχειρηματικότητα. Αν ανατρέξουμε αρκετά πίσω στο χρόνο η επιχειρηματικότητα αναφέρεται από τα αρχαία χρόνια, από τον Πλάτωνα, τον Δημοσθένη και τον Αριστοτέλη.
- **Αναλύθηκε** ο όρος του επιχειρηματία, από μεγάλους Γάλλους οικονομολόγους, οι σημαντικότεροι από αυτούς είναι οι Cantillon και Say. Τους λόγους που είναι σημαντική η επιχειρηματικότητα, καθώς η υποστήριξη και η προώθηση της επιχειρηματικότητας μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.
- **Ερευνήθηκαν** τα εμπόδια της γυναικείας επιχειρηματικότητας, σύμφωνα με το Forbes αναφέρει πως, μια σημαντική πρόκληση για κάθε γυναίκα που αρχίζει μια επιχείρηση είναι η ελάχιστη χρηματοδότηση. Επίσης, οι άνδρες συνεχίζουν να κατέχουν περισσότερες επιχειρήσεις απ' ό,τι οι γυναίκες. Επίσης, η περιορισμένη γνώση, ο φόβος για αποτυχία, ανεπαρκές σύστημα υποστήριξης, αποτελούν βασικούς λόγους που εμποδίζουν την ανάπτυξη της γυναικείας επιχειρηματικότητας.
- **Ερευνήθηκαν**, οι λόγοι που είναι σημαντικό να υπάρχει η γυναικεία επιχειρηματικότητα, καθώς όταν οι γυναίκες βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της επιχειρηματικότητας, η καινοτομία ενισχύεται, η παραγωγικότητα αυξάνεται, η δημιουργικότητα επεκτείνεται και η οικονομία τελικά αναπτύσσεται.
- **Αναλύθηκε** η έννοια του συνεταιρισμού, καθώς και τα διάφορα είδη των συνεταιρισμών. Συγκεκριμένα αναφέρθηκαν, τα προϊόντα και οι υπηρεσίες τα οποία παράγουν και προσφέρουν αντίστοιχα οι γυναικείοι συνεταιρισμοί. Επιπλέον, αναφέρθηκε το σύστημα στο οποίο αναφέρονται τα στοιχεία που απαιτούνται για την ίδρυση των γυναικείων συνεταιρισμών.
- **Ερευνήθηκαν** τα πλεονεκτήματα που δημιουργούνται όταν υπάρχουν γυναικείοι συνεταιρισμοί, όπως είναι η ενίσχυση ανάπτυξης της τοπικής αγροτικής οικονομίας αλλά και όλης της χώρας, αύξηση της αυτοπεποίθησης των γυναικών, καθώς αισθάνονται οικονομικά ανεξάρτητες. Προσφορά στις οικογένειες τους μέσω του εισοδήματος που κερδίζουν από τη δουλειά τους. Μείωση της μετακίνησης των γυναικών σε άλλες περιοχές για αναζήτηση εργασίας. Αύξηση νέων θέσεων εργασίας.

- **Πραγματοποιήθηκε** παρουσίαση των γυναικείων συνεταιρισμών της Δυτικής Μακεδονίας αλλά και των προϊόντων που αυτοί παράγουν.
- **Ερευνήθηκαν** τα οφέλη που προσφέρουν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Δυτική Μακεδονία. Αρχικά Μπορούν να συμβάλλουν στην οικολογική και κοινωνική ανάπτυξη των μελών τους, των οικογενειών τους και των περιοχών στις οποίες αναπτύσσονται. **Επίσης**, προτιμούν να στηρίζουν και να προμηθεύονται την πρώτη υλη από παραγωγούς της περιοχής. **Στη διατήρηση και προβολή** της πολιτιστικής κληρονομιάς. **Παρατηρούμε** πως τα μέλη παραμένουν στο τόπο τους για να στηρίξουν τους συνεταιρισμούς που έχουν δημιουργήσει. Οι γυναίκες καταφέρνουν **να ισχυροποιήσουν** ανάμεσα στην επαγγελματική τους ζωή με εκείνη στην οικογένεια τους. Οι συνεταιρισμοί της Δυτικής Μακεδονίας **διατίθενται τα προϊόντα** τους σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας. **Παραβρέθηκαν σε εκδήλωση** που οργανώθηκε από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σε συνεργασία με την Περιφέρεια Αττικής και τη Γενική Γραμματέα Ισότητας των Φύλων. Σχεδόν όλοι οι γυναικείοι **συνεταιρισμοί διαθέτουν ηλεκτρονικό κατάστημα**, ώστε να μπορούν οι καταναλωτές από διάφορες περιοχές να παραγγέλλουν τα προϊόντα τους.
- **Ερευνήθηκαν** τα εμπόδια που εντοπίζουν οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Δυτική Μακεδονία. Μετά το 2008, η οικονομική κρίση έχει σημαντικές επιπτώσεις σε όλη τη χώρα αλλά και στη Δυτική Μακεδονία. Αδυναμίες και έλλειμμα ανταγωνιστικότητας, επιπλέον, αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο και υψηλή ανεργία, κυρίως μετά την χρηματοοικονομική κρίση. Υπάρχει σημαντική πτώση στον αγροτικό τομέα. Επιπλέον και τα επίπεδα της ανταγωνιστικότητας είναι χαμηλά. Μικρό είναι και το μέγεθος της μεταποίησης κυρίως οικογενειακού χαρακτήρα. Επιπλέον, εμφανίζεται χαμηλή ένταση της τεχνολογίας. Τα τελευταία 15 χρόνια δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα στοιχεία ή ενδείξεις για Ξένες Άμεσες Επενδύσεις.
- **Ερευνήθηκαν** τρόποι αντιμετώπισης όπως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας, που στηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, που στόχο έχει να αναδείξουν και να προβάλουν τα προϊόντα των γυναικείων επιχειρήσεων και συνεταιρισμών. Δράσεις με θέμα την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών. Την αντιμετώπιση διακρίσεων με βάση το φύλο ή με άλλες διακρίσεις στην αγορά εργασίας. Δράσεις για την στήριξη της γυναικείας απασχόλησης και ιδιαίτερα στις γυναίκες που είναι χρόνια άνεργες. Τέλος, δράσεις για τη βελτίωση των δεξιοτήτων, αλλά και χρηματική βοήθεια για την ενίσχυση των επιχειρήσεων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) Ελληνική

Δρ Αναστάσιος Δ. Καραγιάννης (1999) Επιχειρηματικότητα και Οικονομία –Μελέτες. Εκδοτικός Οίκος “ INTERBOOKS ” , Αθήνα.

Heidi M. Neck, Christopher P. Neck, Emma L. Murray (2020) Επιχειρηματικότητα Νοοτροπία και πρακτική. Εκδόσεις κρητική ΑΕ, Αθήνα.

Σαρρή & Τριχοπουλου, (2018). Επιχειρηματικότητα και Κοινωνική Οικονομία. Η Οπτική του Φύλου. Εκδόσεις Τζιολα, Θεσσαλονίκη.

David Deakins, Mark Freel, 2007, Επιχειρηματικότητα. 2006, Open University Press, UK, 2007, Εκδόσεις κρητική ΑΕ, Αθήνα.

Χρίστος Θ. Καμενίδης (2016) ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ. ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ – ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ | ΟΡΓΑΝΩΣΗ | ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ. 3^η έκδοση. Εκδόσεις ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ, Θεσσαλονίκη.

Επίσημα έγγραφα

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, αναρτήθηκε 27-12- 2019. Άρθρο 02 – Γυναικείοι συνεταιρισμοί. Σχέδιο Νόμου “ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ” . <http://www.opengov.gr/ypaat/?p=2257>

Ιστοσελίδες

Liberal . gr (11-10- 2019) Τι είναι επιχειρηματικότητα, των Doug McCullough Brooke Medina. <https://www.liberal.gr/think-tanks/ti-einai-i-epiheirimatikotita>

Cambridge dictionary, Entrepreneurship. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/entrepreneurship>

Research bank. Chris Brown, Mark Thornton. Entrepreneurship theory and the creation of economics : insights from Cantillon’s Essai . [https://researchbank.swinburne.edu.au/file/19716404-1d68-4cf4-9e13-b651927e2d10/1/PDF%20\(Published%20version\).pdf](https://researchbank.swinburne.edu.au/file/19716404-1d68-4cf4-9e13-b651927e2d10/1/PDF%20(Published%20version).pdf)

Workbiz (Νίκος Αλιμπέρτης 18-3-2016) Η ιστορική εξέλιξη της επιχειρηματικότητας (Μέρος Α΄) <https://www.workbiz.gr/istoriki-exelixa-epixeirimatikotitas-a-meros/>

Workbiz (Νίκος Αλιμπέρτης 4-4-2016) Η ιστορική εξέλιξη της επιχειρηματικότητας (Μέρος Β΄) <https://www.workbiz.gr/istoriki-exelixa-epixeirimatikotitas-meros-2/>

Μαρία –Χριστίνα Χατζηγιάννου (2007) Η Ιστορία των επιχειρήσεων. Γενικευτικές αναγωγές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες. Αθήνα https://helios-eie.ekt.gr/EIE/bitstream/10442/7648/1/INR_Chatzioannou_07_03.pdf

First Republic.Tyler Parker (21-1-22) Five Types of Entrepreneurship: Meaning and Defining Characteristics . <https://www.firstrepublic.com/insights-education/five-types-of-entrepreneurship-meaning-and-defining-characteristics>

Indeed . (7-6-21). 12 Different Types of Entrepreneurship <https://in.indeed.com/career-advice/career-development/types-of-entrepreneurship>

Wix Blog (8-7-21) by Cecilia Lazzaro Blasbalg . 10 Most Common Types of Entrepreneurship. <https://www.wix.com/blog/2021/07/types-of-entrepreneurship/#viewer-dch7>

Center for American entrepreneurship. Why is Entrepreneurship Important ? <https://startupsusa.org/why-is-entrepreneurship-important/>

Center for international development (30-3-20). Top 5 takeaways On the Importance of Entrepreneurship, by Najm Mohamed <https://www.youtube.com/watch?v=cg0NTys-Ziq>

Capital.gr (29-11-21) Η υγιής επιχειρηματικότητα είναι το "κλειδί" για να κάνει η Ελλάδα το επόμενο βήμα. του Παναγιώτη Παπάζογλου. <https://www.capital.gr/me-apopsi/3584873/i-ugiis-epixeirimatikotita-einai-to-kleidi-gia-na-kanei-i-ellada-to-epomeno-bima>

Market Business News (3-4-19) Entrepreneurship in the Modern Era, by Christian Nordqvist . <https://marketbusinessnews.com/entrepreneurship-modern-era/200199/>

Management Study Guide. Factors Which Affect Entrepreneurship, by Prachi Juneja. <https://www.managementstudyguide.com/factors-which-affect-entrepreneurship.htm>

SBDC NET (26-3-2019, last updated) women in business : A brief history. <https://www.sbdcnnet.org/sbdc-national-blog/women-in-business-brief-history/>

The university of Kansas . How women's Roles in business Have Evolved. <https://onlinemba.ku.edu/experience-ku/mba-blog/women-in-business>

Media partners (8-3-2017) by Natalie Hale .Women's history The rise of female entrepreneur. <https://www.mediapartnersworldwide.com/womens-history-rise-female-entrepreneur/>

She owns it (19-7-2022), 15 Characteristics Of Exceptional Women Entrepreneurs, by Monika Beck. <https://sheownsit.com/15-characteristics-exceptional-women-entrepreneurs/>

Suger mint , 6 Characteristics of Women Entrepreneurs <https://sugermint.com/characteristics-of-women-entrepreneurs/>

Bold out line , The Modern Era Of Women Entrepreneurship by Dr. Smita Naram <https://boldoutline.in/the-modern-era-of-women-entrepreneurship.html>

World economic forum (20-7-2022) Here's what women's entrepreneurship looks like around the world <https://www.weforum.org/agenda/2022/07/women-entrepreneurs-gusto-gender/>

Business News Daily (16-11-2022), 7 Women Entrepreneurs Share Their Biggest Challenges by Saige Driver. <https://www.businessnewsdaily.com/6760-biggest-challenge-female-entrepreneurs.html>

Forbes, 8 Major Challenges Women Face In Business by Marguerita Cheng. <https://www.forbes.com/sites/margueritacheng/2018/10/31/8-major-challenges-women-face-in-business/>

Ict plus, (14-10-2022) Γυναίκες σε ηγετικές θέσεις βοηθούν τις επιχειρήσεις να επιτύχουν τους στόχους τους, <https://ictplus.gr/gynaikes-se-igetikes-theseis-boithoun-tis-epixeiriseis-na-epityxoun-tous-stoxous-tous/>

UAB COLLAT SCHOOL OF BUSINESS, Women in Business: A Trend That Is and Should Be Growing <https://businessdegrees.uab.edu/blog/women-in-business-a-trend-that-is-and-should-be-growing/>

Linked in, (26-2-2021) The Importance of Women Entrepreneurs by Jeff Aguiar <https://www.linkedin.com/pulse/importance-women-entrepreneurs-jeffery-aquiar-mba>

Quantum. gr. Η γυναικεία επιχειρηματικότητα ως μοχλός ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. <https://www.quantum.gr/qblog/h-gynaikeia-epicheirimatikotita-os-mochlos-anaptyksis-tis-ellinikis-oikonomias/>

Banks .com.γρ (10-11- 2022) Ο χάρτης της Γυναικείας επιχειρηματικότητας στις Ελλάδα , της Σταματίνα Παντελαίου και Αναστασία Κυριακίδη .

<https://banks.com.gr/chartis-tis-gynaikeias-epicheirimatikotitas-stin-ellada/>

Companies.gov.cy. Τι είναι ο Συνεταιρισμός;

<https://www.companies.gov.cy/gr/%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%BF%CE%BD%CF%84%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82/%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82/1-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CF%8E%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82/2-%CF%84%CE%B9-%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CE%BF-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82>

UNIVERSITY of NEBRASKA –LINCOLN. What is a Cooperative?

<https://ncdc.unl.edu/what-cooperative>

Women associations <https://womenassociations.com/>

UNIVERSITY of WISCONSIN–MADISON, Types of Co-ops

<https://uwcc.wisc.edu/about-co-ops/types-of-co-ops/>

Illinois cooperative council, <https://illinois.coop/about-coops/types-of-cooperatives/#:~:text=Award%20Recipients-.Types%20of%20Cooperatives,-The%20Cooperative%20Development>

IWDC, Five Types of Cooperatives <https://www.iwdc.coop/why-a-coop/five-types-of-cooperatives-1>

UNIVERSITY of NEBRASKA–LINCOLN, Types of Cooperatives

<https://ncdc.unl.edu/typescooperatives.shtml>

Hania.news (30-5-2016) Πέντε ιδρυτικά μέλη αρκούν για σύσταση γυναικείου συνεταιρισμού, Ομάδα σύνταξης,

<https://hania.news/2016/05/30/%CF%80%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B5-%CE%B9%CE%B4%CF%81%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%B7-%CE%B1%CF%81%CE%BA%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83/>

Η εφημερίδα των συντακτών, Χριστίνα Πάντζου, (16-1-2017) Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα μαραζώνουν

https://www.efsyn.gr/oikonomia/gia-kalo/96574_oi-gynaikeioi-synetairismoi-stin-ellada-marazonoyh

The deli fair team (3-5-2017) <https://thedelifair.gr/blog/6346/megala-provlimata-stous-gynekiou-syneterismous>

Δ.Ε.Η. Απολιγνιτοποίηση <https://www.dei.gr/el/dei-omilos/perivallon/apolignitopoiisi/>

fouit.gr (2-1-2018) 141 γυναικείοι συνεταιρισμοί σε όλη την Ελλάδα – Οι 3 στην Καστοριά (αναλυτική λίστα) <https://fouit.gr/2018/01/02/141-%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CE%B9-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF-%CF%83%CE%B5-%CF%8C%CE%BB%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CE%BD/>

Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας (14-12-2016) Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας σε εκδήλωση στο στάδιο Ειρήνης και Φιλίας. https://www.pdm.gov.gr/i-gyneki-syneterismi-tis-periferias-dytikis-makedonias-se-ekdilosi-sto-stadio-irinis-ke-filias/?doing_wp_cron=1673808446.2385079860687255859375

Enallaktikos.gr Γυναικείος Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Άνω Καλλινίκης Φλώρινας – Πελαγονία <https://enallaktikos.gr/kd/gynaikeios-agrotoyristikos-synetai-2/>

In .gr (27-1-2010) Οι συνεταιρισμοί της Φλώρινας . <https://www.in.gr/2010/01/27/life/diakopes/oi-synetairismoi-tis-flwrinas/>

Enallaktikos.gr Αστικός Συνεταιρισμός ΠΕ Γυναικών Νυμφαίου – Η Νύμφη <https://enallaktikos.gr/kd/astikos-synetairismos-pe-gynaikon-ny/>

Φως της Καστοριάς (26-8-2012) Ο Συνεταιρισμός Γυναικών Κωσταραζίου Καστοριάς http://fos-kastoria.blogspot.com/2012/08/blog-post_26.html

paradosiaka – zymarika.gr Άγιος Γεώργιος <https://paradosiaka-zymarika.gr/>

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΑΡΠΕΡΟΥ ΓΡΕΒΕΝΩΝ 2006 -2007 https://lykeio.karperou.gr/sites/default/files/pyp/synetairismos_gynaikon_karperou.pdf

Enallaktikos .gr Συνεταιρισμός Γυναικών Δήμου Αγίων Αναργύρων <https://enallaktikos.gr/kd/synetairismos-gynaikon-dimoy-agion-a/>

Women associations “ Γεύσεις Ακριτών ”

<https://womenassociations.gr/%CE%B3%CE%B5%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%B9%CF%84%CF%8E%CE%BD/>

Το πιο γλυκό blog (28-8-2009) Γυναικείος Αγροτικός & Βιοτεχνικός Συνεταιρισμός Βελβεντού <http://poulianas-velvento.blogspot.com/2009/08/blog-post.html>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΦΛΩΡΙΝΑΣ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

<https://florina.pdm.gov.gr/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%B5%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE-%CE%B5%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-%CF%86%CE%BB%CF%8E%CF%81%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CF%82/%CE%B3%CE%B5%CF%89%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1/%CE%B3%CE%B5%CF%89%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-2/>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

<https://kastoria.pdm.gov.gr/pekastorias/geografiki/%CE%B3%CE%B5%CF%89%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%81%CE%BC%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1-2/>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΟΖΑΝΗΣ. Παρουσίαση Ενότητας

<https://kozani.pdm.gov.gr/periferiaki-enotita-kozanis/parousiasi-enotitas/>

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΓΡΕΒΕΝΩΝ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

<https://grevena.pdm.gov.gr/perifereiaki-enotita-grevenon/chorika-oria/geografiki-thesi/>

Σχέδιο δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης. Απολιγνιτοποίηση.

<https://www.sdam.gr/node/142>

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας 2014 – 2020

<https://www.pepdym.gr/images/Wb/A5PEP/120/2/6.1%20Progr%20PDM-5.pdf>

Yraithros.gr 30-3-2016 Δυτική Μακεδονία: Ανήσυχοι οι γυναικείοι συνεταιρισμοί για το ν/σ

<https://www.yraithros.gr/%CE%B1%CE%BD%CE%B7%CF%83%CF%85%CF%87%CE%AF%CE%B1-%CE%BC%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD->

[%CE%B3%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CE%AF%CF%89%CE%BD-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81/](https://www.yraithros.gr/syrrikononontai-gynaikeioi-synetairismoi-lakonia/)

Yraithros.gr 13-12-2021 Συρρικνώνονται οι γυναικείοι συνεταιρισμοί στη Λακωνία <https://www.yraithros.gr/syrrikononontai-gynaikeioi-synetairismoi-lakonia/>

Greek gastronomy guide Γυναικείοι Συνεταιρισμοί –Κοινωνική Αλληλέγγυα και Συνεργατική Οικονομία
<https://www.greekgastronomyguide.gr/gynakeioi-synetairismoi-tis-elladas-koinoniki-allileggva-kai-synergatiki-oikonomia/>

Πτυχιακές εργασίες

Μθιουδακη Σαββίνα (2017) Γυναικεία επιχειρηματικότητα. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μαρία Διονέλη (2021) «Οι γυναικείοι συνεταιρισμοί ως πρακτική ενδυνάμωσης της γυναικείας θέσης στην τοπική κοινωνία. Μελέτη περίπτωσης», «Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία», Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.
https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/50486/1/506312_%ce%94%ce%b9%ce%bf%ce%bd%ce%ad%ce%bb%ce%b7_%ce%9c%ce%b1%cf%81%ce%af%ce%b1.pdf

Σκουρτσίδα Στρατηγούλα Γυναικείοι συνεταιρισμοί -Διάσταση του φύλου”, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών: Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/55565/1/%ce%94%ce%99%ce%a0%ce%9b%ce%a9%ce%9c%ce%91%ce%a4%ce%99%ce%9a%ce%97%20%ce%95%ce%a1%ce%93%ce%91%ce%a3%ce%99%ce%91_%ce%a3%ce%9a%ce%9f%ce%a5%ce%a1%ce%a4%ce%a3%ce%99%ce%94%ce%97%20%ce%a3%ce%a4%ce%a1%ce%91%ce%a4%ce%97%ce%93%ce%9f%ce%a5%ce%9b%ce%91_28%206%202022.pdf

Στανογιάς Τραϊανός (2011) ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. Τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα Δυτικής Μακεδονίας .

ΚΑΡΟΓΙΑΝΝΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ (2021) Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ. ΠΠΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

<https://nemertes.library.upatras.gr/server/api/core/bitstreams/15fc52f3-3dc2-4d92-9d60-27a1f033557e/content>

Σοφία Τσακνάκη (2010) ΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΒΙΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΝΩ ΠΟΡΟΪΩΝ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

http://eureka.teithe.gr/jspui/bitstream/123456789/8941/1/Tsaknaki_Sofia.pdf

Καραβασίλη Ελένη (2010) «ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ». ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

<http://ikee.lib.auth.gr/record/115468/files/karavasili.pdf>

Ασλανίδου Θεοδώρας και Ζγουρνιου Άννας (2015) Στρατηγικές Μάρκετινγκ και Επικοινωνίας των Γυναικείων Συνεταιρισμών της Ελλάδας. Τμήμα Διεθνούς Εμπορίας .

ΒΑΣΙΛΙΚΗ Α. ΣΕΜΟΥ (2022) Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ: ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ .

<http://ikee.lib.auth.gr/record/343495/files/GRI-2022-37422.pdf>

Αγγελίδου Αικατερίνη (2010) Η γυναικεία επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ελλάδα. Εμπόδια και ευκαιρίες για την ανάπτυξη του Ελληνικού γυναικείου επιχειρείν στην περιφέρεια . ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας